Farnos Dezső ir.od.
hagyatéka
Nagyenyedi Bethlen dok. ltár
Kézirattár Ms. 333/83-146, 169

83

Kv. Kombatos útra

Kedves Barátom

Midőn definitive végeztek a Kegyed — [illegible] — protegé [illegible] T. a [illegible] [illegible] történt — (levelezése) megtámadás után [illegible] felmerült kérdéssel, *) kapcsolatban — [illegible] — tegnap [illegible] [illegible] [illegible] — [illegible] [illegible] még [illegible] időm se volt — többek [illegible] [illegible] [illegible] is becses figyelmébe ajánlani az [illegible] levelet, mely annak idején 1881/82 tájban küldve volt Dr Cs.-val is, kinek most már Kegyed annyi [illegible] — [illegible] ő [illegible] és [illegible] [illegible] opportunitási szempontból

Én az efféle baráti [illegible] kérdés elé [illegible] [illegible] egy [illegible] [illegible] adni. Lép az!

Egyáltalán [illegible] ellenére levén [illegible] (a [illegible] az efféle [illegible] [illegible] [illegible] kérdéseket, nem [illegible] [illegible] a [illegible] [illegible] érintő,) pedig [illegible] a [illegible] [illegible] annak, hogy most már nem látom [illegible] [illegible] Kegyed Dr Cs.-vel mint a ~~[illegible]~~ P. [illegible] [illegible] [illegible] intimebb [illegible] módon, Kegyed s. i. mint a Petőfiana [illegible] „Farnerius" [illegible]

Mint T. D., vagy [illegible] [illegible] [illegible] el mindenkor [illegible] és kedve [illegible] [illegible] a neve se [illegible]

De a Petőfiana [illegible] abból [illegible] [illegible] elő [illegible] [illegible] [illegible]! [illegible] és [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] és [illegible] az illő [illegible] s [illegible], és [illegible] a [illegible] [illegible] után [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], mint Kegyed!) (jobban [illegible] [illegible] [illegible] másként állana a dolog, hogy ha elég [illegible] és [illegible] [illegible] volna ([illegible]) arra [illegible] (levelében [illegible]. ([illegible]) [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. ~~De~~ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] levelezést) [illegible] (velem való)

*) mert én is a Kegyed részéről történő [illegible] [illegible] [illegible] hideg [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] s [illegible] is [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

(9. I. 82

Kedves barátom, Talán félre-
értő válaszomat megérdemli
szeretetreméltó soraira, melyeket
épp úgy nagyon vettem, válaszait
a mai meglepetésre is megbocsájtja,
hogy egyelőre csak ezt a kis
nyílt lapon küldöm válaszát s
köszönetet. Miután ismeri autopsi-
ából a Berzeviczi levegő hatását
az én organizmusomra, rossz időben,
(— egyébként ezzel kolozsvárt
nem vagyok különb helyzetben)
még sejthette, hogy egy beteg-
ségem gátolt meg a Societas [illegible]
illető javaslatának tanul-
mányozásában. Egyébiránt még egy
[illegible] vette igénybe [illegible]
[illegible] [illegible]. [illegible] öreg
tanítóm febr. 21-én lesz 70 éves:
nekem pedig az [illegible] általános [illegible]
[illegible] kell állanom Lipcsébe.
A Soc. s organumára [illegible]
[illegible] [illegible] tartom, azonban
talán jobb lesz [illegible]
az ügyet Kolozsvárt. Egyébként [illegible]
[illegible] meg [illegible] lesznek. A Petofiana
közleményeiben az „örök [illegible]" (5 v.) [illegible]
[illegible] [illegible] áll [illegible]
„hallósilleg" = panegyrismusnak, [illegible]
ban M. u. [illegible] [illegible]

MAGYAR KIR. POSTA.

LEVELEZŐ-LAP.

KOLOZSVÁR 82 JAN 11

BESZTERCZE 82 JAN 10

48

Czim Farnos Dezső phil. stud. Urnak

Kolozsvárt

Petőfiana Societas

Egyetem.

ACTA COMPARATIONIS LITTERARVM VNIVERSARVM.

ÖSSZEHASONLITÓ IRODALOMTÖRTÉNELMI LAPOK.

Bureau: Kolozsvár, Főtér 30 Tivoliház.

~~Kolozsvár (Hongrie)~~ Beszterce, 82. VI. 20.

Kedves barátom. N. Szebenben édes anyámnál töltöttem a f. h. első felét. Ottan utánaküldve vettem b. levelét. Ide hoztam magammal [illegible] a [illegible], azzal a szándékkal, hogy majd innen válaszolok. Azonban [illegible] egyelőre még bocsánatot kérni — nem tudom hová lett a levele.

A Goethenek is [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Kolozsvárt is a [illegible] Bibliographiáját a [illegible] [illegible] (szabadon) egészen [illegible] [illegible] mellette egy ívet [illegible] — úgy hogy még [illegible] [illegible] férne el [illegible].

A napokban erről is többet.

Most csak egyet [illegible] a [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] is [illegible] [illegible]

Minden jót kívánok

MAGYAR KIR. POSTA.

LEVELEZŐ-LAP.

BESZTER…

Czim Herrn

Cand. phil.

Desiderius Farnos.

Berlin

[illegible]gasse 9. Etg. II

58

6¾ 23/6 L

[illegible] 1. Juli 82.

86

My dear friend!

It is very amiable of You selbst in der Weltstadt Berlin auch Ihre alten Freunde nicht zu vergessen — zumal Sie in so wichtige Betrachtungen vertieft zu sein scheinen! Wenn Sie so gründlich bei Ihrem Studium verfahren, habe ich Sie fast im Verdacht daß Sie demnächst ein Werk erscheinen lassen: „A Nő — otthon és a nagy ~~világba~~" oder: — „mindenféle nők". Erstes Kapitel: félig lengyel, félig nem — Cap. 2. még egy kicsit lengyelféle — Cap. 3. a berlini nő. Cap 4. még más nők. etc.

folyt. köv. — ——— ———

Inzwischen freut es mich herzlichst daß Sie Ihren Willi bei Prof. Schott so freundliche Aufnahme gefunden haben. Bitte mich ihm bestens zu empfehlen bei Gelegenheit.

Wenn Sie Ihre Bautmeister bei Deussen verschieben, wird es gar nicht schaden

a Diakra a vers+ nem házaság —

sem a Költöne talal ez a verset,

und bis Sie zum

kommen — haben Sie noch lange Zeit; also conjugieren Sie nur immerhin

er thut als ob er liebte, sie thut als ob sie liebte!

— Haben Sie meine Bitte, Abends <u>nicht</u> die Noten zu spielen, nicht nur gelesen? — — Gerne hätte ich Ihren Stegreifkunstkampf mit Fr. v. Schott gehört!! Sehen Sie, mir erzählen die Schwalben auch, nicht nur dem Dichter! —

Mit besten Grüßen

Ihr alter Freund

Hermann Mettel

+ Öreg legény vagyok már én

Acta Comparationis Litterarvm
Vniversarvm.
Összehasonlitó
Irodalomtörténelmi Lapok.
Ed. Dr. Meltzl & Dr. Brassai.
Bureau: Kolozsvár, (Hongrie.) Főtér 30. Tivoliház.

Beszterczei Erdő 82. VII. 14.

Kedves barátom! Az utóbbi hetek alatt ujból megtámadott régi bajom (erősebben, mint valaha) úgy hogy teljességgel munkaképtelen voltam. Most még tegnap óta valamivel jobban lett s levegő itt nálunk, minélfogva jobban érzem magamat, [illegible] valamit küldeni munkát levelem, [illegible] [illegible] legyen is.

Igen örvendek, hogy [illegible] jól érzi magát. Írt azt az egyet sajnálom hogy drága idejét az afféle üres de divatos álhegyszájúak fordítására, mint Zeller, kinek van [illegible] testi hanem lelki kinézése és valóságos [illegible], vagy [illegible]. Nincsen abban semmi virtus! (Theologusból lett, mint pedig száz theologusból philosophus. Magam is 2 évet vesztegettem rá Heidelbergben; [illegible] [illegible] olyan föl.)

A Goethe-számom a f. említett első [illegible] [illegible] fogva meg kezdik. Egyébként még [illegible] [illegible] várom, [illegible] kéne lenn [illegible] s [illegible] [illegible]; azokat belőle [illegible]; [illegible] L. Geigernek is (de a [illegible] sem [illegible] mint ez és novemberben mint a [illegible] [illegible] [illegible] Volger a Freie Deutsche Hochstift volt elnöke [illegible].) A [illegible] miatt kénytelen voltam bibliographiát [illegible] küldeni. (De ezt legjelesebb [illegible] számban pótolom.)

Lapunk [illegible] [illegible] nem fogadhatom el [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] minél jobban az [illegible] még [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible]!

Tisza [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]; [illegible] mint [illegible] [illegible] [illegible] jobban de [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]! [illegible] [illegible] [illegible]!

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible]

Meltzl

Bistritz am $\frac{26}{3}$ 883.

88

Geehrter Freund!

Sie haben schon mehrmals die Güte gehabt, sich meiner in Freundschaft zu erinnern, wofür ich Ihnen geehrter Freund meinen innigen Dank darbringe. Ich habe meine Theuren in Klausenburg zu zweienmalen und zwar das Erstemal, während der Zeit vom 3ten bis 11ten März 1883 besucht. Ich fand meine werthe Tochter Hermine samt ihren zurückgebliebenen zwei Kindern endlich genesen. Bei meiner Tochter sind keine Spuren und bei Walther nur wenige Zeichen von Blattern zu entdecken. Dagegen ist Else von den schon bläulichen gewordenen Blatternflecken wie tatowirt. Die armen Kleinen spielen recht vergnügt miteinander, warten fortwährend auf das [illegible] und glauben daß ich ihr Vater aus Italien mitbringen

werde. Meine zweite Tochter erwartet nun ihre Entbindung ist aber derweilen sehr trübe gestimmt, da in diesem Jahre schon drei Professorsfrauen im Kindbett gestorben sind, und ihre armen Familien mit zahlreichen Kindern zurückgelassen haben. Mein Schwiegersohn Hugo weilt noch in Tunis, wo es ihm ziemlich gut geht. Er besucht oft die Trümmer von dem alten Karthago, hat einen verlängerten Urlaub erhalten und wird nun im kommenden Frühling zurückkehren. Bei meinem armen Sohn Wilhelm, der noch immer in seinem Martergitter in Klausenburg geweilt, ist manches noch zu wünschen. Die Schmerzen hat sich zwar gebessert, aber es plagen ihn Fieber, Schlaflosigkeit und geringer Appetit, was ihn sehr herabstimmt und ganz verzehren thun macht. Er klagte fortwährend über ein zurückgebliebenes Leiden in der bekannten Operationsstelle. Herr Brand wollte es nicht glauben und sagte es wäre da nichts.

Nun wendete ich mich an Doctor Thiersch nach Leipzig und hat ihm eine Abschrift des Operationsbefundes. Thiersch schrieb mir sogleich, bei der Operation habe er selbst den Verdacht an einem Orte zu einer Verschwärung gefunden die Kopfschmerzen rühren von dieser Verschwärung her, lassen sich aber ohne Gefahr beseitigen. Es ist nur unerklärlich warum nicht Thiersch schon bei der ersten Operation diese Verschwärung beseitigt hat; wie viele Schmerzen, Zeit, Geld und sonstige Verdrüsse würde er dem armen Wilhelm erspart haben. Wegen dieser Verschwärung habe ich mich mittelbar an Billroth nach Wien gewendet und warte auf Nachricht. Zu Anfang April gedenke ich den armen Wilhelm in das allgemeine Krankenhaus nach Wien zu führen und will auch alles alles Mögliche aufbieten damit ihm nun geholfen werde. Hugo's Adresse

A Monsieur
Hugo Metzl de Lomnitz
a
Tunis
poste restante
Africa

Africa
fermain poste
via Italia

Es grüßt Ihr hochgeachteter Freund herzlichst
Ihr unveränderlicher Carl Berger

Kl. 18. April 83.

Lieber Herr von Farnos!

Jetzt kommt mein Dank für Ihren herzlichen Brief! ich wollte schon oft schreiben, aber die schweren Unglücks-tage die wir erleben mußten, lasteten so auf mir, war gar nicht zu denken fähig. Auch Wilhelms Krankheit drückte uns sehr nieder, er wollte nicht besser werden, der Arme ging buchstäblich täglich mehr zu Grunde. In den ersten Tagen April war ihm etwas besser so benützten wir gleich die Zeit und fuhr mit Doctor nach Wien. Nun hoffen wir mit neuer Zuversicht auf seine Genesung, namentlich Prof. Dr. Billroth verspricht alles mögliche.

Neulich schickte ich Nr. der A.C.L.U. haben Sie sie erhalten? Ohne zu wollen habe ich Ihnen ein Unrecht angethan, Ilges setzte nicht Ihren Namen unter den Artikel u. ich wußte nicht von wem der Artikel ist.— Sie müssen mir schon verzeihen! überhaupt kommen allerhand fatale Kiksen in der Zeit vor — ich u. der Ilges scheinen die Sache schwer zu verstehen u. mein Mann ist noch in Tunis.

Wie geht es Ihnen noch? Was macht die Violine und die Musen? Es würde mich sehr freuen etwas von Ihnen zu hören.

Ihnen nochmals für Ihre Theilnahme herzlichst dankend Ihre

alte —

Hermine Meltzl

Kl. 5/5 83

Lieber Herr von Farenol!

Besten Dank für das wohlgelungene Bild!
Welche Zeitung Sie wünschen weiß ich aber leider
nicht; schicke auf Geratewohl diese Nummern.
Haben Sie die noch nicht erhalten?

Mit den besten Grüßen

Ihr

Hermine Moltke

MAGYAR KIR. POSTA.

LEVELEZŐ-LAP.

KOLOSVÁR 83 V 5

LUG

96

Czim Nagys.

Farnos Dezső Urnak

tanár

Lugoson

Kl. in Mlb. 83.

91

Lieber Herr von Tarnos!

Sie werden mir gewiß verzeihen, daß ich Ihnen für
Ihren ausführlichen theilnahmsvollen Brief, erst
jetzt meinen Dank sage! – Das Unglück verfolgte
uns so consequent daß es kein Wunder ist
wenn wir allen Lebensmuth verlieren.
Um eines möchte ich Sie aber schön bitten,
das Wort, welches Sie dem lebenden Wilhelm
gegeben, auch dem todten zu halten;
seine kleinen, gewiß unschuldigen corres-
pondenzen u. Ahnen u.s.w. können ja
weiter Niemanden interessiren u.
es könnte doch aussehen, als ob auch
dies zu seinem letzten Entschlusse
mitgewirkt hat. Dem ist aber nicht
so, nur sein Buchhändler, daß eine
Königsche wieder zum Vorschein
gekommen ist, und der rücksichts-

lose Abschwäch das Arztes ist nur sagten Ge-
zu, jetzt wird bald wieder Alles von Anfang
anfangen, wenn Du's aushalten,
das sagte gerade ein Nervenkranken
brachte Wilhelm zu dem, für uns so
entsetzlichen Entschluss. Wenige
Stunden nachdem er mit Vater
beim Arzt war, befreite er sich
für immer von seinen Leiden
u. fürchterlichen Schmerzen.
Für Ihr freundliches Anerbieten
einmal etwas zu schreiben —
herzlichsten Dank! – Dr. Bernstein
war auch so freundlich u. M. F.
u. Kützing seiner zu gedenken,
weil die ersten Nachrichten
so schrecklich u. entstellt waren.

auch Dr. Genecke gedachten seiner
freundlichst.
Nehmen Sie nochmals meinen
herzlichsten Dank u. Ihnen nur
frohe Tage wünschend

Ihr

Hermann Mettel

ACTA COMPARATIONIS LITTERARVM VNIVERSARVM.
ÖSSZEHASONLITÓ IRODALOMTÖRTÉNELMI LAPOK.
Bureau: Kolozsvár, Főtér 30 Tivoliház.

Kolozsvár (Hongrie) 83. XI. 12

A keletkező félbe [illegible] el-
[illegible] nem [illegible]
[illegible] valamivel
előbb [illegible]
[illegible] talán nem [illegible]
[illegible] hogy
a [illegible] egy [illegible]
[illegible] tartom, [illegible]
[illegible] egyszersmind
[illegible] (a több inkább [illegible]
[illegible] gyakorlat alakít
[illegible] ki-
[illegible]?) [illegible] hogy
az [illegible] Kemény [illegible] hogy
a [illegible] megjelent
a budapesti egy [illegible]
[illegible] mikromegalos-
mos [illegible] egy [illegible]
[illegible] mint [illegible],
Petőfi [illegible] többé [illegible]
[illegible]

Petőfi [illegible] nem [illegible] a [illegible] velemény [illegible]

LUGOS 97 NOV 11 A.

MAGYAR KIR. POSTA.

LEVELEZŐ-LAP.

KOLOZSVÁR 97 NOV 9

2

Czim Farnos Dezső

okleveles tanár urnak

Petőfianum

Societas.

Lugos.

92

ACTA COMPARATIONIS
LITTERARVM VNIVERSARVM.
ÖSSZEHASONLITÓ IRODALMI LAPOK.
Bureau: Kolozsvár (Hongrie), Főtér 30 Tivoliház.

Kolozsvár (Hongrie)

Berzterzedd 84. Aug. 5.

magyarkan egy állomásáról szóló

Becses levelet megkapta, jó kivéhez gratulálok, valamint segesvári levelezőlapjá, éppen abban a pillanatban örvendeztetett meg, midőn Kolozsvárra egy Tárcacikket küldtem, a j.-é. julius 31. évét emlékére. Azt hiszem, hogy az E.-ben meg fog jelenni e napokban, noha csak örömgyi felkeltések közt ütöttem a publicatiót.

Demjén antiquarius Kolozsvárt minap említ értesítette, hogy testvére Árpád az ételeimet rendelte meg. Imát van, hogy a † Kel. alatt Kegyednek ma küldött röpiven (Societas Comp.) mindkét testvéri neve fel van véve a névlajstromba (a III. lapon.) Nem tudom helyesen játszana el? Arra az esetre hogy, talán valami tévedés forogna fenn, testvére nem fogja azt rossz néven venni. A világért sem akartam valami [illegible] gyakorolni.

Mai levelezőlapjáért különben csak szivemből kivánom, hogy: úgy legyen! (Már t.i. örök betűkkel véve) Nem adhatna egy kis topographiai leirást a segesvári csatatérről, az Acta Petőfianumjai számára? a költő topographiai természetesen nem szoktak geometer kánonja; kivált hiv. mint az előbbi... [illegible] mert az utóbbi gyakran [illegible]

Minden jót kivánva
Meltzl

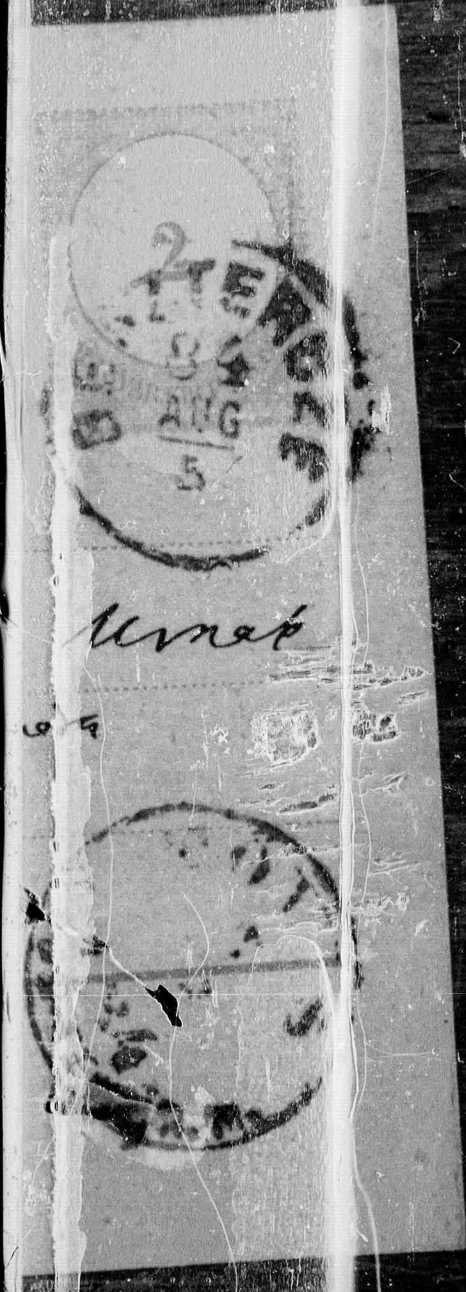
AUG
5

2.

ACTA COMPARATIONIS
LITTERARVM VNIVERSARVM.
ÖSSZEHASONLITÓ IRODALMI LAPOK.
Bureau: Kolozsvár (Hongrie), Főtér 30 Tivoliház.

Kolozsvár (Hongrie)

Beszterczéről 84. Aug 5.
[…] egy állomásáról írok [?]
Becses levelét megkapta [?], jó kis [illegible]hez gratulálok, valamint segesvári levelezőlapjához, éppen abban a pillanatban érkezett meg, midőn Kolozsvárra egy Tárcacikket küldtem, t.i. Julius 31. ének emlékére. Azt hiszem, hogy az E. ben meg fog jelenni e napokban, noha csak bizonyos feltételekkel kötöttem a publicatiót.

Demjén antiquarius Kolozsvárt minap azzal értesíte, hogy testvér Árpád az [illegible] rendelte meg. Innen van, hogy a +kal. alatt Kegyednek ma küldött röpiven (Societas Comp.) mindkét testvér neve fel van véve a név-lajstromba (a III. lapon.) Nem tudom helyesen jártam-e el?

Arra az esetre, hogy testvér nem fogja azt rossz néven venni. A világért sem akartam valami pressiót gyakorolni.

Mai levelezőlapjára különben csak szívemből kívánom, hogy: úgy legyen! (Már t.i. örök betűkkel leírást topographiai hamisság? véve) Nem adhatna egy kis Acta-beli topographiai [illegible] a segesvári csatatérről [?], melynek geometer kanona a költő topographia terme[?] nem, hanem a geometer [?] hívebb mint az előbbi; mert az utóbbi gyakran [illegible]

Minden jót kívánva
Meltzl

93

MAGYAR KIR. POSTA.

LEVELEZŐ-LAP.

...ERCZE
84
AUG
5

Czim

Dr. Farnos Dezső Urnak

az Enyedi Ref. collegium segédtanára

Tövis

Mélyen tisztelt Szerkesztő Collega Ur

rectius: Kedves Barátom.

Időközben kezembe akadván a mai Kodoleró lapjában emlegetett Branai féle nyilt levél elbírálás [illegible] együtt, és az [illegible] lapjának fontosabb [illegible], [illegible] annak idején a M. Polgár (ne olvassa meg [illegible] mai K.K. szerkentyűjeteket háta mögött!) [illegible] volt szóra, (a Petőfiana ügyében!)] sietek közölni valahára a Branai meglehetősen triviális fecsegéseit is Kegyeddel. (Hármunkon kívül az idő, mérlő, ő szerencséje nem kívül, aggre látta még ember fia!) Nézze meg jól! Látnivaló, hogy betelt [illegible] van ára, még pedig: invita Minerva. „[illegible]!"

[illegible] nem volt, s nem is tökéletes [illegible] rendelés. [illegible] csak en passant [illegible] voltam, amit idején, az [illegible] előtt, hogy jó volna a Petőfiana [illegible] megszolgálni. Most mai érdekes a [illegible] quid, hogy az [illegible] még volt Petőfi műveinek egy példányát is [illegible] könyvárustól: (adj nem [illegible] a házánál [illegible]): hogyan [illegible] mondani valamit Petőfiről és [illegible] maga is [illegible] és [illegible] hogy [illegible] nem volt elég — objectivitása, arra már nem volt [illegible], hogy a [illegible] autorához fordulhasson tanácsért! [illegible] Rochefoucauld [illegible] („On tire peu de profit des vieillards" ([illegible] aphorista mondta) [illegible]

[illegible]

Az igazság kedvéért (t.i. a justitia értelmében) [illegible] hogy Branai [illegible] cikkhámi karácsonyi [illegible] kis cikkecskéit [illegible] Petőfinek egyik [illegible] (de ezt is csak az én [illegible]) [illegible] nem [illegible] előtt bemutatott, mert [illegible]

Különben [illegible] a P. [illegible] A [illegible] kezet még [illegible] Most már [illegible] mozgalmat [illegible]

Az döntő [illegible] még [illegible]! [illegible]

Ps. Kegyed [illegible] Branaitól minden levél [illegible]

suo tempore
em (annak a pakrasmútatnak a szimbolizálására,
melyben a B.-al rekeszteti Ő Tit. a varázsló *)
olvasóját annak eltemetve) Δt τορο δαίμονα-nak!
Octobe hava óta él volt tenálva ez
a nyílt levél is. Most másod izbe elolvasom, —
és reám is lidércz ült. Azt hiszem, lehetetlen,
a Petőfiane I. kötetéből kihagyni mellőzni
rövidre eszerkedni nagyat B.: ő neka ő egyen
nem éppen fenn módon kapott csabe a
† említett (Kéterghen) téren; nem kolisom
az ofélékat ismoroznia, a negedt-neggel,
előnek sem az ethika, sem a literatura
nem lévő híve. Föl elkerülnő! Arany hidas!
Vegyünk fel tehát ezt a czikkelyen...
lehetőleg — apróbb betűből szedve, vet
tárgyam negletelése korszak az eddigi
lírából két teljes íve nyomva ....
hogy szolgáljon vigaszul egy legkisebb részben
is — érdekes curiosum! — s a mellett, a
mi fődolog: mindenesetre jellemző ...
... szépen szedve is! ...
... hogy a levél nem is ...
... Isten! ... míg nemes ...
az igazi philosophiának még ezt
... is! Vimedhetni B.-nak ...
... biblia ... „a zöldelő
... az ő ... nevelik (Petőfin) a ...
... ezt ... Scepticismus ... sophista
... ? P. ... Maurum ...
Hát a P. ... tévedte el ...
... kellget ...
... a napokban ... tabák ...
... fel a ...
Különben is, „... ... Kant"
a P.-irodalom. A múlt ... P.
költeményeit két apró kötete commentárokkal
látta: Egy ... próbál
... a ...
... pedig ... módon
(P. O. a Xrinek ... formá
tette fel:
a
x
a
x
x alatt a waise-t értve!) kellő figyelemmel
Rectorem ... a ...
... a ... mozgalmait? Én ...
az előadásoktól alig ... és ...
De mégis ..., ... hogy ... nem
érne rá! # Kérem ... valamit ... is!
... jót kívánok, ... Mever

*) no hogy szandarimat ... Goethevelt!; ...
egyik ... és ...
hason- ... egyik ...
... (Petőfi) ...
... Petőfi ...
... a ... ...

Ha ... Petőfiana ...

Ezt ... a ... ...

Kérdezzük most már Egyed netán érdekelt feleknek, kérdezhetnék legelébb a programmal, illet. a Egyed vázlatával, amellyel úgy mondják egy egész Petőfiana Estélyt kellene feladogatnia! A legelső „érdekelt" s fél egész csak azt akarja tudni vajjon lékerült-e s hogyan? (azaz mi az írás lesz a „Nyomtató"ból)

Mihelyt nagyjából hoppát vesztni a Petőfiana megjelenésének, akárhány ügynöktől egy gyönyörű levelet kapni koldulgatól egy nagyon „recensio" példányt. Ezeket az illetékes [illegible] előbb a könyvárusoknak avval a levelezőlappal adott karte felülbélyegzéssel több példány [illegible] [illegible]! Különösen budapesti lapszerkesztők nevében ... a [illegible] de kérem ne [illegible] egyikbe se. Az ügynökökre [illegible] „Petőfianus"-iról is compilator! [illegible] van Pozsonyban, kérem „non dicens", szóba állni velük!

!

B. Erd. postat estve
(csak holnap indulhat)

Kedves barátom,

becses levelét, mely úgy látszik egyet ért a röpirat publikációjával, siet legalább a 20 példányát minél előbb kezeihez juttatni mellyel, a hogy írja „megelégít". Amúgy is, ha egyre hiba volna, bármikor, még (akárhány) példányra, a központi könyvtárunk [illegible] bármikor rendelkezhetik. (A többi 80 példányt külön [illegible], illetve l. i. azokat kültelekre is, de előbb beváron erre Budapestre és kültelekre is határozott engedélyt.)*)

A revíziókat, a legutolsókat, rég elküldtem volna, hogy be a nyelvemet a saját principálisa egyen nem értené, azáltal egy tiszta esetbe hagyta. A nagyon beteges ember vállaira hagyta az egész üzletét: ez a ládó és egy személybe üzletvezető, faktor, szedő és [illegible] stb. stb. a legjobb akarattal [illegible] lehetett csak kedvezően megjöjjön 31-re ellátni — de nem hiszem.

Augusztus első hetében, azaz jövő hét végén, igen!

Minden jót kívánva, sietve

M.

*) A 20 példányból [illegible] [illegible] [illegible]

időtájban (a nyomban részeső d.e.
11 órakor,) az illető asszonyka,
egészen tiltakozván a — correctúrán
ellen, de bevallva, hogy csakugyan
nem is ő írta a rá(?) is kéziratának [bár egyszer és így fenntartva a részét]
kritikáját. (Én természetesen nem
voltam otthon; s azóta nem is
láttam azt a ligeti Georgesandot, s nyomban
észrevevén, hogy botrányhajhászatra
készül, [hát egyelőre] nem is szóltam hozzá többet.)
Másnap az egyetemen találkoztam az
emberrel, a ki meg rendelt csak
annyit mondott, hogy igazságtalanul
„gyanusítottam" őket, * mert ő egy — árva
betűt sem írt a dP-ról (vagyis ő
nem is tette, hogy saját felesége [illegible]
más elárulta volt.) Én hallgatva fogadtam.
Kovát botrányhajhászati
kompozícióból volt kirendelve éppen
ez a DVB féle [illegible] a dP-ot
— a mi semmi közöset se szenvedtél!

De én ezt is természetesen így
közöm vettem észre; különben egészben
tiltakoztam volna a tolakodás
ellen, lett légyen az ... hölgyével szembe
is. (így, vagyis [illegible])

Pedig az amaz is elejétől fogva
tudtomra adta szabadkozásom
elegendő lett volna arra, hogy bármely
más képes kezéből üsse a tollat
[illegible] azonban, egy más emberfajnak
keze van mint [illegible], nem tudom miért
annyi erősebb, nem tudom miért.
Sapienti sat.
Kedden tartottam kegyed is most be pattive
megfigyelő állapotját az engemben
használásnak ne volna semmi keresztül az
egész botrányról. Így legjobb lesz.

* „Igazán és a közvetlen egyéb elő
az amaz [illegible] a [illegible] elé [illegible]
a szabadosság [illegible] [illegible]
(„kritika"-[illegible] [illegible] [illegible] minden [illegible] [illegible] [illegible] Ez iránd!

1B

Igaz, tudatlukra az egész eltkönyv szetéből a "G.V.D féle cikk" (egy időben is sovány egy-két év) a ismertetés féle bevezetés szerzetébe,) persze a H.-család ellen intézett sértés színében tűnhetett fel. Ebben segít az indiscretio "L" részéről. legalább is

Nem egészen Dzsoc'-nek joggal

szerezhetőn azonban ismertetés féle (kivált a magy részről!) azért is, mert igen sokféle

különböző apró symptomától (melyeket felsorolni a levélbe igen messze

vinne) arra a meggyőződésre

jutottam, hogy a tulajdonképpeni

cikkre nem érti a "d.P. Ingram féle"

intelectpeldányait kölcsönkérdezeit, s

hanem az egész cikk-kötelesebbet

kozattse kinte. Sőt megkockáztat

ma, az is, hogy az ismertetés tulajdonképpeni

írója (masc. gen.) "egy legalább

egy elsejétől fogva intellectuális nexoje egy gyökér

ült a H. családdal – legalább

nemesis barátságban látnia kellni

vele, különben is az időszerint

felhasználó minden fegyvert, vagy szabmesválló

lenge, illet. hamisít-egészét

rempsectjából: nem válogatva

Sőt nem is átallta, kettejét is

"szabados"-nak bélyegezni (az ismertetés

"keretébe) a kegyed írt költ, névtelenül kegyed könyvében

leplezetlen dámlóa

P. és a nő-t" – éspedig polgári nevükkel

"egyúttal a kegyed szerzőséget is. Magam

kurtam ki, illet. világosítottam

"szabatosítá"!! Másnap eljött

"a feleségemhez nemsokára, ép. holtam

Egyébként ... a ... hogy ... a közölt ... tartotta ... nemcsak ... de ... legkevésbé ... hogy ... pletykálás ... egészét ... kell ... a dP-ról is. De ... előbb is.

10-12-13. (nem mindig előfizetőnek!!)
14 Ellenzék
15 Képes Kolozsvári Lap.
16 Vas. Ujság
17. Nemzet.
18. Irodalmi Lap.
19. Sass K.
20. Egyetértés

N. B.

Az árkérdést ne tessék félreérteni. És ezt „a nyilvánosság" előtt nem akarta ügyeskedni; kivált az annyi is lapzati könyvárusok előtt és azok pajtásai előtt, akik még lapszedők: a lapnokoktól ~~előtt~~ és fiókírnok[illegible] előtt!

A laptermésből következtetem, hogy egyenként 40 példányos lesz szükséges, legjobb egyelőre. Tehát megannyi tartok rezervába részint, részint saját használatomra 10-et. De azért tartsa ezt kegyed is rezerválva (ezeknek még fontos cserealkalmul szolgálhat p.o. [illegible] hogy valamely ritka Petőfianum birtokába juthatna. Ezért is (azonkívül, hogy premiért akarnék gyakorolni! mivel semmi pénzem, s ott lebeg egy) bátorkodni javasolni, hogy a megtisztelendőt különösen minél alaposabb restrictio vettessék alá. Kihagyandóknak tartom (rendre véve a kegyed tervezetéből):

1. ~~Stefanit~~ – ez régebben volt egy olvasó az újságban, hogy nagyrészben kiképződik le [illegible] de többe egyszerűen nem lesz.
2. ~~Józsefet.~~ Királyi [illegible] mit [illegible] P. Igen [illegible] lett volna. Ellenbe tizet rakott P.
3. ~~Braunt~~ Ennek magának pénzt küldene az itt maradt 10 példányból.
3. ~~Sass K.~~ Azt hiszem, fontos mondani valója annak nincs többet. Helyébe [illegible] gyakran méltóbb Pakk [illegible] (l. vasárn. Ujs. pünkösdi számát)
4 ~~Irod.~~ Értesítőt. Ez [illegible] kedvező: ő könyvje meg, hogy irod. körben részesült. Kegyed rendelet. Majd [illegible] „irod." Értesítő

(akkor önként állt így reprezentálja az érdekes ünn. köreket

5. ~~Haynald-ot~~ }
6. Gyulai Pált } túlléve terhebe ezeket tudatlanság
7. ~~Szász Kat~~ } igen példányokkal, csak azt hallja
8. ~~Kanitz-ot~~ } valamint kerülne, s mást a kedves
köreket kellene kiszorítani.

~~9.~~ }
10. } apósokat, (hogy ha még feleségek, vagy anyósok volnának!)

~~11.~~ Szász Kelét, a Pind. talán nulla – (s külön is ő maga
negyed rokkant egyik köllőrök tette Petőfinél)

Tehát a Petőfiana évtársain kívül csupán csak
a saját Intézetének könyvtárát valamint a jóllehet
egyházának a fejét tartanám tekintetbe ocsúdnék,
valamint Bartha M.-ot, mert az politikai párt. célja-iránt
„tanusított figyelmet!" A mi Gyulai & Eötvöst illeti,
ezeket még fizetőben tartanám, minthogy ezek is a 5 – 8
személyt ela ezeknek.

11 × 5 ft. = 55 ft. Ennyit takarítana
meg. (későbbi évekbe még egyik önmagát reprezentálna
a megtakarítás!) 11 × 6 = 66 ft. – 11 × 7 = 77 ft
s így tovább.
Egyébiránt ismerem, hogy 40 példányával úgy
tehet a mint akar, akár tűzbe dobhatja,
A tűz (nem a tűz?), felett örökösen ez, kegyed'é
az erdő". tűz (nem tűz?) ből elvehetőleg
Ebből a tűz külföldi Petőfianusnak küldeni

7 – 8 darab külföldi
intézet példányait:
John Ingram London
Tomaso Cannizzaro Messina
Eugene Caltone Noto
Phillips Philadelphia
5 Thorsteinsson Izlandba
és Pindlei forrás tanulmányokkal is

ezek valamennyire
figyelmetek.

[illegible]

ACTA
COMPARATIONIS
Zeitschrift für vergl. Litteratur.
Revue polyglotte pour l'étude des littératures
de toutes les nations du monde.

96

Clausembourg (Hongrie.) Szombaton reggel

Kedves barátom

ma valamivel korábban (már 5 ó. reggel) kezdete aggasztóból az asthma (legjobb Afrikában, ill. is egyfelé (3–4 ik napja meghozva valahára a Sirocco a meltatlanul nyelven bekövetkező esőjét,) és így vészek a rég kezdett levélbe, főfejeztal ugyan, de mégis csak valahogy. –

Mindenekelőtte tartom, a 16. ig 6. levelére (mult hó 30 áról) válasszal. Kende vozzen a lapjaikat, egy de hogy kegyed kiirta ki:

A K. gy.-ről adott szelidített kritika (az allegoriát csak éppen névszerint érintve, a mitől tehát eltekinthetni) nem annyira formai, mint tartalmi. Már pedig ép tartalmi kritikát tartalmi pro vagy contra irni és – igazolni ad lehet libitum. Kérdezze csak meg a prolatorától! De a papoktól is a szónokon. Mondanivalóval, sőt annál inkább érdekes. Baross, ki még mindig nombalakent orvoli védőjen még a mult lehetetlen mutatta ország kormányát, ez a ritka nintes (véletlenül!) a K. gyűjteményből inkl. ki; kiadási vagyok, hogy mit vesz annak előre a k. gy. aktuálisan beszédtől.

A írod. s bibliogr. kezet kiegészítő rekeszül átfolldotaze nézve, ha fordulhat (?) őrizni: értekel. A kutfelelősre ez ... te felfogása tegnap ide érkezett sajnos ...ászló ... K. f. Szenk' Tegnap ide érkezett szana (megjelent f. é. október 4.) ne mulasszon el belekukkantani egy falat s között olvasni, a rettentő fantázia...

tárcájába a Russen és Liebelnje' II. megkezdve az első második felét kiváló a tegészine... sajátlérad s Petőfinek az kártolva. (A fordítóktól adott nagyon ítéletet kerülje ... ordító álláspontról megemészthető csak.) Magyar nyelvű magyarázata Tiből ... ír ... nem sokáig magyar közönség egy versével. Kiváló Telai nem is ... ennek, ez idő szerint. Kiváló példa állítására igazolásául a „P. Napló-ba” meghozva egyidejűleg megjelent forrásai Petőfiről” (kétrétegű tőnrendelt a magyarra vett fejlemeltelét Dr Kolozsvári nél kivonatosan kiadta a kiadványt Szentendre ...) Ennek a buta verse felkapott (talán 3ad kézből Baráth Jancsinál utján :) ... Kolozsvári szerint és ezek csak félig értetik meg a önjegyzékként őrzött berkat „ (Gyulai P. költői phantasiája szerint még a színek is beszélnek, s mi valóban mély költői gubbat vala, kgybe Gyulai nem hozta volna be egy fejlelete, mert csupán gyermekesebb; ellemesint szája tapadt valamely komoly olvasmányából, mert rébol ő is szokott olvasni könyveket – olvasni) illetve.

Ne vegye rossz névre, hogy véletlenül (a rosszabb a sajátjában!) a kegyed verse következik. Már tegnapi kedves lapomban nyoltottam hozzá. Ámellett, a mit ovakkal érezett mutattam egyik levelemben: Tomboltana ki a költői hevét Shakespear s Goethe stb fordításában, egyelőre. Sem a az egyetlen ... sikerült fordítása meg is lett. A ki így (Namba veteti) meg fordítása nagyon kitérít. A ki így (más mint én is) kénytelen a nehézségekkel szemben kongeiloveseti Tandokulattal complicálni, abban magyar (legalább egyelőre) ölve a költői művészet. Példa rá Gyulai Pál is. Aut – aut. A költői (vatesi) az igazi, pálya incompatibilis egyéb hivatással. Példa rá, elégé egyelőre költő, másfelől, Petőfi. ki írónő leo után végig népies lapnak emlékével s félhagyott; csakhogy tanárság mostanáig csókjait olvashatnál – elfelejtesse veszedelem nélkül.

A Zeneméltékletet kérném, még pedig autograph-tentával albumnyomtatásra mindenképp a leirás után minél előbb minél hamarabban és a leiras után közte Tengemetet. Mert különben vidékemről nem akar kapta el. Annál elkövetkezzem ott helyben

Bobsker egyelőre hallgat, mint különben a bizalmas ... sok a ki elégé két címen a közgyűlésben(?) szagnyirin. (Csak a ki elégé ... a nejéről.)

A minap Kolozsvárra Trieszt-ban nap kálomorista concilt tartottak; kiáltva magyarul, hogy kegyed is ellátogatni ide. A banketten a bölcs. kar e. i. dékánja

is megvolt hiva. (El is küldtem, de utközbe
uj látszik valami polgárias [illegible] feltártortetes s nem
eskerett oda – sebaj, mert a többi deklám a ki egyelőre
többlevő társait szlangot, képviseli úgyis (olt volt.)
Szeretem volna ügyre a kálomistákat is,
a harait, [illegible] mintegy reformatio-korbeli
vázában csoportonkint látni – Munkácsy festői
kép volt; de mintán egyidejűleg jól sejtettem, hogy
ott olyan egyén fog elnökölni, a [illegible] polgár [illegible])
becsületének kérlapilag töntese [illegible] annak idején
(akár sikerült akár nem, ha nem, bizony nem
ő rajta – mult.) én ujat nem tartom [illegible] ebédre
anonymus meghivással befejezhetőnek, Victor Hugo
alig négy nap múlva, mikor a meghivott tragédiát
Brüsselbe bevisz, mennem egyből repertoárra tűzték,
meg „elégtételt” ígérő, de semmi célt ígérő
(mert én olcsóbb és biztosabb elejét a philister
politikája szerint) „második premiere” a többi is
crispa meghivóval invitállak, s hogy: kötöm
az ellette „tyelmes” – de olvasó nem [illegible];
második még a legbutább cretin is megérté
ezt a semmi-étes [illegible] felvét a társadalmi [illegible]
codexnak, hogy nyilvános actusát csak (nyilvános
actus (nem pedig holmi μετάβασις εἰς
ἄλλο γένος) nekem jóvá tenni. Mai Shakes-
peare mondá, hogy vannak dolgok az égen s földön
stb. Hatis pedig (Rosenweg [illegible] hű fordításba)

Nur dem Sprosser ist verständlich,
Was das Buch der Rose spricht:
Mancher liest in seinem Blatte
Und versteht den Inhalt nicht,

én pedig hozzá tenném Eötvössel is jóravaló ember
mindent eltűr, de nem mindent [illegible] hazájáért!
(religio, factio, család, natio, haza, szék,
stb.) (religio, factio, család, natio egy s ugyanazon
mind ugyanazt különböző szó egy s ugyanazon fogalom
kifejezésére); tegnap, méltoztatott p. o. P. egyetlen
szent ünnepe (az év, folyamában [illegible]) az
ulterior feltartóztatni, s valami német philisterian
fiatalságostól kérni a mit megis kapott a „kiváló az
egyik” „Petőfianer”. Én pedig (az előadáson
magyar fogú [illegible] meg akkor
ortho [illegible], 8 [illegible] [illegible] hozzá [illegible]
a megszólaltatásnak kifejezést, hogy abban a csökkenő
a nemzeti világba, [illegible] levegőjétől az én nevelőim
korlátoltattak engem is, a puritán [illegible] magyarem
nationi [illegible] religiómi etc. Gyáram történik magyarság
valamely (társadalmi regulával, mert akár „bakáink”
akár [illegible], ugy örvény polgárias becsületét
polgári neve [illegible]

Könyvelmén kétségbe vonná, vagy plane a nyilvánosság
piacára kényszerítené, mondván az ily megsértéséről, (bármely
academicusnak sehrendkívül új N-Eged, vagy Zalathnai, a Pesti
felsőgyrostadium és kirablásig csak egy rövid lépést
látok, levén mindkettőnél eljárás célt egy s ugyanaz
barbár vagy antihumán; „kellemesnek a kifogására. Mert
kell valaminek maradnia (lennie), mely a nemzetek fölött áll,
s ezt legjobban kellene ismerni az evangeliumi
s a [illegible] kiirdatónak. A harasi mázztól
[illegible] kérdeznék, hogy mi az?

A programmra visszatérve (Sept 18. [illegible] [illegible])
azt a megjegyzést akartam tenni, mely
a munkaprogramm, hogy az Évkönyv postnumerando
pro 1887 szolgál az idén, azaz más szóval,
ne tartalmazzon semmi napi politikai
hírt a Petőfiana [illegible] kell még az
1887 decemberi havának ujabb lelet volna
egy [illegible] rajzható nappal a P. ipar-Muzeum
legyen [illegible] gordiusi csomója. Tényleg
az való [illegible] 1887. decemberbe kellett
az egész [illegible], az első már akkor tettessük
azt a lépést, az elsőt már akkor tettessük
valamely periódus Petőfianum-vállalat létre
hozásán és arra praevenire játszani a
P. [illegible]nak nem egyéb – praevenire
játszásnak, mely méltó válasz egyúttal
a hallgatag „megvető”, legalább egyelőre.
Soha se felejtsd el életben, hogy bármennyi
politika, hogy ha minden az Unio alkotó
volna is, ha Nagy Lajostól, vagy Kolozsvárról
és nem Budapestről a [illegible] kerülne, aggon-
dó fog kellgabéhni a budapesti [illegible], az legtöbb
ártana semmitmondó [illegible] frázisokkal
lenézőnek lenni akaró sekélyesség hengeri
vetésével fogadtatni. Ezt előre tudom, bizton
s az okos ember előre számítson a mulhatat-
lanul bekövetkező eseményekkel, semmiképp
illusióba nem fogja magát ringatni, hanem
teni a kötelességét (többet nem) s [illegible]
Majd eljő mindennek az ideje. A jól értve
vesztek előbb utóbb annál nagyobb figyelemmel
minél nagyobb volt a hallgatás a mellett
dolgokra nézve. Practor minimo non curat, s
kötelessége azoknak egyéb kellemetlenségét, olyanok
[illegible] annak idején, egy rakásra egy fogással
elkapni. Eretlen a [illegible] sok Pipás és
stb. [illegible]. Vártak be gyümölcseit (!!) [illegible] jól [illegible]
[illegible]

ACTA COMPARATIONIS
LITTERARVM VNIVERSARVM.
ÖSSZEHASONLITÓ IRODALMI LAPOK.
ZEITSCHRIFT
FÜR VERGLEICHENDE LITTERATVR.
Bureau: Kolozsvár (Hongrie), Főtér 30 Tivoliház.

Bentemező [?]

~~Kolozsvár (Hongrie)~~

Kedvelt Barátom Becses soraira nem válaszolhattam előbb, mivel épen akkor arra az [illegible] külföldi útra vagyok készülőfélben, az [illegible] családi körülmények és még inkább a [illegible] napok (napok = Heliosok) [illegible] gátolt.

Igen örvendek, hogy egyelőre a műfordítás terén akar működni. [illegible] feladat kivetni az [illegible] [illegible] [illegible] kiált nálunk! Nálunk, [illegible] [illegible] [illegible], kik a művelt népek előtt [illegible] Magyarországot, hol a [illegible] [illegible] kolonia a világirodalmi [illegible] [illegible] léteznek, nem úgy rendelkeznek még csak fordítás [illegible] mellett [illegible], [illegible], [illegible], [illegible], vagy [illegible] különböző editiókban kiadva, [illegible] mint [illegible] a műveltebb [illegible] stb. stb.; Már pedig mindent a [illegible] [illegible]. [illegible] a receptio előbb [illegible] meg az [illegible] productio-ból. [illegible] [illegible] akarnak, amelkül hogy reciprocitásnál nálunk producálni akarnak [illegible] [illegible] [illegible]. De még [illegible] [illegible] legalább [illegible] [illegible] [illegible] a [illegible] [illegible] [illegible], vagy [illegible] [illegible] kifejezve: consensus [illegible] helyett, nemzetiségi és irodalmi [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] nem lehet [illegible] [illegible] [illegible] ... (Képpen mondtam ezt ... [illegible] nem lehet [illegible] [illegible] [illegible]; ex nihilo [illegible] [illegible] stb. Ezért [illegible] [illegible] nem pedig a [illegible] nagy [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], az [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]; azok már [illegible] [illegible] [illegible] az iskolán! Az Istar [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Addig [illegible] [illegible] adott a [illegible] [illegible] monographiát, [illegible], példányt egy [illegible] [illegible])

[illegible]

97

MAGYAR KIR. POSTA.

LEVELEZŐ-LAP

NAGYENYED
NAGYENYED

Czim Dr. Farnos Dezső

gymn. Tanár urnak

Nagy=Enyed.

Maros Illés

A. Erd. T. B. újból

Csak most került kezembe, Kolozsvárról
hozott iratain közt, utolsó levele, s csak
most veszem észre, hogy minagy levelezőlapom
ön nem is [illegible] tulajdonképpi czélját,
jelesen az 15-tas pótlókba [illegible] végét
Melé. [illegible]-ára: Az epizóda (mintkor
nem is önálló költemény alakjában maradt
reánk) [illegible] [illegible] hanem ily
szövetes alakjában de [illegible] semmi ellenmondást
Hogy le nem előbb [illegible] [illegible] Árvay mythustól
eleget [illegible] [illegible]; akkor [illegible]
[illegible] halálos
[illegible], hogy [illegible] Mars dühös
agyán (138 v.) [illegible] ébredt uj életre! (Agara
vadkanja [illegible], [illegible] azaz a tavasz, [illegible]
feltámadt [illegible] *). Halálos sebeit nép [illegible],
uj évnapján a polgatját. Itt nincs semmi ellenmondás!

Örvendek, hogy csakugyan le akarja fordítani.
Hogy ha nincsen szándéka valamely napi
lapnak (általánosít [illegible]) [illegible]
felajánlani, [illegible] ön is [illegible]
[illegible], [illegible] [illegible] [illegible]
hogy fordítását a Bp. Hírlap-ban közöltessem
akkor kérnem küldje el, [illegible] a
fordítását, [illegible] legkésőbbes ajánlás
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible], [illegible]
a magyar fordítását közlé tehetni, [illegible]
1886-i fordításait, melyeket Kolozsvárott
[illegible], Dr Csernatonynak adtam át bírálat
végett. [illegible] [illegible] nem [illegible]
magyar [illegible] a magyar oldalaról
megítélni. A [illegible], Mel. itt
a tartalom a [illegible] [illegible] fölötte becses
[illegible] értéket legalább [illegible] nézve
[illegible] csak tudományosilag tekint.
Minden jót kívánva, [illegible]

Meltzl

*) Melétoga nyer [illegible] alkalmával.

NAGY-ENYED

MAGYAR KIR. POSTA.

LEVELEZŐ-LAP.

ESZTERG

Czim Dr. Farnos Dezső urnak

gymnasiumi tanár

N. Enyed

78

Agárd húsvét reggel

Most veszi kezdő-
lapját ebben a pillanatban
melyben egyik német [illegible]
szerkesztője lapját elfoglalni
[illegible] előtt különállani
szerencséje [illegible], hogy a német
kedvező Rómát illetőleg
nem is választhatott meg.

Rómában most embernek
jobban és kellemesebben él,
[illegible] kellemesebben, mert régóta
Tele hírrel van tömve idegenekkel
minden szegzuga. És, ekként
roppant drága. Nyáron van a
hotel szobák, hol is minde-
olcsóbb.

Legkellemesebben lakni
Quattro fontane *) közelében
a Quirinalis hegyen (a városrészt
a Tiber mellett, mely
sem a idegenek közepe kalauzolt
több-
[illegible] mit hely az ember
Rómában, kérik, leg-
olcsóbban csak a pénz [illegible]
megkeresztelkor a „Depositorio"-ban
hegyi, [illegible] az említett [illegible]
(nem így) neme a vasúti állomástól
beszélni és a csatlakozást a kocsik
ajtóin, illetőleg a tekaszkat [illegible]
mozgásai, míg kellemesebb akadt.
1 igénytelenebb szoba ára 10–20 frs
[illegible] praenumerando fizetés mellett
de a [illegible] az ember [illegible] csak
felét fizeti ki. Az olasz roppant csalók

*) a négy kútról, melyek szövetkezeten kereszteztek
a [illegible] utcái mindenkor itt alsók a [illegible]

MAGYAR KIR. POSTA.

LEVELEZŐ-LAP.

BESZTERCE 85 APR 5

Czím Dr Gamos Jenő úrnak

Nagy-Enyedi Tanár

ö. n.

M. Csúcs

~~Nagy-Enyed~~

Kőrös = ~~N. Enyed mellett~~

919

Kv. Szerdán, 87. December 14.

Postán ajánlva pennével meg a levél

Me[illegible] Nitól!

Meg előtt is (egyelőre) az nagy maradjon, ha ugyan – lehetséges! (a mult évben, nővérének Petőfi-Muzeum és Sz. [illegible] irodalmi társaságából; Dr Ferenczi Zoltán előtt, ő, ugyanis Dr Szentkirályi egyedül magáé tevén ért az eszméért, és egy hamaradék segítségével a szükséges anyagi bázist kell megteremteni) – mint már nagyban mellőzhet hogy a leggyorsabban is oly gyakran megbeszélt [illegible] valóban életbe lépjen.

Dr Szentkirályi, vasárnap egy hete, megígérte ugyan, hogy türelmet, írni fog Kéred nek is! Nekemről is (ki arról az [illegible] végső [illegible] hogy mint magam írt [illegible] lépett szerelme, hogy ha Képed mint a kis [illegible] [illegible] [illegible] beírt szellemet, megőrzéseinek, mint alapító, ellátó ígért vették volna (hanem [illegible] [illegible] mint [illegible]) Én nem fogok beleírni [illegible]

MAGYAR KIR. POSTA.

ZÁRT-LEVELEZŐ-LAP.

Czim Dr. Janos Dezső

Collegiumi tanár urnak

N. Enyed

100

ACTA
COMPARATIONIS

Revue polyglotte pour l'étude des littératures
de toutes les nations du monde.

Clausembourg (Hongrie.) Csütörtök d. u.

Kedves Barátom

Becses sorait vettem, [illegible] a levelet, ma délben a programm [illegible].

Ember [illegible], [illegible]! [illegible] csak két [illegible] telegrammot egyik után a pillanatban [illegible], [illegible] útra kerültök Budapestre. [illegible]. A rideg hideg [illegible] most [illegible] nem [illegible], mint [illegible] ember.

Egyébiránt ez [illegible] nagy baj. Mert az egész [illegible] tulajdonképpen meggyőzés [illegible] volt [illegible], [illegible] még tovább is, [illegible]. A fődolog egyelőre a programm [illegible] kellő [illegible] [illegible], hol [illegible] [illegible] egyelőre [illegible] [illegible] az [illegible] „[illegible]" [illegible].

[illegible] [illegible] [illegible], hogy a [illegible] két lapnak, [illegible] levélben [illegible] arannal, [illegible] [illegible] a [illegible] levő programm [illegible], mint a [illegible] [illegible] egyszerre [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] Bartha Miklós [illegible] [illegible], mint Tek. [illegible] [illegible] (kellő [illegible] [illegible] [illegible], a mi magától értetődik!) A dolog tulajdonképpen [illegible] [illegible], én [illegible] [illegible], minél [illegible] [illegible].

[illegible]

A [illegible] [illegible] [illegible] értesítse engem is + rögtön. Mert csak így értesítés [illegible] [illegible] el [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] a [illegible] magam is [illegible] [illegible] volna, hogy ha a legközelebbi [illegible] [illegible] megjelenő számban [illegible] [illegible] legalább egy rövidke értesítés, még pedig azért [illegible] [illegible] a [illegible] [illegible] van. Egyébiránt ez így is [illegible] volna; [illegible] [illegible] a [illegible] [illegible] [illegible] megjelenő [illegible] [illegible] programm [illegible] [illegible] [illegible] vehetné, [illegible] [illegible] a [illegible] [illegible], hogy a [illegible] már [illegible] decemberben is! ([illegible], még [illegible] Dr. F. J. a [illegible] [illegible], valamint a Petőfi-[illegible] [illegible] [illegible] volna!)

A mi a [illegible] illeti Dr [illegible] [illegible], [illegible] a [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] a megjelenendő [illegible] [illegible] [illegible] programm megjelenő [illegible] [illegible] is, még pedig [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], valamint ő írt [illegible] [illegible]! ([illegible] [illegible] [illegible] [illegible], hogy Kegyed [illegible] [illegible] [illegible] és [illegible], [illegible] minél [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] is, [illegible] [illegible] még [illegible] [illegible] Kegyed, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ember [illegible], a mit [illegible] [illegible] [illegible] a ki „[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] „a [illegible] [illegible]" [illegible] [illegible]!! (NB [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] magam is! [illegible] [illegible] volt [illegible] [illegible]!) [illegible] [illegible] [illegible] dolog volna [illegible] [illegible] [illegible] is. [illegible] a [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] is. „[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] (pénz, idő, vér [illegible]) [illegible] [illegible]; nem [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], látom én is. Ha [illegible] [illegible], [illegible]! Kegyed nem [illegible] [illegible]; [illegible] Ha nem, [illegible] jó! [illegible] az egész ideál [illegible], a Kegyed [illegible] [illegible] [illegible]. Mert a morális [illegible]

kivül,
intellectuális sikere (még pedig csak lettem:
bebizonyítottam!) nem remélhet Tőled semmit,
még kevésbbé én, aki azonkívül még
rágyújtott a szobámból már 15 év
óta kivételesen ígérnek. Azalatt
és G. mit áldoz a Pantheonban?...
Ő kalán sikerre gondol első sorban. a mint
saját neveiből sokkal kivételesebben —
na, de hagyjuk ezt. Én megvagyok egyszerűen
gyorsabb, hogy előbb utóbb beszél Te Kegyeddel.
Velem is nem; annál a egyszerű okból fogva,
mert ő nem érti engem, legalább nem olyan
alapon, amint, mint már, én őtet —
őtet. Különben én nem változtat semmit
ez én barátságomon vele szemben, mint olyannal
a ki ő, egymagára (Pantheon részéről!) képviselt.

Nagyobb baj az, hogy én még most se
tudnám kellő pontossággal megmondani, hogy
mikor, és hol jelenik meg a Petőfiana.
Neked okvetetlenül fel kell rendelnem előbb
Budapestre. De minden esetre
nem gátolhatja meg az előleges tagjátszását
szavazat kérések és rendezését
mint nélkülözhetetlen tényt, mert a Budapest
legrégibb szabadsága képezi fog az
egy szombat, akkortól ugyanakkor a lap!

Most még egy fontos első kérdést
A lapnak különös tárgyba való (angyali stb.)
tanulmányai érdekében egy nemzetgyűlési,
Melléklet triglott és polyglot rovatát
szeretném felvenni, a programmba is!
(Magától értetődik hogy ennek correct
kivitelezéséről lesz gondom nekem.)

Mindezekre a legédesebb Kegyed kedves
egész röviden, de határozott válaszát, még pedig
azonnal!

Nem jöhet tovább sietve hogy itt
bájain előbb nekenek stb.

Melly

ACTA COMPARATIONIS LITTERARVM VNIVERSARVM.
ÖSSZEHASONLITÓ IRODALOMTÖRTÉNELMI LAPOK.
FVNDATORES [redacted]: MELTZL & BRASSAI.
— CLAVDIOPOLI (HVNGARIA). MDCCCLXXVI. DIE XVIII. DECEMBRIS. —

10L

Mélyen tisztelt colléga ur!

Abból az elvből indulván ki, hogy uj vállalatnak, kivált tudományos szaklapnak, mindenekelött saját szük szakkörében kell bizonyitania életrevalóságát és teremtenie jövöjét, az *Ö. I. L.* szerkesztösége is, csak második trienniuma küszöbén, miután jövöje felett alig lehet kétség, fordul bizalommal a t. collegák tágabb köréhez is.

Polyglott szaklapunknak, mely (nóha, vagy éppen azért, mert a *tudományos* polyglottismus hive) testestöl lelkestöl magyar lap, egyik föczélja az is levén, hogy rendez-vous helyül szolgáljon egyrészt a *Kolozsvári Iskola*, vagy hasonló *elsörangu tudós hazai intézetek vagy körök*, másrészt a külföld *valamennyi* nyelvü par excellence irodalma (tehát philosophia, költészet, irodalomtörténelem, aesthetika, söt ethnologia stb.) képviselöinek, van szerencsénk ezennel Nagy-Enyednek ságodat, mint szintén az aesthetika, költészet, forditásirodalom, Petőfi-philologia stb. tisztelettel felhivni, hogy hazai tudományosságunk internationalitása érdekében

méltóztassék fényes nevét a socii operis cz. lajstromunkba béirni, mint irótársa lapunknak, mely már is, a világ minden részéböl több mint 90 nevet, köztük nem csak egy világhirüt, mutatván fel, napról napra uj hóditásokat tesz.

Midön becses válaszát csak irásban kérnök ki, mint a melyet szerk. levéltárunkba elhelyezni szándékunk, arra bátorkodunk figyelmeztetni, hogy czéljaink kért támogatása csupán csak *moralis* értelemben veendö. Semminemü materialis kötelezettséget sem az egyik, sem a másik fél nem vállal el. Societásunk bármely „socius"-a lehet tetszése szerint activ vagy passiv.

Egyébiránt lapunk a vendégszeretet bizonyos irodalmi, eddig talán inkább elméletben mint gyakorlatban elfogadott nemének hódol, a mennyiben az *Acta* havonként 2-szer megjelenendö szük hasábjain, valamint (1878 óta) a *„Fontes"* cz. gyüjteményünk egy-egy éves köteteiben, az egész külföldöt mint vendéget fogadja, hogy hazánkban tanuljon az egyik fél a mástól és álljon idövel a mi nemzetünkröl is, a mit Rückert (Hamasa) a magáéról büszkén (de kissé pongyola németséggel) vall:

> *Das täglich sendet aus*
> *Die söhn' aus seinem schoosse,*
> *Zu führen in sein haus*
> *Die völker aller zungen, stb.*

Becses válaszát várva, collegialis tisztelettel

Az *A. C. L. V.* [redacted] szerkesztösége nevében:

Kolozsvár,
1887. december havában

Meltzl Hugó

Dr. Tarnos Dezső Tanár Urnak
Nagy Enyeden.

Még meg nem irott el egyen, de azért mégi ma mé, legalább formálitásra nézve, valóságos (hazai) irodalomtört. curiosum a túlsó lapon álló levél; de a még legvilágosabb válent nyujtott a tegnapi b. leveleknek csatolt utóiratban három iterek erre kérdésé:

„Mit tesz az Ada szenvei kéz érettsoni? Nagy kéziggel megtesem, de nem tudom mi a módja.“

Most mé tudja?... Ha igaz akkor próbálát; mert akkor Keppede (s nimegiensa) kivül a két István egyesevett kormány kitételi: Nélas e drága (Csalamenyi cantalenpai) hazaért kért valóban legdrágább) hazánkban alig fog akadni még anber fia, a ki annyit tudna!

Régebben, fiatal korunkban, úgy értelmeztem, hogy ezek meteorológiai és kataraktai tekintetben tiszta, őkörük az egyéb maguk számára való drága nikebb hazáért, Évégorniéf az a Mótó nem ezek a Nép valódi kérdését ölenor megtérni, hanem (illedő távolságból persze) némely kulépillantás az igaz és jó valódi harapásai, más megfigyelésre fektetem s önértő megállva — épen idegenek ossem magamat itthon... úgy, hát az Ada comp. ismét vendég itthon! X

Szolgáljon egyéb ezek annyi nívesz adott felvilágosításul. Bátran mondhatom, Lessinggel (si pares licet componere magnis)) hogy tehe életembe. Koshonnal, nem írtam egy áira sort sem, a mit nem olvashatna az egész világ; legfőbb írói ambitiomat abban kereséltem, hogy mint ember működjek, nem pedig mint holmi Tordai malac. S róka és is tordamegyébe — Tordai malac — rétekom volna ... (...) Lamartine Nép nevét megért egyszersmind ... (!!) még kidellegi sest kormánta hadstan, zsebkönyvembe jegyezve, nagamnal

Lehrine a xele nae patrie —
L'amour n'en a pas!..

Most mé culturtkarázsi vagy culturteázsgénati szelve ez fordítandóni Dinrónat?

Malacaket egyéb van hazája,
Embernek nincs...

Mintán azután minden borzasztó miatt paradox hangzásai mai generációját, ezért hát paradox az egész Ada Compartemis, a melyben, tóven, gondolja meg tétre is, mielőtt, végödét akár ezek is értelmesek létrá formában is mint activo-passiv vagy passivo-activ vagy akarmiró poziás? Nézze meg jól a „Vivement“ lapformát, vállanuit I. osztályban utazó a compartiment-ot (Lovers compé.) mielőtt belépne. (Volt kandtogatási illő az ilyen intézés.

X Szentül megvagyok győződve, hogy ez az Ada comp. túrázásával, ma holnap elterjed a fegyotok kiselvésen, vagy a pillanatban még tenenpel ~~...~~ a ... nyomban (párjával szepilvén) nem kérdi, vajjon idő él, vagy van az vané Remánnie, vagy ...

Kolozsvár, 88. jan. 1.

A Tudós lapok előbb az utóiratokat adtam a [illegible], most már, éppen kifogytam az időből s a [illegible] [illegible] nem [illegible] [illegible] egy lövést, a mint [illegible] volna. Különben is [illegible] nem igen [illegible]. Nem találkoztam [illegible] sem, még csak [illegible] sem, [illegible] [illegible] óta. (Már t. i. [illegible] [illegible]; most [illegible] az [illegible] [illegible] töltöttem.)

A Petőfi-arákra is, mint minden egyéb szellemi, [illegible] vagy háborús [illegible] annak [illegible] három portéka nélkül [illegible], melyről annak [illegible] [illegible] Malborough [illegible] [illegible] (lásd Montecuccoli [illegible], vagy jobban [illegible]; Memorie militari I, 2, 5): 1ső pénz, 2ik pénz, 3ik pénz.

E nélkül, háromság (mert egyéb [illegible], a [illegible], [illegible]) [illegible] fáradozom, [illegible] egészen [illegible] [illegible]. A többi [illegible] ([illegible] reába [illegible] [illegible]) [illegible] [illegible] óta. Mire évek óta én [illegible] [illegible] [illegible] az efféle [illegible]. Majd [illegible] a [illegible] időkből [illegible] [illegible] [illegible] is, [illegible] [illegible] az egész gyűjteményemet, már t. i. a [illegible] [illegible] a korai [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. És [illegible], [illegible], lemondtam arról az ábrándról, hogy valaha magyar [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible], ám is [illegible], nem [illegible] rá. X)

Nagy ke[illegible] nem [illegible], és [illegible].

Nem holmi [illegible] [illegible] [illegible] a világért se. Csupán [illegible] [illegible] ezt! [illegible] [illegible], évek óta, [illegible] [illegible] a magyar [illegible] az efféle [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] volt, [illegible]: „Látta volna [illegible] [illegible] Dr. F. J. megelégedett [illegible] [illegible] az efféle [illegible], [illegible] [illegible] nem [illegible] (És [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] nem az [illegible] [illegible] [illegible]!) [illegible] [illegible] hogy ke a nagy [illegible] tengeren. Megelégszem [illegible] [illegible] a [illegible] [illegible] [illegible], adja Isten a [illegible] [illegible] [illegible] holmi F. J.-éb [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Dr. Cs.-ről [illegible] [illegible]: ő, [illegible] [illegible] [illegible] P. [illegible] (az ő [illegible]) [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] és [illegible] (Roszalmas [illegible] [illegible]. Majd [illegible] ő is az ő [illegible] a Petőfi-philologia vast [illegible]. A [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] minél több [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] új) fáradozásnak (akár mi [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], hogy két [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] a maga [illegible]. Dr. Cs. [illegible] [illegible] ([illegible] többször [illegible] [illegible]) őt [illegible], Dr. F. J.-nél úgy [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], hogy ez a [illegible] [illegible] meg [illegible], hogy Cs. a [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] el, [illegible] [illegible] pedig az [illegible] életrajzzal. Én pedig azt hiszem, [illegible] a [illegible] Egy [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible], egy a költő [illegible] a költőt. És az egy [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]! [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] pedig [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Minden jót kívánva, [illegible]

Meltzl

X) maradt a mi [illegible], a mi voltam, s lenni: nem magyar író, hanem csupán magyar professzor. Erre kellett le [illegible] [illegible]. Előadással [illegible] [illegible] (s, gondolom, hatottam is.)

Benkőnek levél –

Kedves barátom

Tegnap a posta indulása után vettem becses expres-levelét s könyvét nagyon, a figyelmet; mindazonáltal a mi érdekelegyüket illeti, a részt csak annál nagyobbnak tartom. Tény, hogy Benkő ő nagysága úgy most, úgy akkor, midőn velem beszélt, a mondott [illegible] mint a mit – képzeltem, hozott. Nem is csoda!

Petőfiné a „tükörfokban” – hiszen emlékezem úgy gyöngéd – mindezeket tovább – megjavításra – „felejtette” a saját korszakát, tekintetes nem feltételezésre semmi különös utat. Maga Benkő akkoriban olyan tekintélyes gyermek volt, kivel Petőfiné szóba sem állott; tehát nem is gyaníthatta neki!

De hát ez mindegy. Annál érdekesebb s pikánsabb crux interpretum gyanánt szólok a mondottakkal. Már csak annak az ő [illegible] levezetése a publikációt nem hasonlítható össze holmi normális könyv-vállalattal, a minőt az Akadémia stb. teszik.

Csak annak megfejthetetlen, hogy – meteorológiával foglalkozó poéta kegyed, miután az 5 ft elle való teljességgel a felhőkből kapott sugallatait hozta fel?... Tenék csak multiplicálni

33 × 3 ft = 99 ft. Ezzel szemben ezt nyomdászom s a papirkereskedőm stb. számlái éppen tennék annyira szépnek!!!!!!

Most már látott-e, benkővári Gunesch Emanuel márciuselőtti híres külön kiadásai (ki a kétkrajcáros kifliket az egész városból összevásárolta, egy krajcárért „árulta” profitra, mondván: die Menge trägt es!) olyan költőktől „ki új portékáját 50%-ot a produkálási költségen alól hirdette ki, mindjárt elő-légére. 33 példánynál több nem mehet:

irodalmi forgalomba: ezek mindegyikének egy kiállítási költsége (egészen eltekintve a gyöngébb 1/10 a munkától stb.) legalább is 5 ft.*)

A kinek így drága – az ne vegye! Különben [illegible] tessék ezt előbb színről nézni megtekinteni, a [illegible] akkor tudhatná, se fogja drágának tartani. Egyébiránt privatim kegyed tehát a 33 példányával, a mi tetszik [illegible] volenti non fit injuria. Csak a nyilvánosság előtt nem kívánom Emanuel-iáda-aránytalanul így kevesebb gyanítani. (A többi 17 példány 50-ig ajándék példány!)

Mikor régebben (tavaly) 120 volt 2 ft 3 ft előfizetésekből akkor még a kis 8°-rétű 4 oldalas [illegible] füzetke (à 2 ívecske) lebegett szemünk előtt. Az óriási különbség!...

Magán vállalat in-folio kötetünnal el [illegible] a Nat. Múzeum korona [illegible] nem [illegible], könyv-[illegible] is a ki csak [illegible] egy-egy példánynak reális értékét [illegible] egy-egy példánynak reális értékét nettó is, bruttó is, valamint a [illegible] is. Magam is csak félénkén mentem bele a [illegible], de [illegible] akartam [illegible] a [illegible] által nem fogom [illegible]. Mindazonáltal a [illegible] netán [illegible] gyanánt a kőnyomdából (értsd elég olcsón) 1 [illegible], tehát bolti áron 60 kr (10 kr rabattal.)

Azt hiszem, 20 példánnyal (ajándék példány) [illegible] kegyed: magunk aztán nekem [illegible] a [illegible] forgalom számára) [illegible] 80 példány! Egyébiránt ezt is [illegible] a saját példányai számára. [illegible] (60 kr-nál olcsóbban nem kiadható) az egész [illegible] kiállítás [illegible]! [illegible] még drágább a Petőfiéné maga!)

Kérem tehát megírni, hogy mennyi példányra van szüksége a kőnyomdából?

*) igaz, ha 100 példányban készült volna, akkor lehetséges volna 3 ftra [illegible] (csakhogy akkor még egyszer annyi papír kellett volna – és az is [illegible]) de akkor is csak pártolásra kellett volna a költségeket legalább 50%-ra. Nem hiszem, hogy akár kevesebb 50 érdeklődő előfizető a 3 ft, a mennyire én ismerem a mi közönségünket.

A kért 80 példányt közt küldöm — szerencsésen meg is kaptam. Ma vak programm kedvét is jüleség, mert nyomban kiállíthatták Julius 31 körül (jövő nyarára egy kétly) a Petőfiana ..ság is. Már ki is az utóbbi Kegyednek indíttatik 33 példányban és aztán időközönként tekintetéből és aztán döntötte a 17 példányból többet meg... , burjánzik és egy ... külföldi országokban — ha úgy jónak látja? A többiből is reserválhatott még a Kegyed számára.

Az előfizetők nevével ellátandó #

Az előfizetők nevével ellátandó példányokat azért, mivel bizottan az egy példányok azért, mivel egy jobban kerülik meg az egy és nem is ... féltek ért a ritkaságát, de főleg abból az okból, melyből Angliában és Franciaországban nálunk el az eljárás az efféle limitált kiadványoknál: hogy egy és ugyanaz előfizető a kedvező helyzetét ne aknázhassa ki és ne vásárolhasson több példányt kedvezményesen zsidó rebachra. #

Kérem tehát, szíveskedjék a illetők egyes polgári neveit elküldeni, hogy kinyomtathassam idejekorán. Ezekkel azok neveit is, a többiek tiszteletpéldányai egyetlen ... kiadni!

Mellékelem egyúttal a saját lapprogrammomat is, felülvizsgálat végéből, s kérem egyáltalán megjegyzését hozzá!

Kegyed nagy kezét csókolva s mind jót kívánva

Mell.

előfordul már az efféle esetekben is, hogy 50 és 100 példány [illegible]

U.i. 103 a

A kéziratot, mellesleg, nem tartom Petőfi a tollából eredőnek. Én láttam (és bírtam is) autographot Petőfitől: olyan volt az írása, mintha nyomtatott betűkkel volna írva, hogy mellesleg annyit az ... írásába annyira beletalálja magukat, hogy saját kezét is követi ... assimilálódott. p. o. Ida nővérem és ... a megházasodása után olyformán ... hogy a sógorom írásától ... nem bírtam megkülönböztetni első pillanatra (már pedig nővéremnek van annyi karaktere és önállósága, praktikus esze (a nagyja Julia volt.) S külsőben is, ahogy tapasztaltam, az efféleket Nirádazmettel lehetőnek tartom a ... a magam részéről is, kivált miután nem feltűnt előttem ... egy s más ... autographomja Prak. (A facsimilét autographok durván kémlelnek, azokat nem lehet kiadni!)

ACTA
COMPARATIONIS
Zeitschrift für vergl. Litteratur.

Revue polyglotte pour l'étude des littératures
de toutes les nations du monde.

Clausembourg (Hongrie.) 87 Dec. 28 á!

Kedves barátom.

Most már nem titokban, de azért még is [illegible]
(Kedves neje [illegible]) el nem írandó [illegible]
dologról akart Kegyednek szólani. Bezzeg [illegible]
levelezőlapjára [illegible] volt azonnal választ
küldeni, már t. i. abban a természetes feltevésben,
hogy a "közelülő" félben levő Petőfi-muzeumról, melyet
magam kezdeményeztem, [illegible] többet fognék hallani.
Ez a feltevés máig is teljesült voltaképpen; de annál
természetesebb vala, mivel (a mint naplómból
győződtem meg) már f. h. 2án történt (tehát az
állami ösztöndíjak [illegible] napján!) saját lakásomon,
egy csésze thea és punch, bor mellett, a találkozás
Dr. Gy. Dr. F. Z. és a (legújabb Híradóval titokban
[illegible]) K. [illegible] az értekezlet, melyen azonban csak
a [illegible] estünk volt [illegible] szavazás. (Én
[illegible] [illegible]) Harmadnapra azonnal fel
kerestem saját lakásán Dr. Gy.-t (vasárnap f. h. 4én)
még egyszer figyelmeztetve őt, hogy el ne mulassza
Kegyedet is felszólítani. Azóta személyesen nem láttam
többet Dr. Gy.-t. (Meglehet, hogy időközben oly nagy Petőfi
zseni lett belőle, hogy nagyszerű — zsenírozza magát
hozzám ellátni.) Azóta t. i. úgy látszik, más fordulatot
adtak az egész ügynek, sőt a lap nyomtatásához
nem fogtak hozzá, sőt még ki is szerzett belőle egy
[illegible] se. (Ormosnál fog tanácskozni, K. [illegible].)
Dr. F. Z. ugyan elsiratott még egyszer — [illegible] —
lakására (szerdán f. h. 9én!) [illegible] is
ismételten figyelmeztettem, hogy ígéretét mielőbb
Kegyednek is, de erre nem csak nagy némileg "[illegible]"
választ [illegible], hanem a [illegible] programm

egész levét is elhitette előttem, felajánlva
[illegible] csupán csak „tört" az „első" helyen álló"
[illegible] a mely [illegible] (programm
[illegible] [illegible]) lemondtam, a mi nem gátolta meg abban,
hogy a [illegible] számára elne fogadjon tőlem egy
értékes franczia kéziratot Amiel † genfi tanár
hagyatékából. Ez volt a legutolsó szavam; [illegible]
ez ügyben senkivel se váltván, kivévén Kegyednek
intézett levelezőlapomat, egy árva szót se. Mert
sohse a titoktartásra nem vállalkoztam volt éppen
se; gallenomat [illegible] öszinte értelő
dolgokat tartottam, szemközt legalább. Különben
Gy.-tól, meg F. Z.-től legjobb barátságban
váltunk el. Majd is élnek, [illegible] még nem hallak.
Most már elküldték a lapokban, az új
Erd. Híradó szerkesztőségéből a mutatványszámot
[illegible] [illegible] [illegible] — medve
[illegible] transylván [illegible]!) melyet [illegible]
(valóban [illegible] t. i. az a famosus programm.
volna látni; e szerencsétlen abortushoz nem
azt hiszem, e [illegible] a Petőfi-kultus e
[illegible] commentár; [illegible] halva született; azért jólleheti
legújabb termeke [illegible] — és itt a baj, a melyet
előnek [illegible] nem maradhatok, legalább
[illegible] Kegyed se. Mert az egész, a
[illegible], [illegible] azt hiszem, [illegible] komolyan [illegible]
[illegible] már régebben [illegible]
arra [illegible] ki [illegible], hogy a [illegible]
Gyulai P.-től
"[illegible]" csupán csak „[illegible] Zoltántól!)
"[illegible]", (már t. i. [illegible] életrajzát; Gyulai P. t. i.
Petőfi [illegible] fogja
[illegible] sírban [illegible], majd F. Z. [illegible] [illegible] ki már is
örökölni [illegible] a [illegible], és fáradozok
[illegible] működött [illegible] a [illegible]
hogy még a [illegible] is azonos Petőfi [illegible]
[illegible]. [illegible] [illegible] már [illegible] [illegible]
[illegible] a [illegible] a [illegible] [illegible]...
[illegible] a [illegible] lenne, ad usum philistaeorum
Szép [illegible] Medel-Toldy!.... Még csak az az
à la franz [illegible] e programmban, hogy az
egyetlen [illegible] [illegible] volt, s a [illegible]
egész csupán F. Z. [illegible] Goethe [illegible]
[illegible] Gy. Gyula csupán [illegible]
hasonlóan [illegible] az effele palpabilis
[illegible] hozzá az [illegible] 1854 Gyulai!
badarsághoz: „[illegible] az [illegible]
Ily alapon megindítandó Petőfi-múzeum, plane
folyóirat, azt hiszem, nem méltó se Petőfihez

se Cs-hoz, legkevesbbé pedig a valódi
Petőficultushoz mint a melyek nálunk
Erdélyben, legalább az időszerint, most már (hiszen
(egytan kivül), az évről között, ~~most már~~ még
lit Kegyedet ismerhetem el tisztelem kép-
viselőjének.

Ily körülmények között természetesnek
fogja találni, hogy felcsillant az agyamban
egy, azt hiszem, jó gondolat, mely ugyan
nem „bánt engemet", de azért némileg volt
új ösvény vezetésével ellátni, mint a mely
ez a levél. Körülbelől nem egyéb az, mint a
mire figyelmeztetem volt a legközelebbi, legalább
legutolsó alkalommal (a f. i. …) már
Dr. Csernátonit, midőn egész új betűvel tetten‡
kijelentettem, hogy ő a magyar Társadalom tagj
ezentúl active legfeljebb a coalitiót magát
(illeti a kathedrám, élő névvel) vetetné
részt; de éppen ezért szeretném leginkább, hogy
ha most már a Kegyedét kérnem illet megemlítendő
Petőfi muzeum „egészen fölöslegessé" tenné az
Acta Comp.-nak 1877 óta folyó Petőfiana cz.
rovatát, hozzátéve ünnepélyesen ‡, hogy ő azt
a rovatot (esetleg a Kegyed segítségével) kénytelen
volnék tovább folytatni, abban az esetben
hogyha az új Petőfi muzeum „nem tenné
azt fölöslegessé" – Azt hiszem ez elég érthető
volt beszélve és őszintén; Dr. Cs. mindég jól
(Kemény kálvinista
megigérte ; íme ….. nem lehet irodalmasabb
ember előtt, egy látnék,
dolog az egyenes útnál.)

A jó gondolatom pedig, imé kurtán:
Legyen, kérem Kegyed legalább az Acta
Comp. socii cz. lajstromába beiratkozni
és vegye át egyúttal az új „Petőfiana"
rovatom szerkesztését, egymaga! Mit gondol?

Legmélyebben volna most nagy jót
újévtől fogva egészen önállóan nem appellálni
ért a rovatot, mint a mely a hazai
szaklapok sorába léphetne és ott bizonyára
nem foglalná el a legutolsó helyet, természetesen

‡ Dr. Cs. felesége is a megmondhatója, fele-
lősége a lévén egészen aztújába a mellékhöz …
még pedig velem kombinálva hogy minden összeszedett
figyelemmel kísérte – a tisztelt! (Nem ismer engem)

103 Ez központtól, Budapesttől távol; hanem
helyben Kolozsváron, személyes felügyeletem
alatt nyomatva, vagy akár Benkőnél
(hol is a typographia szép Elzevir-betű
felett rendelkezik, cf. Petőfi-jelszava cz
4 íves munkámat mely ott készült) De e
végből, hogy is Budapesti különleges commissio
rendelő, Tisza tegyen, előbb személyesen
kellene felvilágosítanom, a mit ugyis
szándékom tenni, körülbelöl egy hetes
januári fén (... és közvetlen
kiséretében.) Addig is kérem szives
valamit, még pedig behatóbb levél
alakjában. Mintául rég kiküldött
volna a hírbehozottaknak, válaszúl-
nak tartom a mellékelt lapra részletekben
egy tervezetet; kérem megtekinteni-vetni
Marginalis glossaival, stb.-vel ellátva
kérem aztán visszaküldeni!

Csalhatatlanságos egyébiránt Kegyedtő
tartván igazat, kedves nejének kezeit
csókolva és a testvéreket tisztelve a Dr
med.-et is tisztán részt vehetne
legalább kötelességünk, minden jót kivánva
újévre

Meltzl Hugó

Önkényt értetik, hogy az új Petőfiana
az Acta Comp.-től elszakadó, de különben egészen
önálló szaklap maradna egészen a Kegyed
tradícióinak gyümölcse. Szerkesztőről nem
vállalkozhatom sem expeditiókra, se kiadóként
szakember szerkesztésre, semmiesetre. De ön-
környezeti érdekéé az is, hogy a még a kérdezett
nekezségeim kiléséét jónivel állattorom-
re előtt a Kegyed nominalis szerkesztése alatt-
alás egyedül is új lap megjelenésére, tehát
a költségekre is, a defraudálásra netáni
fedezetét belekélve, Anyagilag egészen Kegyed
nem fog ártani; a morális, intellectualis,
kereskedés stb. megannyi siker egyelőre elegendő
később meterologiai is várható. E felett
azonban inkább fogunk, azt hiszem, önmegtenni
hazám lelkesen, hanem mindenkor, hogyha ugyan
a mi korunkat szolgálja, addig sírba ne jussak

A mellékelt terv szerint alapítandó folyóirathoz
* mint lelkes, nem nőkre, a pénzre, se főtitkár,
mint szerkesztőket, sem itt, sem Budapesten, mivel a csupán
4 rendeleti számra meggyőzöltem a választó időjében ezért ugyis új
Kolozsvárt is itt szappanon a coalitiót magát, mint
régiségével. Többet azonban (vallomás) vezetésére nem vállalkozhatom,
az Acta expeditiójával ‡ eltérő foglalkozni stb.

(Legalább egyelőre)

péntek-este dec. 30. 87

K. B.

Már el is küldtem ma este postafordultával
valamelyes levelére, ugyanezt levélbe;
a [illegible] ezennel jut utolsó, hogy — általánosságit
a felett való örömembe (hogy a jó üzenet meg-
megfeledkeztem — elfelejtettem) kitűnő magától
állító tiszteletéről különös tanyáiban még
pedig válaszát ezt, különböző szavakkal fogja; különösen
most is mivel filozófiai tapasztalatait, hogy most
jó a városiasan kérjeit fejteni. Különben is:
dendén con desden, vagy tát fortat; wurst csüt-
wurst stb. Időnként azt hiszem, az az, a ki a lelkifol.
ból egyedül jókedvűen még [illegible], tehát
még megírtad. Csak csattogó előre; igazi van piano
va sano. Tekerkondó állása is szabad van; így tehát
még az egyetlen fin drukkajátok is, legjobb nélkülöz-
zük; a maga leszi. Nem tollvonásait még olvasni megvehi-
mindig egyenesen ismeretlenül a vegyes az életed
barom. Lépj tehát 2 rendbeli stb. Annál jobb.

Azért még nem külön, hogy egyik a
nádika tehénkedését, -ről feldobogó
gáll a nagy ékkel vasúti bennél rosz-
szabb körzásabb az egyik nál tartós
legyen a másik. Nehéz jó társaság

NAGY-ENYED
JAN 1

KOLOZSVÁR
31

MAGYAR KIR. POSTA.

LEVELEZŐ-LAP.

207

Czim Dr Jarnos Dezső

Tanár urnak

Nagy-Enyed

Kv., 87 Dec. 30
pénteken

Kedves Barátom

Váratlanul gyorsan érkezett
válasza igen kellemesen lepett meg
s ezeket örömemnek kifejezését adom
hogy széles Magyarországon mégis
csak akad még ember, ki, noha
van erre s noha modern író, mégsem
adná oda a Petőfi-kultusz 30 pénzért,
se pedig tagadná el harmadszor is,
mint bizonyos félre vezetett kedves közös
barátunk.

Most ban nem kecske oka lenne
annak, hogy egészen kérvelfogható
végeredmény elérése nélkül is, de
fáradva, időt s pénzt költve,
s bármennyire ohajtanám is a személyes
találkozást, melóbb, mégis praktikusabb
nak vélem hogy ha a közvetlen utat
egyelőre elhalasztanó; mindaddig, míg
meg nem járhatom volna Budapestet —
feltéve, természetesen, hogy csupán [illegible]
ez ügy miatt szándékozik idejönni?...
Mert bármennyire biztosítva legyen is
az egyedüli szekentés alatt megjelenendő
Petőfiana külső [illegible],
a kivitel fontosabb módozatai felett
— igen sokféle lehetőséggel állván
szembe — magam se vagyok még egészen
tisztába! ... Ezek a fődolgok tekintetében
rendbe hozottnak a mai válasz után,
t. i. azt a kérdést eldöntöttnek, végleg
hogy Kegyed a szerkentésre, még pedig
az egyedülire, vállalkozik. S evvel
egyelőre elég; mert a Dr. [illegible] legye

se fog egyhamar elkészülni s különben
nélkül eléri az [illegible].
[illegible] még is kéznél levő anyagból
azonnal jutna egy próbaszámra is!

Hogy ha nem akarnám megannak,
[illegible], a legutolsó római
utam, április óta némileg
kimerülve, vagy kimerítve és
nem várva (biztos kilátásban
ugyan, de, ez idő szerint, mégis
csak a kilátás stádiumában)
valami rt. bevételt, melyre csak
nehány hét múlva tehetek
szert; akkor azonnal megindítottam
volna az egészet a budapesti
[illegible] bentlevőktől, [illegible]
[illegible] ebbe re való kitartott
többi azt mondanám volna: jöjjön
el, minélelőbb!... A mit különben
ugyis mondok!....

Időtöltésül kérem gyűjtse,
teremtse, gondolkozzék, meditáljon;
vagyis gyűjtéseket, teremtsenek,
gondolkozzanak, meditáljanak — és ha
[illegible] arról a reménnyel kecsegtetem
magamat, hogy valamint az én feleségem az én
működésem fellett, úgy a Kegyedé
fellett is örömmel együtt
örködik a Kegyedé!

Remélem azt is, hogy a legközelebbi
napokban többet írhatok, hogy ha eztán
addig személyesen se lenne szerencsém
Kegyeket, még pedig belelőbbem
fogok írni, most vendégem levő (
(voltaképpen népes asszony conferencia
feleségem lévő körébe, de a magam
— rajta szobámba kellemit
is némileg zavar) most is részetekre
boldog újévet kívánok, s feleségem
szeret csókolva

Mell[illegible]

Kedv. Collegák

Kedves barátom

Meglehetős festői s asthmaticus állapot körbe, melyet legnagyobb részét együtt levelezőlapjára (15-éről) valamint küldi ide mellékelve egyúttal a szerkesztett [illegible] czímlapjuk és utolsó lapjának revisióját.

Miután Melkedi lévén, nem [illegible] levonatra és egyéb rendelés – különben is szándékom volt a programm revisióját mielőtt közölni.

A dolog úgy áll, hogy én általában, miután a P. eltörésék ügyében kimondottam, valamint a Brassai levelet stb. különösen nem is sejtettem, hogy a szomorú rendetlen ügyét beszennyezte ezt a pompás [illegible] papírt – különben természetesen még nem szedtem volna ki legalább a B. czikkét, hol a betűk pazarlásán kívül, úgy hogy kénytelen voltam a programm illetve előszóra nézve a legszebb fejtő betűket nyelni, mely stb. rendelkezésére áll.

Miután ez a czikk alkalmi czikk*, nem szabad egészét hátra, mint a már kimondott (a folyóiratnak illet) ollóval az ablakon kidobni; úgy hát kérem felülről a [illegible], illetve az alkalmi publicationak szerve. Amúgy, ha ezzel nem ért egyet, természetesen magáé illetőbb az ablakon való kidobás, mint

* másfelől nem lehet hallgatni mint a Brassai czikkét, illetve levelét kidobott kézzel.

*) a XI. czikk nem kötelező határidő által.

a publicatio kénytelése; de megadnak az ügynek véltem nem kis szolgálatot tenni, hogy ha tágabb körben is lehetővé tenném a régibb kérdés tárgyalására ezidő*) őrzött czikkének eltemetését – mert ha más érdeme nem is volna, az az egy legalább megvolna: elősegíti a vitáját, mely pedig mindig veleje a tudományos tételeknek, életrevalóságnak különösen valamint annál szükségesebb, minél kétségbe vonhatlan az a tény, hogy a mi drága hazánk „tudománya" olyan, mint a Sentenced [illegible] utczai napontai vásári mulató bizalomvonás; mindenkor megáll, körülkötinek mellékneki tapogatással az apró számnak, dörzsölődik mindig kézfelkap, végül a porban fetreng.

Egyébiránt nekem mindegy – én régóta leszámoltam ezzel a fejetlen tudománnyal.

A mi azonban nem mindegy, az: az idecsatolt czédulára jegyzett néhány kérdés, melyre kérném mielőbb becses válaszát.

Egyéb most nem jut eszembe, levén egészen desorganizálva a belső physicumom!

Minden jót kíván

M.

\+ 2) Minap egyik gróf 106
Heller halt meg. Heller
József volt-e, ugyanaz ki
tavaly a lapokban fellépett
Petőfi eltűnéséről szóló újabb
mesékkel (eleven eltemetés)?

2

(Ui. Gyalókai L. úr is
kinyilatkoztatta, hogy nem éppen az
eleven eltemetésre nézve semmit
(Gy. nem tud semmit)

Annak Gyalókai akkori
megdöbbentő
nyilatkozatai [illegible] [illegible]-ról
(élő?), míg a munkákat
az üldözéstől [illegible]
Petőfi lelkét egy háború [illegible]
tűnt, illetve halt el.
(Ha jónak látja egy kis
kiegészítést erre nézve is közzéteheti
~~a [illegible]~~ a vasárnapiba, kérem, [illegible]
még nem volna késő hétfőig, illetve
vasárnapig.

Kérdések.

1.) Előszavamba, melyet rend[illegible], töredelmes küldöm beleérzésekkel[illegible] egy idézetet a Faust II. részéből. Kérdés: correct-e a magyar fordítás;

~~Valódi~~ [illegible] kívül nem él;
Nálad [illegible] mielőtt léteznél!
Megletted, mielőtt ...

Ezt mondja a „Homunculusnak”, Proteus a [Oláh Valgyógyászatban]
mint a ki létezni szeretne, a nélküle
hogy léteznél, és mégis „létezik!”.

Du bist ein wahrer Jungfernsohn!
Eh du sein solltest, bist du schon.

A fordítás tehát meglehetősen szabad.
Tudod-e kegyed correctebbet adni?
(természetes a rímmel!) vagy egyáltalán olvasható-e a felelet?

Válogatást nem kívánhat az Évkönyv maga le — talán legalább világos lenne úgy minden kérdés a nyomdába, ezt a nyomás ...
hagy kérem és a könyvtári ...

Kedves Barátom

Szerdai levél helyett, melyet
a világ majdnem minden országából
vettem tegnapelőtt, a Kegyedé legjobban
érdekelt. Mindamellett nem bírtam
úgy a mint kellett volna postafordultával
elkészíteni ~~a~~ [illegible] ; tegnap estve
pedig vendégeim voltak (az új
tankerül. főigazgató Dr. L. B. feleségestől
rokelő földim) s így két napja maradt.

Ismeretlenebbik tehát ma a „[illegible]"
[illegible] [illegible] együtt.
[illegible] [illegible] alighanem [illegible]
[illegible] commentárra [illegible] javaslatok
[illegible] [illegible] csak stilaris javaslatok.
Magyarázni, átdolgozni, illetve
[illegible] [illegible] a [illegible] is [illegible]
[illegible], [illegible] a [illegible]
bízni. Egy nem [illegible] a [illegible]
[illegible], a [illegible], hogy előbb a [illegible]
[illegible] volna. A [illegible] [illegible] még
[illegible] volna. A [illegible]
pedig egyúttal az utókorokra
(ér [illegible] reménylem!) [illegible]
nem csekély feladat.) Nem azt tehát
2-ször 3-szor is meggondolni, hogy mit
mondjunk; illetve mit mondjon Kegyed!

Pl. Egy a posporos támadt ötlet:
a félreértésből évekig maradt columna (kivételesül
a Kegyed chronologiai tévedése előtt!) vagyon
nem illeti egy kis aphorismaszerű criticuska
Torma Zsófia Toldiból a „Tűz" cz. költeményéhez
hogy Petőfinek adott reflexiók (a népisten — az
ő-kiválóságát kökörcsinekből lelelet alapján stb.)
ezelőtt a nőbecsbe nyomatott egy két fogalmazásával
Bettina Arnim grófné, a Goethe rajongó imádója,
Petőfihez intézett költeményeit (az 50es évekb.)
Petőfit a forrongott [illegible] érinerte! stb, stb.
Kérem b. véleményét, hogy ezelőtt önkéntest [illegible] Magyarország
[illegible] ! Torma Zsófia a mai
legkiválóbb [illegible].

ACTA COMPARATIONIS LITTERARVM VNIVERSARVM.
ÖSSZEHASONLITÓ IRODALOMTÖRTÉNELMI LAPOK.
FVNDATORES & EDITORES: MELTZL & BRASSAI.
— CLAVDIOPOLI (HVNGARIA), MDCCCLXXVI. DIE XVIII. DECEMBRIS —

A legközelebbi vasárnap úgy örvendettem, mikor friss fővel elővettem reggel korán a Petőfiana collectaneát. Kopogtat az „országos középiskolai tanárvizsgáló bizottság kolozsvári necheleinél" perdelunc az egész drága szabad napot egyetlen formanko írását kellett felkerreskednem és azt is oda azért úgy — megbotolhatnék. Úgy hálás ez a munka is.

A Lapod „mostani kongresszus"-a és „szerető-távolról" se lehet olyan — mostani" mint az enyém. Mondanivalóval, őszintén, továbbá is kifejtendő a Petőfi megjelenése átkozta birka erény: a türelem.

Többek közt a Branai cikkével szemben is. Branai elutazott Tordára.

Cikkét négyszer — legelőbb — mellékelem ide — talán szakíthat annyi időt és nőviszonyokat négy lapod is — lehetőleg legcsoportosabb módon — ezen a nemzeti semmit-hozó mesétől-ez. Nem fér bele így egy ívbe! Körülbelöl 10—15 sorral több! Én elfutottam legalább legalább 6 szor, átböngésztem legalább 3 szor! Elfutottam az „ignoramus" legegyszerűbb Ferencz József földjének legszebbik partjáig, a hol már kezdődik Madách Ádámjának legutolsó jelenete: a világvégnek kezdete — — „und bin so klug, als wie zuvor!"

Minden jót kívánva

Kv., csütörtökön
du.

ad 22!

Az arczkép nem jelenhetne meg jóformán hozzávaló szöveg nélkül.

A mi a tótát illeti jószívvel törölhetjük a mi 15 ftos kiadásba is, ha olcsóbban (ugy Bpesten is, [illegible] máshol) nem volna lehetséges. Szeptem ... arcban hogy talán nem érdemli meg a ráfordított költséget? Nem lévén ... [illegible] ... az elhatározást.

A mi a pontos megjelenést illeti: mintáú kezdő egy [illegible] passust ismertetés be a lapjé [illegible] ... Koros praeclusió (melyet [illegible] töltöttem meg.) [illegible] kriminaaal! Ráérünk meg a megjelenést tartani. Közönség türelmének tapintalása!

Én már előre rápingáltam a [illegible] egy [illegible] ebben ... [illegible]. Mindazonáltal — hogy már most nem, megfontolt illet az utókor-ért kell tenni s [illegible] illet az a mig idő van, illet elkezdeni a anyaggyűjtőket, az iparosokat stb.

Vachotnénak még nem [illegible] írni. Anny is meggyült [illegible] bel- s külföldi anyagokkal a bajom. Tegnapelőtt Tomee [illegible] is itt, ugyból, s hat jóforma lehet is: könyvtárban kellene kutatnom — előbb, babyloniait sumero-accad [illegible] stb! Ezeket most már Petőfianat [illegible], az kiadva-[illegible]

10 88 [illegible]

ACTA COMPARATIONIS

Revue polyglotte pour l'étude des littératures de toutes les nations du monde.

Clausembourg (Hongrie.) Kv., 88. Jan. 6.

Kedves Barátom

Köszönöm a szép quaternariót,
mellyel megfűszerezte a meghívóm-
ra küldött 6. válaszát. Ohajtom
s reménylem, hogy nem fogja meg-
bánni soha az effélékkel való
"congenialitását", melyről ír.
Arról aztán meg negyzik győződve,
(tájékozva, [illegible] tapasztalatain követ-
keztében, nem tekinti máskint s
[illegible] se [illegible] a [illegible] [illegible]
lenyzét elpallástolni,) hogy testileg
esetleg egy [illegible] kárát fogja vallani;
mert [illegible] a [illegible] forgó, congenialitás-
nak; de ezért testileg, egészségileg,
hogy úgy, tegyem ki magamat. Az
egészség pedig a földi javak
legjava. [illegible] látnék, hogy erről
a legdrágább kincsről lekell mondani
annak, a ki arra születet, hogy
önkintén [illegible] az emberiség
(rólottakeppen oktalan állat-társai)
számára a felvilágosodást. Egyébiránt
kegyed még [illegible] s így kellő elvigyázattal

és óvatossággal és — birtokbirtokunnal
(ha van) korai helyrehozhatatlan kellő
defensivébe is. [illegible] [illegible]
beli működésnek egyik fődolog a
megvetés hallgatása, melyről [illegible]
fájdalom csak a hosszú évek egészségel-
rontó tapasztaláta árán jutott.
Legyen szabad erre különösen figyel-
meztetnem, mielőtt korszakosra a Petőfiáno-
kat, mint szekerető. Egyébiránt még
[illegible], mint [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] megszállani [illegible] (nem
legerélesebben megszáltani ezt a (nem
[illegible] [illegible]", hanem [illegible]) reformot.
Mint "minden reformnak, úgy ennek is
lesz ellensége lesz. A még megvetés
még hallgatására, melyről éppen szóltam,
lesz fájdalom egy sok indok. (Ez az a
indokom is a miért felhagytam a
magyar tollal. Nem irigylik [illegible]
[illegible] ellen, hanem az egész [illegible]
[illegible] ellen, még pedig nem csak nálunk. [illegible]
[illegible] [illegible] itt, [illegible] is mikor
[illegible] [illegible] [illegible], még
[illegible] példányban [illegible] több
több mint 10 évre. Meggyőződve
hogy jóformán jobban [illegible] azt is, a
[illegible] előtt [illegible] a világon semmi [illegible],
semmi [illegible], semmi nép, semmi [illegible].
Most pedig fájdalom az ex professo
litteratúrát, a professzort, legnagyobb része
bensőleg, hogyha nem is! [illegible]
vagy külsőleg, az efféle [illegible]
[illegible].) Igazán van [illegible]
(Allmerestes [illegible] philosophie", Perga & [illegible].)
Annyit tudok, hogy több mint 50–60
példányban az efféle vállalatot nálunk
nem lehet megszállani. Legjobb esetben se fog
akadni több mint 10–15 állandó, vevője!
Tiszteletpéldányos akárhány! [illegible], [illegible]

a Dr. F. J.-féle petőfianeresekdeletném: parasítot kámgas nem fogja gyűjteni akari a példányokat.

Kölnben is van egy kiváló [illegible] rempat, melyből a [illegible]ban forgó eladás (ötkönyvvel [illegible] ugyandani) kiszállított. felvéve, hogy a költséget (egyelőre) szóms [illegible], így könyvem belekerülne az első ~~[illegible]~~ kiállítottam régen olvasztani a [illegible] értelmezését is egészen megegyező tényszerű értelmezését és (bővebben, megoldás) mehetek továbbról („50–60 példány van beillesztve; ~~[illegible]~~ angol példányban így valamint a ~~[illegible]~~ Petőfi jelnévvel aggyre anonym levő cetteleresemet mindkettő tágabb irod. (ca 4 ív) teljességgel ismeretlen marad. Körökbe Esetleg megtoldani egy néhány leppal. ~~[illegible]~~ Egy külön lap helyébe 1–2 íves kagyvedet [illegible] valami rövidke cikket esetleg a „Petőfiana” neblap alá (kövekből) teendő programlapja alá. Ezért mondtam, hogy 1. effele mindig nem külön lapnévvel ellátott önálló füzetke legyen. Hogyha éppen több akadna a 60 előfizetőnél (a mit egyúttal lehetetlennek tartok évek során) [illegible] kérdelmet [illegible] akkor könyv [illegible] ennek idején a negyedik kiadásra is. ✝ Ámde a még e kérdést reménységben [illegible] az új neblap addig parentés, vagy [illegible] gyűjtésére volna a negyedik kiadás!

A legelgyedő [illegible] mindenesetre kizárólag [illegible] egész új cikket

tartalmazhatna. De ez is legyen ám több két–három ívnél [illegible], azt hiszem, könyvet megtakarít. (Hiszen eddig is [illegible]! s a mit is Petőfianás magam ugyancsak, csak saját költségemen ugyancsak, s most már bánom hogy nem tettem azt mindjárt elejétől fogva folyóiratok formájában. Úgy ~~[illegible]~~ jobb kelletet örvendett volna.) Más, ha budapesti vagy vállalkozó!...

Budapestre csakugyan nem mehetek így borzasztó hidegben, nálunk minap 24–25 ° R. hideg járta. Még most se kevesebb 16°-nál. Azonban [illegible] enyhébb időjárás lesz, s azt hiszem, egyúttal mehetek. Különösen vesszes [illegible] nem [illegible], most a kábort [illegible] nem kezdődő, az utkor. [illegible] az itt levert [illegible] ellen, hogy az [illegible] [illegible] (mert egy részét [illegible] — az első Benteressé van) önmagyarázat — [illegible] apróságot egyszer [illegible] — [illegible] A múltkori levelében említett tervei körül nem kételem hogy te kegyed is kidolgoznád legalább a „költészet két [illegible]!” (Kiné [illegible]?) [illegible] katalógust. Ezek egy a [illegible] lehetne az első [illegible] negyedik értekezése. Aprólékról gondolkodtam magam. a mint mondom, kezd kevesnek már is, részben (a [illegible] lapom nemcsak) kinedve.

A programmlevemet a napokban letisztázom [illegible] (tehát bővítve, is új [illegible] elküldöm, hogy még egyes jól megjelenhet stb. mire [illegible] külön [illegible] rövid alakjában néhány [illegible] (esetleg [illegible]) példányban elkészíttetem a kegyed nevében.) De előbb Budapestre [illegible] mielőtt a [illegible] lehetséges [illegible] mindig, [illegible] volna! Addig is minden jót kívánva kedves [illegible]

Melly

ACTA COMPARATIONIS
ZEITSCHRIFT FÜR VERGL. LITTERATUR
Revue polyglotte
pour l'étude des littératures
de toutes les nations du mondes
Clausembourg (Hongrie.)
Kolozsvár. Vasárnap
88. Jan. 29. reggel

Kedves Barátom. A majdnem olj váratlanúl, valamint Kegyed ideutazása, tökéletes énekfébb időjárással, beállott, a mint vehette észre tegnap, az én asthmám is. És így nem csoda, hogy éppen a legfontosabb ügyet szóba se hozhattuk s a helyett talán kelletlen tépelődésekkel foglalkoztam. Mert az asthmam létezése emlékeztetett rá, hatásnál lenni.

Most némileg jobban érezve magam eszembe jut, hogy tekintet okvetlenül történt kell (mi pedig mind patrio: írásban) a ügyeinket.... Noha ha személyesen, akkor személyes személyesen ismerni, akkor tenyérbe nem tartozik attól, hogy p.o. Kedves neje talán (esetleg) félre ne értse Kegyedhez való viszonyunkat, legalább az időszerint mindig nyugodt lehet, az ideg gyanús állapotban, azonban személyesen, oldódjunk. Így azonban legalább részemről, szükségesnek tartom írásba is foglalni a tényleg létező rébeli kerödésünket.

Ha így tetszik, elküldöm én a keródés terveit, melyhez aztán Kegyed részéről észrevételeit nyíltan fűzi, és nyílt nyugalommal nekem tőlem is megfogadott. Azért idején aztán kérem (esetleg b. olvasásával [illegible]) hogy tetszésére példányban bemutathatnám. Kinevettem vennem, hogy Kegyed valóban legalább az első példányt kérdezte, hogy minél lényesebben kelljen ideje foglalkoznom, mint az afféle beteg emberek.

Nagyobb lehetőség, őmegegyeztem azonnal az itt levő esetleges, Petőfiana első számát, melyet a nővérek és öltözöm másolt Kegyednek szánták, s azzal a kéréssel, hogy azután is folytatva lemásolni szerezkedjék, mind ti. tekintettel. Mert a tekintetés, különösen kérdéseimben, amiből is fölötte nekem munkatársa nem foglalt hozzá elég korán. Bizonyára meg kell hangsúlyoznom hőseim tekintetében az első számtartalmát és tenderatoját. Csakis ebben az esetben remélhetjük magunk is, hogy kifogástalanul induló vállalat, valahára! mint „kritikai magyar lap" („Lacusnak, fővárosi irodalmároknak, beöthös zsoldosoknak, vagy egyéb szellemi kolduskereknek és comb nemzetek tetszeni szeretnének, themáról semmi foglalkozást nem ösztönző „Vigyázó" irodalom egyéb kis Szatmár stb.) Melléklet.

3.

ACTA COMPARATIONIS

ZEITSCHRIFT FÜR VERGL. LITTERATUR

Revue polyglotte
pour l'étude des littératures
de toutes les nations du monde

Clausembourg (Hongrie.)

Kolozsvár. Vasárnap
88. Jan.

Kedves Barátom. A megr[illegible]
oly váratlanúl, valamint Keggo[illegible]
zása, többnyire épp a legfelsőbb elő[illegible]
állott, a mint vehette észre
az én asthmám is, oly így [illegible]
hogy éppen a legjobbakat [illegible]
se pótolhatók s a helyett talán [illegible]
szaporodásokkal foglalkoztam. [illegible]
asthmám [illegible] emlékirat[illegible]
rontott némi bénító hatással [illegible]

Most némileg jobban érezve
eszembe jut, hogy szeretnék [illegible]
tisztázni kell (még pedig
pátrio: írásban) a nyomtatott [illegible]
Nagyba [illegible] volnék [illegible]
személyesen ismerni, akkor [illegible]
nem tartottak attól, hogy p[illegible]
nagy talán (esetleg) félre [illegible]
Keggoztal való viszonyomat, [illegible]
az időközi [illegible]
azon gyanús állapotban, [illegible]
rendetlenségben, eldugulván. [illegible]
legalább részemről, [illegible]

[illegible] tolózó

[illegible] én
[illegible]
[illegible]
[illegible] viszonnyal
[illegible]
[illegible] 6.
[illegible] hogy [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
Keggoznak
[illegible] pótolni
[illegible] Bükkerti
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
Csakis
[illegible] megannyi
[illegible]
[illegible]!
[illegible]
[illegible] eggyéb
[illegible] nabakatot
[illegible]
vagy
[illegible] B[illegible]
[illegible]

MAGYAR KIR. POSTA.

ZÁRT-LEVELEZŐ-LAP.

Czim Dr Farnos Dezső

főiskolai Tanár Urnak

N. Enyed.

100

x Kártyát Petőfi Helység kalapácsa (egyoldalt...)

ACTA COMPARATIONIS

ZEITSCHRIFT FÜR VERGL. LITTERATUR

Revue polyglotte

pour l'étude des littératures

de toutes les nations du mondes

Clausembourg (Hongrie.)

Kolozsvár.

K. A. Bruns levelét 1.4.19

[illegible]

[illegible]

KOLOZ… 81 M 2

…NYED 3 MÁR 23

Dr. Kamos Jenő
főiskolai tanár úr

N. Enyed.

h

110

ACTA COMPARATIONIS

Revue polyglotte pour l'étude des littératures de toutes les nations du monde.

Jan 1. Márc. 15
Júl. 31. Aug. 8

Clausembourg (Hongrie.) 88. márc. 16.

Kedves Barátom! A tegnap érkezett 6. levelére nézve megnyugtatni [illegible] vettem a nyugtatványát. Ennek pedig egyelőre inkább örök[illegible] az értelme lehet, hogy [illegible] magam is gyakran tintában vagyok, mindazzal, a mit küldtem, se hogy [illegible] dolgokra ventegessék szabályszerű idő és porto. Saját [illegible] dolgokra [illegible] szerkesztőségemből, valamint egyéb [illegible] megtartani (ide nem értve az olyanokat, duplumokat [illegible] örökre megtartani) [illegible] Erd. Muz. 1874-i évfolyamba írt Értekezéseimet P. [illegible] nélkülözhetem, mint az [illegible] szövegeket, mint a melyek tele vannak rám nézve [illegible] correcturákkal, s [illegible]) tehát nem volt [illegible] mint [illegible] küldeményeket [illegible] az érkezett portékákat! Nem tudhatom, hogy netán régebbi időkből miket van birtokában? Talán [illegible] küldhetné alkalmilag a saját P. könyvtárának laptomusat, hogy esetleg kipótolhassam (lassanként egy idővel) legalább a [illegible] (mostani)! – [illegible]. A [illegible] elé írt [illegible] 1882-ik évi [illegible] elfelejtette.

A Márczius 15-i számra [illegible] cikket írni a Talpra magyar-ról. [illegible] talán jó volna egy cikket írni a [illegible] kezemben van, minthogy [illegible] más végből [illegible] szolgálhatnék némely érdekes, illetve elfelejtett adattal 1848-ból. A Magyarország s a Nagyvilág (Molnár Antal szerk.) még nem áll rendelkezésemre e. i. n. [illegible] 1879. évfolyama, mely egy fényes facsimile-vel kísérő cikkel együtt. A [illegible] a [illegible] facsimile [illegible] szövegébe vannak [illegible] képes alakjában megjelent [illegible] nem áll rendelkezésemre. Azonban ennek [illegible]. De [illegible] az elfelejtett curiosumnak [illegible], [illegible] tekinthető [illegible]. Lehetne a Talpra magyar-hoz való poétikai [illegible], a szövegelbírás [illegible] és [illegible] értekezést fűzni, a szöveg [illegible] (vagyis lectio) teljes felvirradása után. Áll-e rendelkezésére az [illegible] képes lap? Az [illegible] facsimilét, de csak is ezt, esetleg megszerezhetem, valamint egyéb apróságot.

A Jan. 1. számhoz tartozó alkalmi cikket nem kapta meg [illegible] a [illegible]. A jelző kapcsolását illetve felvilágosítást [illegible] lesz [illegible].

Különben vasárnap óta nem érkeztem [illegible] kutatni. Bizonyára van anyag akár 99 [illegible] témát alkalmi cikkekre nálam. Talán tudna [illegible] [illegible] [illegible] Július 31.! azaz a [illegible]-nap-

A [illegible] alkalmi cikket illeti, erre nézve tisztelettel szóló [illegible] se vagyok (egyelőre) elég bátor, valami határozott portékát

*) [illegible] Gyulai Pál-é k[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] levelező [illegible] És [illegible] [illegible]

javasolni.

Máj. 17 Egyébiránt tegnap este az Egyetemi Kör be voltam ... [illegible] estére ... kedvéért – s egy ... félórácskát ez a levél, [illegible] dicsér.

Így akartam folytatni: Széchényi-ért a Jul. 31. ... is kezdve ... A szeptember 8-át erst recht! Jó, hogy ... legelébb ez van ... a nagy ... külön ... [illegible] ... Várady A. halála óta ... (Jókai s Gyulai ...

[illegible]

pedig a ... est verdienen muss ... Jul. 31 dátumra ... hogy ez ...

Angyal ... Mikulovits Johannes ... egyet. tanár ... levelét ... Ingram (... angol ... levele ... a Petőfiana ... Ingramot, ... francia, angol, német, dán ... Nekem tán megfelelő ... a ... [illegible] ... tévedést is ... a 4. ... könyvtelen voltam ... (a polémia vulgaris ... antedatálással, de ...) Korreparanstól [illegible] ... Petőfianának ... tenni, legalább a ... Polemáris ... felvilágosításul ... a Petőfi-revűnek méltóbb ... a ... nagy ... ha megfontolandó lehet is ... A világot ... adminisztratív ... A használati ... formulázás ... erről ... könyvtelen ...

[illegible]

112.

ps

Minél többet mondtál/ok
az első ugrás felett
annál szeretettebbek lett
fel előttem ez egyes [illegible] a
zálozat ([illegible] [illegible] tekinthe)
helyi kör [illegible]
többen is úgy [illegible]
hogy a mai Magyarország
hen [illegible] [illegible]
nem voltak és N. [illegible]
[illegible] — [illegible] nem
hogy N. Erdély [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
Budapesta a [illegible],
egyesítve e két főváros,
voltaképp — tőfalvak.
Körösi Csoma kitaláló=
pontja az emberi [illegible]=
többet lett (hogy [illegible] is
ett) mint a mai Bpest

s Kolozsvár — A kábor-
ra való nyugalom biztos
nép [illegible] [illegible]
Zavar A kábor alatt is
lettek ilyenek! [illegible], hoz
csak azért is — [illegible],
béke művel foglalkozna
Petőfi maga se csodálkozott
volna [illegible]

Nemcsak a mi az
[illegible] kormányzónak
meg [illegible] fejét
tartotta amit [illegible]
[illegible] Szobában,
[illegible] kedvesre, [illegible]
képes [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]
[illegible]

A [illegible] [illegible]

[illegible]
Megjelennek ó a
[illegible]

ACTA
COMPARATIONIS

Revue polyglotte pour l'étude des littératures
de toutes les nations du monde.

Clausembourg (Hongrie.)   febr. 7 Kedd d.u.

K. B.

Kérve, küldök – b. levelére lapjára – még 50 drb. prospect. Most már össz. 80-at küldtem a többi 120 az Acta Comp. mellékleteként gyanánt küldetik szét portó nélkül.

Egyébiránt ha még szükség volna mielőbb többre, akkor az kiadást – még pedig javítottat [illegible] a lapjára nézve – [illegible] küldhetni. De azt hiszem, hogy húszig nem kérő. [illegible] azt [illegible] 3-ad [illegible] is [illegible] lapjából [illegible] a probatim [illegible].

Kérem Kolozsvárra nem küldeni egyetlen darabot se. Itt [illegible] [illegible] könyv provocatiokat [illegible] provocatio [illegible] [illegible], [illegible] provocalni [illegible].

II

+) [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] a prosp. [illegible] [illegible] (az A.C. [illegible]) [illegible]

a lapjait is [illegible] [illegible] ajánlva lehet.

[illegible] [illegible], [illegible] a [illegible] [illegible] egyetlen [illegible].
[illegible] [illegible] (Petőfiana [illegible] +)

Lebandor [illegible] [illegible] volt az Ellenzék [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 2 [illegible] van 1 [illegible] [illegible], hogy [illegible] [illegible] is aggasztja.

Medgyes (hivatalos [illegible]) [illegible] [illegible] uj [illegible], hogy N. Enyed nem az alkalmas [illegible] lap [illegible] továbbá, hogy a K. G. J. féle [illegible] [illegible] [illegible] „[illegible]" lehetne [illegible] azt hiszem, hogy nem [illegible] a [illegible] [illegible] lépést tenni. [illegible] [illegible] nem lehet [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] még [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible]?

Kedves [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible]

[illegible]

Hétfő.

Előadásra készülve, épp csak annyi időm jut[?],
hogy csak a szükséges[?] arra, [illegible] a tegnap
elkezdett levelezőlapunk[?]

Rendnek muszáj lenni! Így tehát [illegible]
kívánni népem, a leveleimnek csak [illegible]
a olvasni jól kifejtve. Azért nem tudnál[?],
hogy [illegible] kép[?] értve a víz maga[?]
... tegnap d. u. is [illegible] ✗
A [illegible] kép[?] a [illegible] [illegible] egy
tehát nem [illegible] [illegible] előtt
alig [illegible] [illegible] [illegible]
sok erőre van az [illegible] [illegible]
a [illegible], ... levelet [illegible]
a egész [illegible] [illegible] [illegible]
a [illegible] [illegible] [illegible]!
kevés [illegible] is, [illegible]!

Mikor[?] a [illegible] [illegible]
[illegible] többet is
[illegible], [illegible]
De kérem népem, [illegible]
Juliát előre a szeptemberi
[illegible] [illegible] A. [illegible] kérdése
[illegible] a [illegible] 15-e
[illegible] kegyedre
[illegible] is [illegible] a [illegible]
[illegible] többet Julia naplóját
[illegible] 1874 óta nem olvastam [illegible]
kis [illegible] Hegedűs Pista [illegible]
volt [illegible] év [illegible] [illegible] a naplóját
kezembe egy + Bethlen [illegible] [illegible]
(gondolom ellenőr[?] naplóval?)

Kérem csak mielőbb a [illegible] számát
Köszönöm erre a kérdésre nézve is.
[illegible] nem tudok amíg — [illegible] kegyed
Kérem, **ne** említse, csak, H. P. [illegible] a leveleket

✗ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Julia

3 Juli ... Kokon 1884. okt. Telegdi [illegible]
(Sep. 14. 21. [illegible])
[illegible] [illegible] [illegible]
1886-87

112

Petőfiana

Uj Series 1838.

Az egész Series XII-ik évfolyama

Önálló szaklap alakjában, szépirodalmi és széptani folyóirat. Alapitotta Meltzl Hugó az „Összeh. Irodt. Lapokban" 1877-ben.

Kizárólag a nagy költő élete és művei tanulmányozása; nemkülönben a Petőfi-cultus lelkiismeretes terjesztése szolgálatában.

Megjelenik negyedévenként, a Petőfi-cultus legemlékezetesebb napjain, t. i minden év jan. 1, márcz 15, jul 31 és szept. 8-án, e nevezetes napokhoz illő alkalmi czikkekkel, legalább 1 és legfennebb 2 ívnyi tartalommal.

Az első füzet ára 30 kr. Előfizetés csak egész évre szólhat, és pedig 1 frt. 20 kr.

Nem előfizetők a könyvárusi forgalomba később kerülő példányokat csak tetemesen felemelt áron vehetik.

Előfizetések, valamint a lap anyagi és szellemi részét illető egyéb küldemények N.-Enyedre intézendők

Szerkesztő: dr *Farnos Dezső* főisk. h tanárhoz.

Az évi 4 füzet, külön lapsz, lehetőleg csinos zene- s egyéb műmelléklettel, kiskötetet képez, mely egyaránt diszére válik a hölgy-boudoir asztalának, valamint a tudós könytárának.

Miután a Petőfiana csak hivatott dilettánsok, amateurök pártfogására számithat, a kiadás is csak szabott számu lehet. (70 Exemplaires numérotés).

Kolozsvár—Budapest—N.-Enyed 1887. decz.

Kolozsvárt - előfizetéseket elfogadnak: Stein, Demjén, ((Márton K.), Lehman és Baldi.

Az első füzet hármas lesz; megj. juliusban.

Felvilágositásul a Petőfiana érdekében.

A február hó elején, ugyancsak Kolozsvárt, tényleg megindítandó „Petőfi-Muzeum" czimü szaklap, nóha nemcsak eszménye, hanem még czime is a Dr. Farnoséval közös forrásból való, mégis egészen más vállalat, mely talán annál nagyobb reményekre jogosit, mennél egészségesebb önállóságra törekszik. Részemről az 1863 óta gyüjtött magyar anyagot egyedül Dr. Farnos D. úrnak, szintén volt tanitványomnak, adtam át mai napon. 11

Kolozsvár, 1888. január 27.

Dr. Meltzl Hugo,
egyet. tanár.

[illegible]

ACTA COMPARATIONIS LITTERARUM UNIVERSARUM
ZEITSCHRIFT FÜR VERGL. LITTERATUR
Revue polyglotte pour l'étude des littératures de toutes les nations du monde
Clausembourg (Hongrie.)
Kolozsvár.

118

péntek este.

Kedves Barátom. Egészen [illegible] lesz (legalább egyelőre) nem látszom [illegible] kiadni az egész 3 foliánsot. Idő- és papírveszteség volna vele foglalkozni, kivált miután az ügy érdeke nem követeli sőt [illegible] a [illegible] együtt működését; sőt [illegible] 100 [illegible] Rómában 100 [illegible] működhetik, mindegyik a maga módja szerint, [illegible] [illegible] célra. *)

Most [illegible] [illegible] elfoglalva holnapi Faustommal, valamint [illegible], [illegible] még, hogy [illegible] a [illegible] [illegible], mai [illegible] és [illegible] levelére [illegible]. A [illegible] [illegible] [illegible] elolvastam [illegible] a rövid [illegible]. [illegible] hogy [illegible] és [illegible] a [illegible] legnagyobb [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] is új.

A mi [illegible] illeti, [illegible] értettem, hogy [illegible] [illegible]. De az [illegible] most nem [illegible]. Talán [illegible] [illegible] felhívásomat [illegible] Kegyed a [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], a [illegible] [illegible] [illegible] de [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] kellene [illegible] is, ne hogy félreértsen engem, [illegible] Kérem ezt [illegible]. Arra az az Acta Comp. [illegible] a Kegyed előtt [illegible] álláspontomat, illetve elveimet ereztem, hogy [illegible] is [illegible], [illegible], egy [illegible] [illegible] évek óta határozott elvem volt, [illegible] [illegible] határain belől, a [illegible] legnagyobb [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Kegyed [illegible] valamint [illegible] érdekes [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible], hogy [illegible] örömest [illegible] [illegible] [illegible], valamint [illegible] jó [illegible] [illegible] [illegible]. Kedves [illegible] [illegible] [illegible] jó [illegible] M.

a napokban többet!

[illegible] az ő kiadása [illegible] bedőlt még csak [illegible] [illegible]. Egyelőre csak a [illegible] a de facto [illegible]

…-ENYED
3
FEB
18

MAGYAR KIR. POSTA.

2

MAGYAR KIR. POSTA

…JÁR
8

LEVELEZŐ-LAP.

Czim Dr. Farnos Dezső

főiskolai Tanár Urnak

N. Enyeden

L

bibliográfiában közölhet. —

A P. Museumot [illegible] Gerstner elküldte (kézirat postán, a mi nem tartozik a [illegible] formáló!) korzón is, még pedig két példányban [illegible] és az [illegible] Mig arról elmondott tán, hogy én [illegible] hamis saját ideámnak [illegible] pseudo-morphismusáról!... Nagy[illegible] volna is, [illegible] olyan volna is, mint a [illegible] : [illegible] meddig [illegible] kollegáinkat (a [illegible] tűrhető; még akkor is [illegible] kollegáinknál. Más pedig a legjobb [illegible] mellett se [illegible] egy a [illegible] [illegible] csak 1 [illegible] nem [illegible] alacsonyabb [illegible] cikket [illegible] felfedezni. Nincs benne egyetlen adat "új" [illegible] való, mely [illegible] [illegible] volna magam az impulzust, illetve [illegible] Szinnyei József bibliographiája a Történeti Lapokban,*) már [illegible] [illegible] mindkettőket mellőztek, [illegible] [illegible] mintha egy [illegible] [illegible] mintha mellőzhetnének [illegible] gyümölcse volna. [illegible] mindez, saját fáradságaimat [illegible] volna [illegible] felizes, de még [illegible] az is, hogy [illegible] kezdetis dolog elkezdettem, [illegible] volna, hogy egy Dr. [illegible] [illegible] Gerstner [illegible] [illegible] a nevét, az én publikációimról [illegible] bibliographiai adatok, [illegible] [illegible] hibásan [illegible] [illegible], hogy [illegible] [illegible] beírva még a címüket is, [illegible] ! Legkomikusabb a pamphletista [illegible] : [illegible] annak idején "a [illegible] [illegible] de 1874-ben midőn felelletlenül [illegible] [illegible] F. Z. úr [illegible] és [illegible] erre a Révai most fogja még [illegible] a Cervantes-krónikás [illegible] ágra; Nem [illegible] a "Cervantistas" helyett. A "Crónica de los Cervantistas" [illegible] a "programm" egyetlen [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] volt [illegible] még "[illegible]" fellépése. F. Z. [illegible] Ennél [illegible] nem [illegible] [illegible] [illegible] ennek [illegible] hogy ([illegible] [illegible] [illegible] ... [illegible] [illegible] cikket [illegible] : [illegible] gondot. Végül a [illegible] [illegible] [illegible] és — [illegible] a fekete [illegible] [illegible] annál [illegible] [illegible] [illegible].

*) Lehet, hogy [illegible] [illegible] könyvtári [illegible] mint [illegible] [illegible], mint a [illegible] levő [illegible]. Az [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Afrikában való [illegible] — oda. Addig ([illegible]) [illegible] volt mindig, hogy ne [illegible] [illegible] semmit. [illegible] előtt, [illegible] a [illegible] a [illegible] [illegible] [illegible] ([illegible] [illegible]) maga idején [illegible] azt, hogy [illegible] [illegible] egy egy példányt a [illegible] magam [illegible], azt, [illegible] [illegible] magamnak. Arra nem kellett [illegible] [illegible] és [illegible] [illegible], történt [illegible], [illegible] [illegible] miatt [illegible].) [illegible]. De legalább [illegible] [illegible] [illegible] annak idején, mikor [illegible].)

ACTA
COMPARATIONIS

*Revue polyglotte pour l'étude des littératures
de toutes les nations du monde.*

Clausembourg (Hongrie.) [illegible], 88 febr. 7.

Kedves Barátom. Bátorkodtam a kegyed
[illegible] [illegible] is megoldani két csekély
[illegible], mindkettőnek felelete, hogy [illegible]
[illegible], [illegible] [illegible] [illegible], [illegible]
[illegible] (hogy [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] a mi [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Kegyednek
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. P. S.
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
A két fel feleségét [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible], nem csak a legújabb [illegible],
[illegible] Petőfiről is [illegible], valamint a
két [illegible] [illegible] [illegible], [illegible]
[illegible] [illegible] a [illegible] [illegible] [illegible]
a [illegible] [illegible] [illegible] stb. stb.

Egyszer a [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] a [illegible] de [illegible]
[illegible], hogy [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible]
hogy [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible], hogy [illegible] a [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] a [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible], hogy a kedves
[illegible] [illegible], [illegible] a [illegible]!
[illegible] [illegible], [illegible] hogy [illegible] [illegible]
[illegible] az [illegible] vállalat inkább [illegible], [illegible]
[illegible] a lelketölő [illegible] mellett.
[illegible] a [illegible] [illegible] a
Ott (Nagy-Enyeden), kegyed [illegible] collegát mindennapi
[illegible] [illegible] [illegible]. Egy [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible], a mi [illegible]
[illegible] [illegible] a [illegible] [illegible] [illegible].
[illegible], [illegible] Kegyed [illegible] is [illegible]. Itt
[illegible] [illegible] Roberto: [illegible] [illegible], de [illegible] [illegible]
[illegible] nem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible], [illegible] [illegible] [illegible]. Itt az ember [illegible]
cochonerie-vel foglalkozik. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible],
[illegible] [illegible] a [illegible], vagy be [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] a — cochon! [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]; azért [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible],
[illegible], hogy [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] író [illegible].
[illegible] [illegible] [illegible], hogy [illegible]

A 70 példányon való netáni helmeneire vonatkozó
töltésére, csekély kezelés [illegible] annál fölöslegesebb, minél
a mit a címnek [illegible] a régi bélyeg ellenértét. Egy nekbilap
[illegible] lett erebb is [illegible] 10–20 [illegible] vállalható
[illegible]. Ebbe a Ferencek [illegible] a régi [illegible]
annál [illegible] [illegible] — annál [illegible] árnak érvényes
(Sokat 50–500 [illegible] is emelkedhetnek; [illegible] minél
[illegible] a kérdést: Már [illegible] az áremelés, a rovatban
érdeklődési indexe. Egy nekbilapnál [illegible] a nekbilap annál
fölöslegesebb [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] előtt is annál
[illegible] minél ritkább! [illegible] Mely

(vagy [illegible] Antescript.) P. S.) Zárt boríték alatt (pecsétlevélbe, külön [illegible]) lehet küldeni [illegible] sárga
[illegible] [illegible], de nem + [illegible], [illegible] az egy [illegible],
hogy ha [illegible] az Acta Comp [illegible] viselnék.
Mert küldés megterheli a [illegible]!...
Mert [illegible] a saját [illegible]

Mihelyt be van jelentve [illegible] forma
(a [illegible] N. Enyedi) a Kegyed
[illegible] [illegible], mihelyt
[illegible], a [illegible] beadta a [illegible],
a [illegible] a [illegible] a mit
küldetnék a saját nevébe [illegible] mellékletet [illegible]
[illegible]. Idegen felet [illegible] a
meg [illegible] [illegible] [illegible]
posta [illegible] [illegible]
(Egy [illegible] levélposta, [illegible] illetékfizetés
40 kr, [illegible] a [illegible] küldés [illegible]
egy — [illegible] [illegible] mellékletet [illegible].)

Egészségi állapotom nem engedi meg,
hogy az [illegible] való [illegible]
illet egy [illegible] [illegible] több [illegible]
elegendő [illegible] [illegible]. hanem [illegible]
[illegible] a napokban [illegible]
[illegible] nem [illegible] egy [illegible]
[illegible] [illegible] febr 22-i
[illegible] és még felszabadottan!

[illegible] kérelem [illegible]
[illegible] egy érdekes apróságot
kérnék! A [illegible] kisfalubi [illegible] [illegible]
életrajzával [illegible] [illegible]
[illegible] rögtön [illegible] [illegible]
[illegible]! Az 500 forintot Kegyednek [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] az [illegible]
kellene [illegible] Kegyedről! [illegible] annál

*) [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
50 [illegible] 50-et [illegible]
(a [illegible] 1[illegible] [illegible])

titkosabban tetszhet. —

A P. Muzeumot árnyasabbra Czenétem elhitte (tévé postás, a ki nem tudott a gentleman formáikhoz!) hozzá is, még pedig két példányban ad primam és az Acta Comparationis... Még arról elmondott tán, hogy én egyetemkori hamis saját ideámnak illető pseudo-morphismusáról!... Hogy ha az volna is, úgy felig-meddig olyan volna is, mint a miben nincs: ... a kötözködő ... tűrhető; még akkor is mégis hallgatott (a legjobb meglepetés hallgatással. Már pedig a legjobb mindennapos alkotást mellett se birtam benne egy a nem oly niveaujón csak / millimetre sem, mivel összehasonlításba állott cikket felfedezni. Nincs benne egyetlen adat, „új" „relevare való", mely nem adtam volna magam az impulzust, illet. ... Szinyei Jozsef bibliographiája a Történeti Lapokban*) Hálából mindkettőket mellőztek, már [illegible] úgy tettek magukat mintha mellőzhetnének és mintha minden saját fáradozásuk gyümölcse volna. Rásan ten... de még hozzá az is, hogy ha volna ami félitész, elhomályosította, feledés és kezdetleges dolog; egy rokkanton. Soha se hittem volna, hogy egy Dr. Czenétem is gyönge portékára rászedje a zsenit, Bibliographiai adatok, pl. az én publicatiomról, elferdítve közlik, hogy másod-harmad kézből hibásan nemcsak beírva nagy erényét is, ítélete! Legpompásabb a pamphletista erényes: ezt annak idején a 1874-ben midőn felelkedtem (Angolo de ... hibásan tettük: F. Z. úr Gubernatis és mások ezt rácsúszott erre a Révész most fogja magát és ... Nem volt a „Cervantes kronika" ... ágra. Nem volt a „Cervantistas" helyett. A „Crónica de los Cervantistas" egyetlen ... párját a „programm" egyetlen ... értelmezés ... keletkező" „Rebenyi fellépés" se volt. Ennél még hiába tetézett meg magára F. Z. úrnak hízelgő; nem magyarázható nálam) ennek hogy (a ... kritikus ... szintén ... és ... gardet. Végül a Rebenyi ... bíróság ... a felvett cikket ... és — kötő a titkosabban megfordítottam ... kezében.

*) Csak zsenialis a muzeumi könyvtár is, a mint egyedül véli, mint a mi egykorban levő munkánk. Az anyagát voltaképp (pénzbe) rablás útján pótolták — Afrikában való távollétemben — oda. Addig (s azóta) persze volt mindig, hogy se képesnek egyetlen semmit. c. távollétem előtt, úgy tűnik, Stein a Magyarországból a hála nyomában egyetlen-munkát ide ajándékozta (pénzért beszerzett) maga idejé. Kissé azt, hogy összes műveinek egy-egy példányát a Muzeumnak magam ajándékoztam, azt, úgyis fenntartom magamnak. Arra nem kellett bolondgatni elrendezéséi és megfontolt utján, csak közbelépése, távollétemmel egyébként semmit történt.) felhasználásával. De legalább magát megtanultam, minden ... amint de ..., mikor kellemetlen ... érzést.

114

Egyébként: és most azt kellene kérve [illegible] (a Petőfi-irodalom tár); Annál jobban fog sikerülni a Petőfi-ann! Chi va piano, va sano:

Értesítést (azelőtt, hogy a 70-nek [illegible] korrigálni) egyszerű levél [illegible] előlegesen [illegible], lehetőleg minél hamarabb, levél vagy küldje [illegible] levelezőlapot kisérőlevél intézőihez; még pedig [illegible] a kiadottakhoz illet- a Petőfi-társaságnak.

Hanyagabb [illegible] [illegible] jut eszembe egy rokon [illegible] kiküldhetőt:

Özv. Vachott Sándorné.

Dr Láng Lajos Egyet. tanár Bpest

(Lápé? Sorskár mellett [illegible] [illegible] [illegible] [illegible])

Gróf Zichy Géza ? ..

Legbeli legjobban ne küldje semmit egyelőre. Majd [illegible] [illegible] is

Most [illegible] program s előfizetési felhívás majd a [illegible] vagy fog [illegible]. Most az egyet [illegible] is el volt [illegible] [illegible] [illegible] is [illegible] a [illegible] P. Thaxenn [illegible] [illegible]. ([illegible] [illegible] programmal legjobb [illegible] s [illegible].) [illegible] volta [illegible] [illegible] 3 órá előtt! ([illegible] [illegible])

[illegible]
ZEITSCHRIFT FÜR VERGL. LITTERATUR
Revue polyglotte pour l'étude des littératures de toutes les nations du monde
Clausembourg (Hongrie.)
Kolozsvár.

Kv. 1888 febr 20.

Kedves Barátom. Alig kezdtem el a
zárt levelezőlappal a minap, eszembe jutott
nekem is, hogy Kegyed úgy értheté, mintha az
akarnám, hogy a Kegyed leveleit szólítsa fel az Actához is
Gerevich. [illegible] Kegyed [illegible] a [illegible]
[illegible] [illegible] az én nevemben. [illegible]
[illegible] jobban [illegible] fel [illegible], mint én, a ki
a [illegible], [illegible] elvből [illegible] s [illegible] író
[illegible] elvből, és [illegible] elvből.
Nos tehát Kegyedet [illegible] felkérik, illet. a Petőfiana
érdekében [illegible], szólítsa fel D. urat is; de
[illegible] már nem az Actához is. Mert [illegible] az urat,
nem ártana Dr Laban Ferd.-nal is rövid levelet
küldeni. (Charlottenburg, 87/d. Berliner Strasse)
[illegible] az első, a ki a Petőfiirodalomhoz Dr dissertatióval
[illegible], s [illegible] is [illegible] érdeklődik minden iránt a mi
[illegible] a berlini Deutsche Tageblatt
a Petőfiirodalomhoz [illegible] sua sponte is
nagy [illegible] Petőfianas u.a.
a minap [illegible] P. előkészítő. Van egy igen kedves
[illegible] Homer és Petőfi (Acta Comp. [illegible]) [illegible]
arra, hogy [illegible] [illegible] felvenni
alig [illegible]. Ha [illegible] magam [illegible].
[illegible]
M

MAGYAR KIR. POSTA.

LEVELEZŐ-LAP.

NAGY-ENYED 83 FEB 21

2

MAGYAR KIR. POSTA

KOLOZSVÁR

Czim Dr Farnos Dezső

főiskolai tanár Urnak

N. Enyed.

4

ACTA COMPARATIONIS

ZEITSCHRIFT FÜR VERGL. LITTERATUR

Revue polyglotte
pour l'étude des littératures
de toutes les nations du monde

Clausembourg (Hongrie.)

Kolozsvár. 88 febr 27.

Kedves Barátom!

Én is úgy jártam mint Kegyed. Elrejtve Petőfi [illegible] háttérbe szorult, legmerészebben csak egyelőre. Most szeretném tudni, hogy életembe, egész életembe, mikor következne definitive háttérbe Petőfi? –

Dr G. közeledéseket ösmerdekkedik, de mégis megfojtott ez ekkor. Csakugy nekem önérdekből veszekedni tudom kell, hogy nekem kell itt, legbe, [illegible] talátkozom vele, akarva–nem akarva, így [illegible] hogy ezt embert némely érzelmeket egymással. December óta azonban nem beszéltem vele, [illegible] értesült [illegible]

azonnal Kegyed is, [illegible] Már csak ezért is, kellene következzék mielébb egész legjobban (már [illegible] eredetibe) közölni Dr G. levelét, hogy némileg az ő kalamárával [illegible] jöjjön.

Időközben a már csak ezt [illegible], [illegible] ebben a fel-összegyűjtöttem [illegible] hogy duplán [illegible] sem érthet. Most őszinte Kegyed is lesz a különböző lapokban nagyról negyedik fel-felmerülő petőfianákat. Mihelyt, legkésőbb 3 hét múlva, a húsvéti szünidő közeledtét, többet egy transportot az adatainkból az első számok [illegible] elkészülök. Remélem, hogy egyet hogy [illegible] vele. Annak ideje, arról is többet. Az első számot nyilvánosan, valamint legeslegelső [illegible] levelemre írtam [illegible] elküldöm, a mig Kegyed belejön a munkába különben a [illegible] Petőfinek! Azt tudja, hogy az [illegible] [illegible] idők.

egy igazat én, még soha életembe, a [illegible]! Ellenkezőleg! Csak bevezetni „írói törekvésem” [illegible] [illegible] testi [illegible] [illegible] [illegible] Petőfi levelet [illegible] vissza, mert [illegible] [illegible]

Meltz

MAGYAR KIR. POSTA.

ZÁRT-LEVELEZŐ-LAP.

Czim

Dr. Farnos Dezső

főiskolai Tanár Urnak

N. Enyed

116

ÖSSZEHASONLÍTÓ IRODALOMTÖRTÉNELMI LAPOK
ZEITSCHRIFT FÜR VERGL. LITTERATUR
Clausembourg (Kolozsvár) Hongrie.

18. Mart. 4.

K. B. fh. 3.-án kelt, 4-én beérkezett

csak ma d.'ben ide érkezett becses soraira, ...
ből egyébiránt a mellékelt kivonat, t.i. a B.
levele (a mit ... köszönettel ide küldeni, ...
azt említem, ...
siettet megnyugtatni; utólag ... február hó
1.-jén kelt levelét ... Én igen jól ... tudom ...
... Kegyed némileg ...
egykorúval ... De másfelől, ...
... nem ismétem ...
... nem ismétem ... elhatározást ...
... Tudom, hogy az efféle ...) is ... soha
rég, régi időkből ...
... a ... Ezt ... tudom ...
... és ... transactiot ...
... Ezt ... 1881.-ben is ...
... levele ...

Martius 5.-én ...

MAGYAR KIR. POSTA.

LEVELEZŐ-LAP.

KOLOZSVÁR 88 MÁR 6

Czim Dr. Farnos Dezső

főiskolai tanár urnak

Nagy-Enyed.

1710

118

ACTA COMPARATIONIS

Revue polyglotte pour l'étude des littératures de toutes les nations du monde.

Clausembourg (Hongrie.)

Kolozsvár [illegible]

Kedves barátom

Régóta kedvelttem válaszolni, de nem [illegible] akadály jött közbe.

Most már [illegible]

Ide csatolom küldve a tegnap, egy [illegible] Bécsből

vett rendelést. Megírtam a [illegible], [illegible] (ennek levelét [illegible]) hogy [illegible] [illegible] [illegible] példányokat

Kérdhet, (ennek [illegible] áll [illegible]) 4 példányt [illegible] egyszerre; [illegible] [illegible]

Rendesnél a kiadói két példányt, [illegible] még [illegible] a felirattal, [illegible] „nem eladó", két [illegible] (legalkalmasabb [illegible] kölcsön adtam. két [illegible] [illegible] [illegible] — tehát [illegible]) [illegible] [illegible] [illegible] példány ₮ ([illegible] [illegible] [illegible] [illegible] defekt) [illegible] [illegible] defekt, [illegible] [illegible]

A John Ingram (Londoni [illegible]) nevével ellátott példány a minap [illegible] nálunk látogatást (kétségkívül ad hoc.) [illegible] Dr [illegible]nek adtam kölcsön [illegible], saját [illegible] kérésére

[illegible] a különben [illegible] [illegible] a [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] írá, félreértése [illegible] [illegible] [illegible]. (Mintha kölcsönadási [illegible]

₮ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Mártont, hogy [illegible] [illegible] [illegible] Budapestre. A neki ad personam küldött példányt [illegible] [illegible] neki mint [illegible] oda kellett ajándékozni, [illegible]

a P.múzeum a maga nemébe nem volna
semmi érdemes, méltó állapot s miután
nem volna, egyszersmind kívánatos, hogy
legyen az értékes mellett olyan is.)
(azaz feleségem által)
Én, (az utasításaink értelmében
értesítettem az igazgatót, hogy mindaz,
mi a Petőfiházat érdekli, csak a Kegyed
formája elé való. A képeket
nem is hozom külön „csomagolás végett",
hanem a feleségemnek s mielőbb
megtudni ismerteti. Kérem, hogy
ki igazolhatatlanul az én nevemet; holmi
kiadási glosszában említeni nem lehet
feladatom s különben is határozottan Kegyed is
megígérte, hogy nevemet nem fogja
kitenni. Én ezt, az új érdekében,
nyilvánosnak tartottam s tartom ezután is.

Dr Szegeze leveleit is küldöm,
valamint régebben igértem volt, de két ez
nem volt oly sürgős, azért késett

Hasonlóképp megtérés Petőfiana félé
gondos zárkául tenyészi — legalább
is addig levén kötve a kérem.

A mi már csak azért is sürgős,
mert a collegiummal az egyetemen,
hol egészen új dolgokba vágtam fejemnél,
igen sok vöröskáin kutatásoktól jőnek,
mely egészen felemészti az időmet.

Addig Kegyed nélkülem is jól
elrendezheti a dolgokat.

Dr Szeremek még csak a kezdett
[illegible] válaszolhatom, mihelyt vissza küldi Kegyed

mert két ez új szokás — a Finnárat birtokába is legyen
egy (legalább gyöngy) elhelyezhetetlen példány. Utolsó még Kenteress
is kellett egy példányt a főispáni hivatalba tartanom, mert kiadó. (nem csak
az Egyéniségben — innen is töltöttek!)

a levelét.

Egyetlen részében mint a nyelvekhez index nélkül volna elengedhetetlen; Kezdd pedig (a Shakespeare-antológiákból stb. összeszedni minden versekre) indexet, főleg a psychologiai alapszavakkal (más [illegible] p. o. szerelem, szeretet, mohóság, barátságot, betűrendben szedhetnék össze, a beleszóló sorokat, ezeket a locus-idézeteket minél tömörebb kiírásukat idézetekbe kiemelve, a több alcsoportokba locusokat csak puszta szám és stropha száma szerint idézve. Egyébként ez is csak egyetlen szeretem.

Hiszem, így már ez egyetlen munkánál megspórol a beszélgetés legalább húsvéti ünnepig inclusive! És ez jól is van így – amíg érettebb lesz s a nyomdában dolga se lesz, azután se: 10 – 12 évre 2 hónap bőségesen elegendő, feltéve hogy tinta s környezet

Önöket értettük, hogy levelezésekkel is jobb időben fog kárba menni; de talán nem minden erre fordított idejét. És még egyszer így nélkülözni nálunk. És már egyszer úgy munkakedve van. Nekem örömet, hogy mostanában ön tárgyaiban. Egy nem jó van kérését itthon is gyengének érzem magamat, s ezért nem volna legalább Budapestig utazni.

Minap mintha meglátogattam volna Dévány, illetve Kőszegre Tornai Zsófia kanyhó utazni, rendes rajta kényelmesen utazni, remélem jó idejét is. Árban az időjárást.

F veneziani, bejáróny és villany; tolis aesthetika

F phantasia;

hirtelen romokba fordula — most még
vég a küzdelmet.

Jó volna: Szépségnek minél több népet
írni s talán 1 példányt is elküldeni,
ha egyen jónak látja. És, a mint
mondom, nem rendelkezem fölösleges
példány felett s különben is megrendelőnk
nemit csupán azt a külföldiekkel
tarthatom fenn a rikkant connexust.
Ez is elég baj oka. Élő nővel többet erről is.

A Kgd kritikai érvelésével
megajándékoztam az új létnek
a Ponyvamozit amely szülő amazt;
Mel. azzal épít tudóját! ⊕ de ezt
csak ajtatai vevém ezt, különben alkalmatlanul
oltóbban volna olajat a tűzre.

És az új irant való érdeklődéssel
tartottam Egyleneméllónek, ha még a
gyenge nemet, Mel. az
— képet. Mangó, [illegible] udvarának lesz.

uqq. Egyebirást ismétlem, hogy az amoz
kellemes é ezeket megpenul is írni;
noha azt hiszem, hogy jobban tud rokátul
írni s mint német író a magyar
irodalomba [redacted] valóban
környezetre közelekedhetné le, de a
P. irodalom labyrinthusaiban nem lehet
még eléggé jártas és tellettéppe tájékozva.

Kedves nejének kezét csókolva
egyéb üdvözlettel

Mel[illegible]

⊕ tagjaik-éro az (azonban) [illegible]! de ezért
még [illegible] is [illegible]
[illegible]

Ps. Ismét utólag olvastam (Helyesírási [illegible]
[illegible]) [illegible] Érvelhetetlenül nagyon kedvem
a [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] a [illegible]

Úgy látszik, elfelejtette, hogy annak idején a pengőstem szerint szerzett egész hirdetés kezdetétől nyomban vissza tetszett mérsékelteni hozzám, úgyis, hogy nem kellett! (Csupán baráti szívből körnagyok tartott vissza néhány példányt.) Természetesen magam se dezertáltam új körülmények között és az eredeti terv duplább dőlt – hibákon kívül. Egyébiránt a kezdő hibája se volt – mert akkoriban egészen helyesen állította, hogy két ilyenű vállalat nem fér meg egymás mellett a mi „szegény" publicumunkban, tehát a körülményekhez simult, éppen úgy mint én is.

ACTA
COMPARATIONIS

Revue polyglotte pour l'étude des littératures de toutes les nations du monde.

Clausembourg (Hongrie.) 88. Martius 2.

Kedves Barátom

Petőfifordításodat s' köszönettel kaptam [illegible] írott levelet! Sok érdekest adsz és e kötet [illegible] kezdettől egy [illegible] a [illegible], az idecsatolt [illegible]. [illegible] a régi jó [illegible] [illegible], a [illegible] legszebb (s' legalább) [illegible] a nagyokat [illegible] [illegible]. A [illegible] e kitolódást, és [illegible] ki [illegible] „a programmját egy [illegible] a [illegible] valóságos [illegible] Petőfifordítást! Ez után a „Wagner"! ([illegible] valamelyik [illegible] adott egy [illegible] az én [illegible] gyümölcse. [illegible] legalább [illegible] [illegible].)

Ehhez nem kell commentár. [illegible] a [illegible] a P. [illegible] ([illegible]) [illegible] felfedező a „[illegible] [illegible]", [illegible] stb. stb. [illegible] alkalmazhatóság. [illegible] ! [illegible]

A [illegible] [illegible] [illegible] ; [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] — [illegible] intellectualis [illegible]. [illegible] kell, [illegible] [illegible]. A [illegible], [illegible] [illegible] többször [illegible] adott [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] diplomatikusnak [illegible] [illegible] [illegible] az idecsatolt, [illegible] a [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]!

[illegible] [illegible]

Meltzl

[illegible] [illegible] a „[illegible]" [illegible] a „Petőfi-[illegible]" [illegible] a „[illegible]" [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Pl.

Megtudtuk, hogy a törölt
levél Nekentsi Károly (l: 9 pontját
a nyomdászok) mintha ezek nem is
tudta volna neked! De
másfelől nemcsak arra, hogy kedvező is
egészen mellőzi az ő irodalmi szerepét levelezését
a Cs.-vel néhány fogalmazó
és tehetséges poéta szerepe vállalkozásban
a hírlapnak nem hogy azt jól tudja kedv.)

A múlt héten küldtem 100 levelezőlapot
s 250 borítékot Petőfivel s címmel

Dr Laban szerette nem tud de
a nevéből, s így pedig az egyestől
az újságokat illetőleg s így bátran foghat
kezet vele, Dr Szentéről nincs csak
jót tudok! Egyébiránt némi fáradozás
utáni azt hiszem ~~intézet~~ kiképz tényleg fogja
belelkesíteni magát az erdélyi irodalomba
s hogy senki ~~...~~ a támogatásra
van így nevezni!

Mindent nagyon szépen írni, holnap
Fauston levél

Dr Farkas Dezső ~~...~~ N. Enyed

Annak lennének örvendés, amit a kalandjainak tű-
nyt most ma a tripoliszi melléklete
ajánlt is pénzbe oszmán faktornak
dicsérő és Pisztalan tett is most hogy
csak ebben van még a Mirka család
elismerés a Ferdinánd bolgár fejedelemmel
szembe — s egészen ügyesen lehet Európa!

4') K 13.

Mart. 28.

Vettem köszönettel, ebben a pillanatban a csomagot 6 darabbal, valamint 6. levelét a K. levelével együtt. A negyedik levelet küldöm.

Miként [illegible] a Martius 15. [illegible]

[illegible] egyenként [illegible] az [illegible] levelét, egyebként [illegible] a többi [illegible] együtt.

Időközben [illegible] Magyar [illegible] küldöm [illegible]

Az Erd. Muz. [illegible] Petőfi [illegible] (orszáfos) [illegible] Martius 15é [illegible] képeit, a [illegible] Fővárosi Könyvtárnál [illegible] előbb [illegible] Negyedi [illegible] Petőfi [illegible] kép [illegible] Petőfi Miklósféle Történeti Lapokat, bibliographia [illegible] 1877. – [illegible] Erd. Muz. [illegible] küldeni [illegible] köszönettel [illegible]

Meleg [illegible]

ZEITSCHRIFT FÜR VERGL. LITTERATUR

Revue polyglotte pour l'étude des littératures de toutes les nations du monde

Clausembourg (Hongrie) Kolozsvár.

NAGY-ENYED
MÁR 9

Dr. Farnos Dezső
főiskolai tanár urnak

N. Enyed.

6 K.

ACTA COMPARATIONIS
ZEITSCHRIFT FÜR VERGL. LITTERATUR
Revue polyglotte
pour l'étude des littératures
de toutes les nations du monde.
Clausembourg (Hongrie.)
Kolozsvár.

88 Megy. 9.

Kedves Barátom. Köszönöm szépen Ő Nagyságának a fáradságos másolatát — datum nélküli 3 K. és ne életezett bibliotékának. Előbb ... én se jártam jobban kezdetkor, voltaképpen folyvást azt hátra feladtam különben. Tegnap óta járok ugyból előadásra s még ma délutáni vonattal vendéget várok (Bodnár Pepi, a kegyed általuk szeretett jogászcsillag édesanyját: a heidelbergi krikettlabda ...) Ezért kell engedjen meg, hogy csak erre a rekatus rövid írásban és alkalommal.

Jó volna, hogy ha Gyulai írna egy nyilvánosítóval az első számába is. S hogy ha kegyed gondoskodik arról, hogy így unalmas bibelődése ne váljék, akkor én is nagyon szeretnék tartom a Petőfi-kora rovatra.

Egy vagy más kaniónyi (rectius kiegészítés) írás Gyulainak ... Marko még az egészet magyar értelmében.

erről az oldalról is ... A ... az ... illeti az „idegen" ... itt aztán valóban ... (a ... spiritológia vagy tetü... zirológia képviselőjéről): ne ... nagyon csepüljön! Ugyan kél Petőfi, illetve Petőfi Péter nem „idegen"-e az is? Miért legyen csak Petőfiana „idegen"; ... ... legszívesebben, legcsatlakozásban fejezi ki, azt a mit ki ekkor fejezni (általában a renaissance kortól fogva kontaminatálása) és Nemzeti Muzeum, Petőfi-Muzeum, keveset „idegenek". Hogy de ma a ... és a felsőrek is ... magyar ... kutatásra — nem csak a ... régi ... és a többi (franz) ... — Akkor bátran föld alá ásandó ... a m. szent korona és vele együtt ... a csupán — egyetlen példányban megjelenő Petőfiana is.

A napokban küldtem be a ... azóta ... állott volna előtte is, hogy ha nem lett volna oly nagyon állapotban. Kedves nejének kezét csókolva, legjobb ... üdvözlettel

Meltzl

Gyulai P. már így van ... ... lenni: ő ... ... Gyulai ... ... Kegyed, ...

NAGY-ENYED

MAGYAR KIR. POSTA.

ZÁRT-LEVELEZŐ-LAP.

MAGYAR KIR. POSTA 5

KOLOZSVÁR

Czim

Dr. Farno[illegible] Dezső

főiskolai Tanár Urnak

N. Enyeden.

1 Ben[illegible] Kedden. 122

Kedves barátom

Tegnap hamarjában elfelejtettem, úgy szintén mindazt nem értem rá egyetmást [illegible] [illegible] a kérdéseiből is. Siettem tehát még [illegible] [illegible].

Alig küldtem el a levelemet, már megérkezett a b. levelezőlapja is Th. részéről. Köszönöm!

Az a [illegible] adott tartalomjegyzéket tegnap félreértésből a [illegible], még levonta az utolsó fejezetét nagyjában foglaló belső felét az íveknek, hol hely lett volna toldásaihoz. Így lényegileg csak Gyalokay nevét éppen csak felemlíteni valahol rövid 2-3 petitsorban a szöveg alján csupán jegyzetben, kapuzárás előtt. [illegible] azonban, hogy lapja megjelenése[illegible]. A szerkesztőkkel és nyomdászokkal is örökös háború van: nézik a helyet prédálni, minden alkalmat jóhiszeműleg műszaki és mesteri félreértések gyártásának ma már nem szokatlan egy járatlan útján, előállni a fait accomplival.

Csak magam részéről nem szeretem a szerkesztői politikát. Bizonyos papista törekvés [illegible] mint a [illegible] legfőbb törvénye: innen gyökerezik egy néhány ódi [illegible] körökben is. Branainak is ez a praxisa. Én ezt utálom. Tehát nem is lehetett eszem ágában se, hogy előtte eltitkoljam a dolog valódi állását. Ellenkezőleg – bemutattam a tartalomjegyzék első (egy) [illegible] jegyzetét, a (erre vonatkozó s a szerkesztőséghez intézett [illegible]) mint az utolsó revízióból látni fogja, a nyomdában. Hát, egyszerűen „nincsen hely”, s [illegible] jobban illő papír – ez az egész!! Erről nem tehet senki – a mi hatalmunk nem maradt; erről se

tehet sem lapja, sem én. Branai 2

visszaküldte meg a revíziót, egyúttal, az öreg urat a halál torkából [illegible] kiragadva a halhatatlanságnak. Majd megmondom neki egyenesen, hogy mi volt ez oka az ő cikke illet[illegible] [illegible] kérdéseinek, mely most már csak a II. kötetbe, jövő évbe fér bele. Mert soha [illegible] volna (hogy a legjobban érdekelt nővel (abból a tollból!) mint olyan elmaradjon, noha csak [illegible] volna egy új Nemes [illegible] egy tekintet [illegible] a díszes kötet kiállítása hajótörést szenvedjen. (Hogy Br. kiváló figyelembe soha életébe nem [illegible] a szelét [illegible] azt nem, óttam fel neki soha; [illegible] mindig egyformán álltam [illegible] rajta mint a [illegible] előtt: a bal és jobb pofáról szóló [illegible] életnabajában!)

A Júlia reliquiájáról írt cikkecskéje revízióját is küldöm a nyomdában. Valahogy [illegible] a scrupulusom, [illegible] egy erős apodikticizmust, utólagos [illegible] [illegible].

A sajtóirat ma eltűnt. Így jó prodromusa lesz a nyomában őt követő Petőfiánának. Ez utóbbi éppen csak előtaló terekbe való. Titkon ezt állíttatta volt fel főleg a hölgyvilág és az aristocratikus körök megnyerésére – az igazi Petőfi-kultusz számára. Ezekbe a [illegible] pedig a tudósságoknak nyelv nagyobb jut, mint bármely egyébnek: tehát már csak ezért se szabad Schulmeisteri egy lateiner írás[illegible] lebegni a kiadó előtt. A mi pedig a tartalmat illeti, azt hiszem, ez a publicatio méltó [illegible] teljesítheti erről az oldaláról; – persze nem úgy [illegible] [illegible].

4 +

ACTA COMPARATIONIS

Revue polyglotte pour l'étude des littératures de toutes les nations du monde.

Clausembourg (Hongrie.)

ellenbe kézzel-vassal purtitani a Lessingek, a Kantok, Hegelianust. Goethet befogadit!) Érekartan a harapat hasafat. Pedig Brub precties még csak nagharsa sincsen – s ezenkivül arcklar a kevés földkéh [illegible], titkat g Lessing es Kant nagyjajról legalább van némi fogalmuk – már t. i. in theoria.

Egyéb előbbiben vetelés: „lángosi áldvalat pótló emlélét" – jól van ez így az én [illegible]. mert én egy 200 frankos „alapítványt" tettem volt 1884 ben meg[illegible] simplicite egyhangulatot a török Jókai fele uzottsdy! mert is visszavonhatom Met a Petőfiana töltsgyre fordítom. A „P. jelnara" névtelen R. nemzetitemból (egyenesre Szécsi Péter vett 2 a célra!) egyéb Attpesti öreg sajtó egyhangulag példányt. A léteznék tekintette pedig a helyemben alapítványt nem küldettet [illegible]. Most már félés meg tsöreg valaha ígérni valakit? kérdem: a világon? És mi erre a méltó válasz? Kérem feltevonulás, melyet mondtak örmte kiválóp

Meltzl

+3

[illegible] ellenkezőleg – attól tartok, hogy azzsem [illegible] hallgatni akarni – more sorotsáriano. Ebből a szempontból egyből fölötte szólnunkel tört fel a [illegible] tompirata, [illegible] közben rendszeres, még nagyobb szemmel fogva a könnyű [illegible] alkotókörrel nem be így általános népeges. Attól ne tartson, hogy ifja kevesel nyujtana önálló életben. [illegible] eltekintve attól, hogy nálunk éppen ellenkezőleg az nekelt legnagyobb hiba lenne, hogy ha valaki ifja alapos dolgokkal nehézkes német módszerrel lép fel, mégis ostoba taktikusan többek tört [illegible] pitan, mozaikfelét, míg pedig a központ egyéb egyetemi intézetének kebléből. Az efféle nálunk elég gyakran egyen folicsosok ivadan. De különben is sokat katasztrófikusan [illegible], ignoramus és, az a [illegible] is! Ez artan a valódi, ignoramus és ignorantiumi is, melyet Voltaire egyik nem a francia [illegible] kedvenc [illegible] kérdekottatta. Ugyanis Richelieu megtelt, egyik skeptikus [illegible] [illegible] bölcs à la francia egy nyilatkozott: némesét azt kijelentette, hogy Richelieu meghalt volna, másik pedig hogy még életben van. Részemről nem hiszem sem az egyik sem a másik versét (ignoramus ignorabimus!) Azt az elcsépelt álszerénységet, melyet már a Du Bois Reymond nápába ju hangzott valami orgonális módon, mért kellett majmolnia egy öreg embernek, kiből Du Bois lehetne! Kára, ez ígéretke az unokája a vastag „germanizálók". (Onnitalni [illegible] divatölteset, mely valamely „híres" német professzor [illegible] tengérit–

Bécs. Kedden 123

Kedves Barátom

Igen sajnálom, attól tartok, hogy elmulasztottam a posta fordulóját, — írok: tegnap este vettem 6. kefelevonatot és annak a gyorsírójába — a kézbesítőbe — adtam.

Kívánsága szerint időszakonként küldöm a P.-sírás második felét, a dekadizmus kitűnő kiértékelését.

Legjelentékenyebb sebességek mellett is E. J. o legszebb alkotásának ismerem, a midőn P. nem ismerhetett országi gyermekét a midőn egy utóbbi egyedül útjára kell, és ezt a Vihar? nem látta akkoriban, hanem előbb? sejtetem, mert az általánosnál emlékezetes Vakondokot fölötte becses.

A R. Gyöngyiről igaza van és is úgy ítéltem meg, régen annak idején tudtam az, midőn még nem voltam annyira képzelt (vagy érett?) Petőfinél; afrikai utam előtti ifjúságban. Azóta az allegória iránt való ...lastikus ellenszenvem tetőzött és jobban tudom ... megkülönböztetni az allegorikust az — allegóriától minden emberi válogatása. Tervezett írásban megoppanva általunk magyarázni. Alkalmam adtán többet erről is egyebekről is. Köszönöm nagyon neki az E. Könyvet illetve kéziratát: nem csak azért kérem Kolozsvárt még jobban köszönöm, mint illetve, hogy ott a [illegible] munkálat valamennyi számba vehető műhely; hanem azért is, mivel a könyvelő rendszerére most hozott egészen új gépet és kiadásán Elzevir betűi fölött rendelkezik nem úgy mint a kolozsváriak. Budapesten nem készül el végéig.

Minden jót kívánva Mellékkel

Lehessen kap Correctúrát a napokban kérem. Sok most foglalkozik kézirat is közlésével

bocsánat e barnult papirosért! hetek

ACTA
COMPARATIONIS
Zeitschrift für vergl. Litteratur.

Revue polyglotte pour l'étude des littératures de toutes les nations du monde.

~~Clausembourg (Hongrie.)~~ Bistritz Siebenb.

~~Verehrter Herr Professor.~~

~~Obschon ich gar nicht ahnden kann, wo Sie zu suchen und zu finden sind, so kann ich doch nicht umhin, zu Ihrem 80. Geburtstage einen — Schuss ins Blaue zu tun. Wir Orientalen pflegen, wie Sie wissen, bei allen festlichen Gelegenheiten lärmend vorzugehen.~~

~~Möge Ihr 1X. ...~~

P

Írok Sachsoknakat is holnap-
nap pedig árukelőre verse végett stb.
A k. Julia főgyakorlatú Kolozsvárott
levél. Kuratsaje rejtst meglesz.
Kolozsvár azt kinezy holnap délbe, utána
de azért Szatmári tulajdonképen intézve van ide, [illegible]

ACTA · COMPARATIONIS
ZEITSCHRIFT FÜR VERGL. LITTERATUR
Revue polyglotte
pour l'étude des littératures
de toutes les nations du monde.
Clausembourg (Hongrie.)
Kolozsvár.

H. az levelezőlapkor

[illegible] ítélte, hogy az illető
levelet csak olvasni akarom;
s azonnal visszaküldöm, amellett
hogy talán alakilag megemlítésre
volna. (Különben sem értekezés,
a mit fel [illegible]
ex professo értékkel.) Az ügyet
Mintán én is (mondom), —
még legkisebb — momentumot
is, lehetőleg az eredeti
okmányok alapján, [illegible]
leggyorsabban, [illegible]
a vice versa elve értelmében,
velem szembe talán holmi ellenvethető
indiscretio lehetőségét feltenni.
Ebben a tekintetben egészen
nyugodt lehet; Dr. [illegible]
nem [illegible], pláne mintán [illegible]

[illegible]

ACTA COMPARATIONIS

ZEITSCHRIFT FÜR VERGL. LITTERATUR

Revue polyglotte
pour l'étude des littératures
de toutes les nations du mondes

Clausembourg (Hongrie.) Vasárnap márc. 11 [illegible]

Kolozsvár.

K. B. [illegible]

4.

[illegible]

ACTA COMPARATIONIS

ZEITSCHRIFT FÜR VERGL. LITTERATUR

Revue polyglotte pour l'étude des littératures de toutes les nations du monde

Clausembourg (Hongrie.)

Kolozsvár.

K. B. Egyfelől igen jól tette, hogy [illegible]

[illegible]

Csak utólagosan látom, hogy ezt a [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] küldeni.

MAGYAR KIR. POSTA.

LEVELEZŐ-LAP.

2

Czim

Dr Farkas Jenő

főiskolai tanár

N. Enyed

125

Pf. Vasárnap délután.

Lékáitkodott az ettem könyvkötő is (ki poron- a poron sem akarván a lenggel, meg a bajor megőrült maradni!). Még tegnap délelőtt készítette volt el jelentékenybe a [illegible] a borítékot s mellékelt levelével, [illegible] megígérve, hogy a [illegible] kereméél [illegible] tegnap estére; tegnap esti pedig [illegible] legkésőbb de. 9 órára ígérte, a mikor is [illegible] a levelemhez. [illegible] [illegible] oly [illegible] állapotban hogy [illegible] küldeni a [illegible] is. [illegible] egy részét. Így tehát csak egy részét küldeni [illegible] [illegible] ma [illegible] és a [illegible]

Csakhogy alkalmasint most már [illegible] [illegible] ma [illegible] küldenem [illegible] is!

Vasárnap délelőtt

Csakugyan itt rekedt. A tegnapi [illegible] alkalmával adott [illegible] [illegible] az a levelem — legalább [illegible] hogy nem rossz [illegible]. A mit még tegnap [illegible] [illegible] a következő:

A Kegyed listájához nem nyúlok, vagyis [illegible] én nem küldök belföldi senkinek példányt! [illegible] csak a [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. De egy embert a [illegible] legjobban [illegible] valamely collegám [illegible] s legjobban [illegible], [illegible] ki kell venni s ez Eötvös Lóránd. De ennek [illegible] [illegible] akadémikusok [illegible]. Kegyed pedig küldje neki mint [illegible] [illegible] ki a [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] küldeni [illegible]
[illegible] vagyis két példányt egy [illegible] [illegible] a [illegible] a [illegible] ([illegible] [illegible] [illegible] Akadémia [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]) még a [illegible] is külön [illegible] [illegible], hogy [illegible] küldtem külföldre, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] levélben [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] óta.

Egy példány jól bepakolt [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 1000 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] (15 kr porto!) De ebbe az esetben a [illegible] egy [illegible] [illegible] carton [illegible] körül [illegible], mert [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 2 vastagabb [illegible] a [illegible]. ([illegible] [illegible] [illegible]) [illegible] itt nem [illegible] [illegible] egy [illegible], [illegible] [illegible]. [illegible] napot [illegible] még [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] — de [illegible] [illegible] itt, [illegible] [illegible] [illegible] a 10 példányával. Még jobb a munkát [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] vettem észre ma reggel, hogy a könyvkötő összerakta a [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] a borgói [illegible] [illegible] [illegible] kettő [illegible] hogy [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] a [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] kettőt.
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 33 + 5

Tehát a tegnapi [illegible] [illegible] 33 + 4 re [illegible]; mert borgói példányt [illegible] [illegible] nem [illegible] Eötvösnek, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], hogy [illegible] [illegible] [illegible]. Még [illegible] [illegible] [illegible] a [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] is [illegible] hogy a [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] első [illegible] [illegible] [illegible]. Experto crede Ruperto — tudom jól, hogy nem fog [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] az [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] nem is [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], s [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

M

Tiré à 50 exemplaires numérotés
dont seulement 33 sont mis en commerce.
Juillet 1889.
Bistritz Transilvanie

KOLOZSVÁR
AZ ACTA COMPARATIONIS KÖLTSÉGÉN
MÁRTON K. M. K. EGY. KÖNYVKERESKEDŐ

LONDON	BERLIN-LIPCSE	PARIS
TRÜBNER & CO	KOEHLER	LIBRAIRIE ROLLAND
57 & 59, LUDGATE HILL	1889	2, RUE DES CHANTIERS

NB! Kérnem hannalja[?] kegyed egyelőre 2–30-ig a páros számokat ... pedig ... a páratlanokkal 1–29!

A Tő Eötvösnek meg is ... a külföldieket (3 – 5 – 7 stb.)

2 – 4 – 6 – 8 stb. kegyed küldi ... az előfizetőknek s ... !

ACTA COMPARATIONIS
ZEITSCHRIFT FÜR VERGL. LITTERATUR
[illegible] pour [illegible] des littératures
de toutes les nations du monde.
Clausembourg (Hongrie.)
Kolozsvár.

1889. I-3

Kedves barátom Meghan[illegible] megnyugtatott volna kedves [illegible] [illegible] [illegible] az [illegible] alatt. Csekély nekem az idő nem volt [illegible]!... [illegible] az utolsó [illegible] a [illegible] a f. [illegible] ; [illegible] még [illegible] [illegible] [illegible] volt [illegible] ; [illegible] egy [illegible]. [illegible] [illegible] (lehet [illegible]) 3 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] felkészítésekkel [illegible] [illegible]

Mikor a [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] két [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

az egyik a decanatus [illegible] a [illegible] a [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Olga Helgánk (a. m. of Helgoland) [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] a [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Ha [illegible] volna [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] a 1. [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] A [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] jó [illegible]: [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

A decanatustól a [illegible] [illegible] [illegible] a [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. De [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] az [illegible] [illegible]

Az Acta [illegible] [illegible] [illegible] phylloxerái, delírius = canis-[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible]! a [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] a [illegible] [illegible] [illegible] a [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. (Most a [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] A többi [illegible] [illegible] [illegible] két [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] érzem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] jól [illegible] [illegible] [illegible]

ACTA
COMPARATIONIS

*Revue polyglotte pour l'étude des littératures
de toutes les nations du monde.*

128

Clausembourg (Hongrie.) Szombat Jan 21

K. B. fájdalom kifogytam az időmből,
s nem másolhatom le, a mint tegnap igértem
az egész programot. Máskülönben [illegible], hogy ha
vasárnap (nekem szép, [illegible] van idő jól meg
pótolni) venné kezébe, így két külön legalább
a toldalékot a tulsó lapon – lényeges változás
vagy módosítás [illegible] történt a [illegible] kérdésben,
még mi átment a felülvizsgálatán, s mellyel
egész értett volna, reménylem még egyelőre.

Különben a tulsó lapon álló toldalék
[illegible] módosításaival s egyéb correcturáival
kegyeskedjék [illegible], úgyis a kegyed nevében kérem!
Kívülről kiegészítő lesz, azt vélem
[illegible] ideje megjegyzi,

Kérem tehát [illegible] az egészet! [illegible] a
lehetséges [illegible] a [illegible] összegét is a
programmot [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] mi [illegible] [illegible]?
[illegible] [illegible] [illegible] a [illegible] [illegible]
fel [illegible]
egy [illegible].

Kérem a brouillont is vissza;
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] belőle [illegible] [illegible] [illegible]

Nagyrabecsült [illegible]

tisztelő

Meltzl

[illegible] péntek

Kedves barátom

Becses levelezőlapját f. h. 7éről tegnap (porta elindulása után) vettem és örvendek, hogy a P. "kiválóan" bunta fajú életrajz iparistája beiktatott" a (plátánus) előfizetők sorába.

Az idecsatolt régi hirdetésből kitűnik, hogy annak idején olcsóbban juthatott volna hozzá a költő egyetlen fiának dúsgazdag a Petőfianákhoz. Akkor kellett volna Kegyednek írnia; nekie is társnak is.

Ezt az új [illegible] Kegyed részéről is elfelejtett lapocskát egyúttal válaszul csatoltam de a Kegyednek az Évkönyv "drága" árára tett ismételt célzásaira.

Ebből láthatja, hogy "elég olcsó" (olcsóbb) volt hirdetve t. i. 1 ft 20 kros megj[illegible] hát — kinek kellett ?*) Még bírt Kegyed 10 ezer embert gyűjteni, ardenek is 4/5 része csupa — rokonság és 4/5 [illegible] [illegible] vállalkozott.

Ily körülmények között — egészen eltekintve a nagy felkarolt physikai okoktól — nehezen lehetne átlátni, vagyis minő logika lehet abban, hogy most már az olcsó terv helyébe lépett az drága tervvel miért ne kellene próbát tenni?

*) Még — Kegyednek magának is!

*) És a kiesés? Késő elfogadott formulája (700 = 1000) — [illegible] összeg? gazdag tapasztalat [illegible]

Bármennyi könyvkiadó vállalat egyetlen csak kétféle lehet: t. i. vagy "700 = 1000"*) példánnyal ad minimum a pénzügysystem szerint; tehát magyon produktív, vagy ártani az ellenkezője t. i. bibliophil system minél kevesebb példányban — a nagyszerű nemzeti teljes mellőzésével.

Az előbbi systemre magánember nem vállalkozhatik: ahhoz kiadó-könyvárus kell (verleger); az utóbbira pedig könyvárus-kiadó nem vállalkozhatik, (csupán [illegible]) ember (meceanas amateur stb.) Most már tessék választani: [illegible].

Másfelől kérdés: vajon érdemel e egyáltalán kíméletet egy olyan publicum, melyből az efféle vállalatra a széles irodalom terjeszteti, alig akad egyetlen nál nyilvános érdekel előfizető. (Elő sorba t. i. csakis könyvárusokra lehetett számítani, a mi körülmények között.)

Én tehát azt mondom, hogy mellékesen az 5 ftnyi "előfizetés" is igen olcsó, az efféle jobbára egyes csak [illegible] [illegible] [illegible]. Mert (33 × 5 = 165 ft) tehát még mindig kevesebbet mint a munkába a mű kiállítási anyagi költsége került!!!!! Tessék számítani.

Kívánja-e Kegyed a szabályozás előzetes körlevelét? [illegible] Úgy látszik, hogy hölgyi felletőseknek venni hozzá nekik a modern kornellenkez[illegible]. De hiszen vajon "modern" a nő

ez a modern értelemben

Az Évkönyv egész kész volna, hogyha a mutatót nem kérnének. Napról–napra várom a mellékletet, anélkül nem lehet a kéziratot a könyvkötőnek adni fűzés végett. Ide csatolom a marhái(?) mű... utolsó évéről is; ebből látható, hogy a plagizáris rendelet reprodukciója mínő nehéz. — Kérem a levelező lapot vissza. Mert penészedik kevés, a marhai intézet részéről a legrosszabbra kell elkészülve lennem t.i. ismételt reclamatióra még vagy 3 napig vár, aztán gorombán tiszt[?] küldött meletét valamel.

Minden jót kívánva

Mell[?]

Kv. 89. II. 6

Kedves Igazgató úr! Gratulálhatnék
megannak, ha Tisza rövid legalább
az irodalom, a honi, [illegible] legalább
egy két percére: - rendet csinálna mindjárt:
a Dr. Lamost a Dendemust azonnal
kineveznéne akadémiai titkárnak Gyulai Páli
helyébe. Gyulai Pált pedig a kolozsvári
egyetemihez főpedellusnak és így tovább.

Legjobb nyelvem egyre élő nővel valamely
becses levelét. Kettőt ötö[illegible] egy érzékb
az állványomat megvet [illegible] a két-három
név [illegible] Dr. F. és Botrány. Petőfianné:

Igen nemes úrnő [illegible] felsorolni
mindazokat az előrementetlő akadékokat,
melyeknek mindenképpen [illegible] volt [illegible]
[illegible] a Petőfiánn. Borsszem [illegible]
egykor mindenkorra! ...

Ki az ördögöt hitte volna most
[illegible], mikor a Petőfiánn komolyan [illegible]
[illegible] [illegible] még 5 hónapig együtt
[illegible] (hogy ma a [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] bölcsen [illegible], [illegible] - [illegible]
petrió legjobb is egy [illegible] kellemesebb-
nél kellemesebb [illegible] időrablóbbal idő-
rablóbb [illegible] [illegible] a [illegible]

Pio. Brancinál Októberöte
nem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] a [illegible] (rombaboltként)
[illegible]. A [illegible] [illegible], [illegible]
[illegible] (azaz [illegible] kettel előtt)

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

de aztán [illegible] [illegible]
consueto [illegible] [illegible] meg
[illegible] Budapestre!

Különben nem [illegible] [illegible] a
[illegible] egyszerűbb a [illegible]
[illegible] a [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] —
[illegible] [illegible] [illegible]. (Ormós
F. [illegible] Októberben [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] a [illegible]
[illegible] [illegible] compagnia, [illegible] Stein
[illegible] a [illegible] „[illegible]”, [illegible]
„[illegible]” [illegible], [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] az egy
[illegible], [illegible] [illegible] el [illegible]
[illegible], valamint [illegible] is [illegible]
[illegible] [illegible], [illegible] [illegible] is,
a honi tudomány [illegible]
oltárán — [illegible] K. [illegible]
Witzloskii, atque Sti Antonii Hermanii
Pautique Kutyafalvique gloriam
[illegible] [illegible] [illegible] a
„folklorista” ágat (a [illegible]
[illegible] a [illegible]-tóval
[illegible] [illegible])

Br. levele is (Vegyen [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] a
[illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
Petőfiánál. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Kedves barátom Egy szabad
pillanatot felhasználva régibb
levelezésed rendezésére (megint a
Petőfiana-ba vágnak) felforgattam
az ide mellékelt levelet is, melyet
annak idején adatai tettem volt.

Talán felhasználandónak véli
a vörös irónnal kijelölt helyét
illetőleg az egész levelnek első
felét, mert a többi még szubjektívebb
dolog, mintsem a Petőfi philológia
ennyi hasznát ~~[illegible]~~ vehetné.
Feltéve hogy kegyed szándékozik
a legközelebbi levelő lapjaiban
említett verseket megírni,
illetve az átdolgozást áttekinteni,
igen jobban mondva 4 columnát
reklámozni: alkalmi cikkek
alakjában, mely előre kijelölt,
hogy az idevágó összes adat-
& anyaghalmaz rendezését még
csak későbbi jövőre bízhatja.
(A Szarkaságot és egyéb
közvetlen tarkaságok és túlzásokat
egyenes kellemetlenséggel mellőzendők ugyis!)

Rólunk nem [illegible] [illegible]
semmit, [illegible] [illegible] [illegible] a
legcsendesebb dolgokat nélkülözöm

131

Ezért szeretném, hogyha nem
bízna rám ezt a cikket se!
De hogyha absolute nincs ideje,
akkor kérem — az I kötet
mielőbbi megjelenése érdekében —
korrektúráit küldje akár a brüllyejét
is. Egyébként pünkösd
után még van kérésit. Akkoriban
már Bentervén lennék, ahol
szándékom személyesen befejezni
mindenekelőtt ezt az ügyet, s
csak azután indulnék útra
Szlatovára.

Olyasmit is gondoltam, hogy
nem kellene a kötet legvégén
egy rövidke terjedelmű jegyzeteket
személyes [illegible] adni, a mint
pótlékot a budapestieket is
s közölt részeit az Erdélyi Múzeum
[illegible] csatolni az Évkönyvekhez?
Csakhogy e végből az egyes
értekezésben működés [illegible] kezelni
a [illegible] új észrevételeit s ott
[illegible] rögzíteni.

A Júlia szeklyjé nevére
nem kaptam választ.

A Petőfi-kollonnyújtó
kiadásig nézve se. De
Elzerri [illegible] legalább nem tartozik
ez a többi legalább nem tartozik
a mostani feladatokhoz s ezekhez
ezt egyelőre magunk is elhalaszthatom
későbbi időkre. Mert hogy ez nyilvános,
(feltéve hogy életben maradok) — az
olyan biztos mint kétszer-kettő négy —
sőt még biztosabb, annál!

Boldog ünnepeket kívánva
kedves collegájának

Kv. Nevdán

Kedves barátom,

engedje meg hogy újból csak ezen a [illegible] lapon, de legalább portóforhelttéval küldjem rövid válaszomat.

Úgy hát ezzel értendők ebből, legalább mi a dolog lényeget: a chi va piano, va sano e lontano illeti. Mert különben prostituálok a pluralis suffixumnál [illegible] a dolgozhatunk [illegible]ában.

Engedje meg, hogy kezdetben olyan jól értsünk – továbbá is és örökké. Ha én eztet "tudtam" volna előre, hogy mily jó az a kezelés in petőfianis, régóta megcselekedtem és egészségemet is megkímélhettem volna jobban [illegible].

Most még egy ugyanolyan dolgot nézzen át az [illegible], a [illegible] Tatai Pétert [illegible] kivehetjük, vagy [illegible] Petőfinek [illegible] [illegible] a filológiai;

vagy butaképp Revue des deux [illegible]; vagy a jövőnyi nefelejts; vagy megad keleti [illegible] [illegible] rivista minima [illegible] [illegible] volt meg, valami 10 évvel ezelőtt Milanoban – Domenico Milelli petőfifordító [illegible] formatumban megjelent két hétenként [illegible] Milanoból szemlét, [illegible] a világ [illegible] a hol, [illegible] a „milanói venus" [illegible] legalább [illegible] [illegible] napilap [illegible] megjelent [illegible] [illegible] Cegléd [illegible] „a [illegible] [illegible]" [illegible] napilap.)

Az efféle specimenje [illegible] után az [illegible] felbe[illegible] a többit [illegible] is in petőfianis. A [illegible] nefelejts [illegible] [illegible] [illegible] V. A [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] a [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

ACTA COMPARATIONIS
Revue polyglotte pour l'étude des littératures de toutes les nations du monde.
Clausembourg (Hongrie.)

133

Kv. pünkösd másodnapján

Kedves barátom

Az ünnepi csendet valahára felhasználhattam a „Kiadó előszavá"-nak még kevesebb felforgatására, illet. kiforgatására, átidomitására stb.-ására.

Azt volnék bátor indítványozni, hogy a Kegyed proemiumának címe — pendantszerűen — „A szerkesztő előszava" legyen?.... egészen tetszésére bizva; vagyis „Az kiadó előszava" a szerkesztőét, vagy a „szerkesztő" a kiadóét előzze meg; nekem tökéletesen mindegy, akár tűz (nap) alá, akár lomb(árnyék) a kettő együtt jár. Ha a virágot megtiltani nem lehetséges stb.

Ide zárva küldöm két a bouillonomat; reménylem hogy elolvastatja változás nem lett, mert már napok óta őrizgettem és belőle untam; szeretném valahára a Kegyed után (még már Bentsnek készül,) útnak röpiteni.

Olvassa el hát kegyelmesen és tetési stílbeli vétségeit stb. kérem javítsa ki. A tartalommal előreláthatólag egyet fog érteni, mert, a mióta Kemény olvastam fel, semmi lényeges változás nem történt: semper idem; legfeljebb néma keserű kegyetlenségeitől kiütögettem ezt a savanyú ízbortámat — (a mi csak előnyére szolgálhat) nekem legalább az. Alig képzelheti, hogy mennyire

Most csak távolról gondolok arra, fáj a szivem, valahányszor valamiről (természetesen hogy nagy közönség előtt beszélgek : hogy akkor a hallgató sérmen kívül), t. i. a mi közönségünk előtt : ilyenkor csupa papritkaszfancsiskat), budapesti pirfapoétákat, nagyharu

erélly [illegible]

A Tarlalom jegyzékét, elkészítem magam; valamint a corrigenda

[illegible] (tiszta [illegible]) [illegible]

[illegible] [illegible] nem lesz [illegible]

[illegible]

[illegible] a [illegible] [illegible]

[illegible] 34. [illegible]

[illegible] legfeljebb 26 Cicero

[illegible] nőügy (Mert, [illegible])

[illegible] nála, [illegible]

[illegible] a Julia legújabb

[illegible] ([illegible]) [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] *)

[illegible] [illegible] [illegible]

A [illegible] [illegible]

alkalmazni [illegible] [illegible]

[illegible]!

(A photographia [illegible] jobban

photographiai [illegible] [illegible]

kerékkel van ([illegible]) [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible]

az [illegible] [illegible])

*) [illegible] (Appelius) [illegible] nem [illegible], hogy a [illegible] (mint [illegible] XL [illegible]) [illegible] [illegible] az [illegible] ([illegible])

imresztádorokat, zoilogregusokat és egyéb lutheranus
calonista, katholikus-pápista, zsidó, sőt unitarius
és pogány hiadorokat és matadorokat látok magam
körül táncolni. Ekkor borzasztó vízióim vannak:
látom, mikép kilépik a keréből a Petőfiana új
évkönyvét, mohón felfalva, nyomban Évkönyv
hasfajásban fetrengve, azután gyorsan talpra állva,
lódulnak neo O-ra, de csak egy ugyilás állván
rendelkezésükre, egyik a másiknak a hátán lapaskodik
. . . . a pünkösdi galamb pedig továnáll —

mellyel maradok a nekemtő úr

alázatos szolgája

Mellyl

Ui. Alig hittem, a mint látni fogja, ellutállani
a doctordissertatiója felemlítése alkalmával annak
a bizonyos allusióinak. Azonban nem annyira az illető
táblabíró-skulmeister nemége iránt való nem-kötelezgő
tekintet, mint egyedül csak az értésetünkkel szembe való
rettentőkettlen tapintat érzülete kívánta, hogy egyesmit a feledékenység
és a nézetet könyezzge borítsan, legalább egyelőre mindenesetre maradhe az
Évkönyvek lapjai(!) Mert (minden nemű polemiát) rekeszről kiszándadok
volnék. Különben egyesinek se hossza se vége volna! A drága idő és munkát
nálunk különben is nektek elfecsérelni üres polemiákra. S aztán egyik tapintatla-
ságot a másikkal jóvá tenni nem lehet! Nem marad ügyfürdölhetőnyek tört keto
egyéb, az absolut — passivitásnál.

Eppen ezért kitöröltem azt az anekdotát is, mellyel a Kegyed provokálta az Évkönyv kekentesébe vala védve. Eltekintve attól, hogy semmi védelemre nem szorult!

Azt azonban irodalmi noblesse volna — csakhogy ez nem a kiadó kenyere, valamint utólag ötlett ~~eszembe~~ kerülte felemlíteni, hogy Petőfi-Évkönyv lelepett már, de csak ~~[illegible]~~ címkeriát (?) nem is Petőfiben magához tovább mint egyre mindenkoron megjelent; meghat alig volt valami köze.

Ebből is láthatni, hogy manapság ezt mindenfelé kell járni a nekentő, sőt a kiadó kezeket ij melött létre jöhetne barsat Hótha még a polemia egy nagyos kötete a „Petőfiarenék" ordejébe vágnót a fejnél.

Legjobb tisztelettel

Jentolli.

Kv. 89. jun. 5.

Kedves Barátom. Homme propose, Dieu dispose! Az illető csütörtököt stb. napot a Petőfianák részére karba vertek, sőt még ma is vk. gyűlés előtt állok, holnap pedig Marosképviselői gyűlésünk van stb. s.th. Annál bizonyosabban marad a junius második fele, s ha az egész julius kivált[illegible] a Petőfianának reserválva. És ez alég lenne ... egy lot, sőt több. Így kezdtük, hogy végre valahára így elkészülhessen legkésőbben a Petőfi reggelének áldozóját XL. évfordulója (tehát lehetőleg egy-két héttel julius 31e előtt!) a Petőfiana első kötete. Levélben többet erről! Mert Goethenek igaza van: „die Schwierigkeiten wachsen je näher man dem Ziele kommt!" (Saját előszavammal például még nem vagyok egészen tisztában sok oldalról való contemplatiók, meditatiók és általában módon az embert folytonosan feltartóztató [illegible] való küzdelembe került az effele!)

Kapuzárás előtt támadtak az emberben a legjobb gondolatok és tervek. A Petőfiana kötetének I. kötetének (notabene I.!) nincsen kellő kezdete, úgy a mint most előttem fekszik. Nem akartam az engedi ünnepélyes előtt állót zavarni, most különben még a minap, midőn dönteni gyorsan kellett, a XL. évfordulója felszólítottam volna, hogy dolgozná át melegebb, minél kiesebb lelkekkel a Petőfi haláláról írt cikkét, melynek az egész élére kell jönnie (az 1849. julius 31-ei általános...). Azt hiszem, nem rossz volt ez a 40-ik évfordulón hallgatással mellőznie nem szabad a Petőfianának. Oly nagy fogást csinálnék vele. Alkalmából azt ők lássák; lehetőleg rögtönözve kapjanak meg ... azt a cikket mai ... a megjelenő első számba 1 ... 4 columnán ... reproducálni. Így aztán az előszónak rezervált első ívet római számokkal I–IV lapon ... a kezdő ... cikkéből elé a ... p. 1–4 és azt jól ... columne 45–47 tudja így egy-egy ... mindenre ca 160 ... vagy circa 300 sortól ... a cikk. A török Aurél leveleiből ... a cikk ... a török kérdés is legjobb ... Így aztán ... ember.

Váltán ... [illegible]

Isten ... istenem!
Mert az élet
Hol örök csalódás
Hü céltünket
Nem lég [illegible]
O nem a hün [illegible] ihar k
Mi a.
Szivek szerz ait
Mit ér e lét
Jön lég... szentebb
Reimeny ... [illegible]
Kép is e szerelemről
Csalódás dulja szét
Szerettem csalódtam
Csalódtam mert szerettem
Szeretek, hogy csalódjam
Oh boldogság
Szeretünk, hogy csalódjunk
Tudva tudom mi fáj
A szerelem ...
M. követi az fáj

Szeretet
S nem [illegible]

Hit ez vana
elhűttet [illegible]
Boldogság
Oh [illegible] reven –

Mert az a csalódás
Hitem elveszett és
Mégis hiszem mert tudom
Csalódni fogom

Van-e [illegible] egy igen rajzoló kéz, nem ott [illegible] Hogy ha van, hát meg példálom magam is itten. [illegible] Nagy jót kíván [illegible] családi [illegible]

M.

Beszterc. 89. Jun. 23.

A Julia lemezlakat utolsó K. B. a mit kibetűzni tudtam a Julia Körner elmondott emlékeiből a (4-ik) lapján álló plágiumos kéziratban [illegible] vonta ismétlésre első lapon [illegible]. Talán [illegible] megfontolva [illegible] hez, melyet leírni [illegible] gyorsan [illegible] az utolsó [illegible] a (tömbben a próbáján stb. stb. az [illegible] legkedvesebbe!) Különben is még az[t] egyetlen, pár kő közepéig [illegible] (csak nem [illegible] több van hátra) még legfeljebb néhány ív nedves (csak [illegible]) népi munkába kerül. Addig ugyanis [illegible] is a lenyomat melyet [illegible] [illegible] fog. Addig tehát [illegible] kérvényt [illegible] mert meglehet, hogy addig még felvillanhat valami a többiről szemlélés után, (komolyabb [illegible]) [illegible] a harapáskor.)

Az Ország-Világ 1886. január 2-iki számában említett melléklet van meg [illegible] arcképet („Petőfi nyomán" felfedezett arcképe Jacobey festménye után") [illegible] Petőfi annyira [illegible] hamlodo Shakespeare-hez, [illegible] [illegible], mikor abban az illető [illegible] csak [illegible] kiadó engedélye kell-e, mely az[t] hiszem ... [illegible] [illegible] az illető ([illegible] is [illegible]) átvéve [illegible] megjegyzés [illegible] [illegible] a [illegible] [illegible] [illegible] módosítani, illet [illegible], esetleg [illegible] vignettának. Effélékre [illegible] engedély van [illegible] kell!

Bentevened 89. junius 27.

Kedves Barátom.

Becses levelét tegnapelőtt
vettem, amelyben asthmaticus
állapotom miatt csak egyszer
feleltem és most hangszeres
a különböző nyers csillk egész kérdését
mint olyant nem akarván felvenni,
az idecsatolt [illegible] szólok
csak. Legkedvesebb munkám [illegible] is

Valamint amivel éppen venné,
a Faust II-ik részéből ~~nevett~~
megfejthetetlen mystikus [illegible]
mottóval láttam el, a könyvekben is [illegible]
történik azt hiszem kellőképpen
megfelelő orvoslás is. Egyébként
az egész csak javaslat. Ilyenről
~~Kettős~~ oknál fogva tetszésére [illegible]:

Ha az egész csodaszerű ezek
és mystikus nagyban (úgy hiszem)
más mottó mint ilyetén megdöntheto
módon az egész [illegible] kihatott
a történelem minden [illegible] művelt
európai olvasó előtt egy [illegible]
~~[illegible]~~ európaizált [illegible] allegória

karének töredék legtöbbet mond, ceteris paribus; legalább nem triviális, s különben is a philister többnyire csak azt szokta becsülni a mit — nem ért.

2 ur kezdi a Faust II. részének prologja — legalább nagyobb részletekben egyik legelső vagy egy legelső költője?

3 ur A Petőfi-féle aristokratikus (a nő — legnemesebb értelmében) álláspontot bizonyos nagyobb körökben korántse e nevezett datum 1849 alatt kirekesztend álló motto legalkalmasabb módon látnék restringálni; a mennyire ismerem egyébként mai nap még nálunk volna bizonyos körökben — [illegible] csak bizony magyar körökről szólok, mert a magyar conservativismus [illegible] is [illegible] tolakodik még a [illegible] is.

4 ur utolsó s legfontosabb okával jogos azért, mert Petőfi világképét tettlő reliefbe helyezi világképét tettlő mottó, a két csoport legjobban az [illegible] minden világdrámától [illegible]. Al kell látni valahára a [illegible] világkritikának is, hogy Petőfi korántsem a „legnagyobb magyar [illegible]”, hanem igenis (Stein-grimmus [illegible] [illegible] Shakespeare [illegible] a legnagyobb minden [illegible] egyébkénd. A kisebbről [illegible] azt ez [illegible] ostoba, meggyőzőbbe tölt[illegible] szerk [illegible] betyár kivel nem is érdemes, tekintani,

Róbe állani; legalább komolyan nem; legfeljebb az irónia, satira hangján.
állanió s (Egész életemben eddigelé így tettem el a maximét és ezután is így követem)

Mindenjót kívánós

Mell[illegible]

A negyedik columnà (p. 4)
[illegible] egy tárgy
eseményeit [illegible]
[illegible] hogy le
[illegible] ellentétére
[illegible]
a figyelmet [illegible] ideiglenes

ACTA COMPARATIONIS
ZEITSCHRIFT FÜR VERGL. LITTERATUR
Revue polyglotte
pour l'étude des littératures
de toutes les nations du mondes
Clausembourg (Hongrie.)
Kolozsvár.

[illegible] 89. júl. 4

K. B.

Tegnap vettem b. levelét s [illegible]! [illegible] téllevél [illegible] hogy [illegible] gyűjt. Erősen [illegible] hogy a Julia [illegible] ért [illegible] a [illegible] a [illegible] s [illegible] P. [illegible] írott [illegible] maga [illegible] [illegible] a [illegible] (ugy [illegible] P. [illegible] nem a [illegible] [illegible] olva) van elegáns fordítással [illegible] a [illegible] [illegible]. A tintával írott másolata [illegible] [illegible] [illegible] Julia kezeírta, mert olyan a [illegible] [illegible] Julia. Deákné [illegible] [illegible] kapta s adta nekem is. [illegible] [illegible] eredetibb [illegible] (ha jól emlékszem) [illegible]. [illegible] elsajátított írás eredeti [illegible] a 2 s 3. [illegible] való a [illegible] is a [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] még [illegible] most már maga a [illegible] [illegible] [illegible] hogy [illegible] papírtagjából. Legyen [illegible] az [illegible] a Petőfiné, [illegible] bántam meg hogy [illegible] [illegible] [illegible]! [illegible] alkalommal is! (az acta adtam a [illegible], [illegible] és örökös [illegible]!)

Comp. [illegible] [illegible] jót kíván

M.

A [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] egy [illegible] [illegible]

[illegible]

ACTA
COMPARATIONIS
Zeitschrift für vergl. Litteratur.

Revue polyglotte pour l'étude des littératures
de toutes les nations du monde.

~~Clausembourg (Hongrie.)~~ Budapest 89 júl. 12

Kedves barátom.

Nagyobb biztonság kedvéért nem ártana [illegible] Bertától még egy levelezőlapocskát kikérni, arra a kérdésre: vajjon a [illegible] levő részletes az (együttes) [illegible] photographiákat Julia kezé[illegible]? ... [illegible]

Valamint az idecsatolt (levelező-lap melletti) oldalhelye [illegible] a photographiát, [illegible] nekem [illegible] kivált [illegible] kötetében lehetséges lenni.

Nekem Berta maga mondta, [illegible] jól emlékszem, hogy Julia nem saját kézirattal ajándékozta neki, illetve mint sajátkezű másolatát, [illegible] kisasszonytól őrzött! (miközben az újabb költeményei sajtó alatt maradtak.)

Ebbe az értelemben tettem is kis változtatást a cikkén, — egy [illegible] egyet [illegible] ...

fájdalom az illetékes nyomda napról napra halogatja a cikk revizióját és még csak néhány napig [illegible] kötetben.

De még nagyobb baj, hogy a [illegible] István [illegible] kétszeri [illegible] tartalmaz [illegible] (még [illegible] 150 [illegible]!) [illegible] ablak a papírból, [illegible] előbbi 9 ív [illegible] van nyomtatva. (Erdélyig csak 8–9 [illegible] egy-egy kötet!) [illegible] (jobb, [illegible]) papirosaktól [illegible], de [illegible] az I. kötetet [illegible] a Brassai idecsatolt [illegible], hogy [illegible] levele [illegible] az I. kötetbe [illegible] II. kötetbe még [illegible] a Brassai féle [illegible] — legnagyobb baj, hogy a Kozma [illegible] egészen! ...

Több napi [illegible] [illegible]

után, elkotortam nyomával
néven „csónakvezőjére".

Némi fejtörés után sikerült
a kegyed P. elbeszélések[illegible]
ív. cikkeket 4 columnosít
2 columnára redukálni, egyformán
hogy meglehet olajabb – takarékabb –
kivált ha veni a bosszantó
vis major, a fejemre csapottat –
Így aztán 10½ ív lesz
az egész kötet, legalább
34 példánya, teljesen egyforma
papírra készülhet, a többi
50-é pedig a csupán címlapot
valami más (pótl.) papírból *)

Reménylem, hogy egyetért –
de még akkor is, ha nem
itt egyet, nincs mit tenni
egyebet!...

Magam jártolására
ide zárom a papírmintát
leveleit is, kérem alkalmilag
vissza.

A Branai sorozatját pedig
kérem küldje el egyenesen,
Branaihoz mint felelőséget
reám hárítva, legcsekélyebb
a kedvelmet egész általános
rajzban csak érintve, (mint
olyant) s' ezt felkérve
hogy [illegible] sorozatával

korán intézze minél hamarabb,
mielőbb.

Örömmel olvasta (legalább
reménnyel) hogy a kegyed különös
és értékes cikke a vis major
alatt nem fog elpárologni
teljes épségében. Sőt ellenkezőleg!
Azt hiszem, ezzel fog értesülni
velem, hogy jó lesz itt
31-e előtt könyvecsé
forgalomba bocsátanak 100
példányt, lehető legolcsóbb
kiállításban kis-foliában
a kegyed neve alatt – és az
épségben [illegible] (egy
1 íven, [illegible])

Kritikai Észrevételek
Petőfi elbeszélések ivadékaihoz

A kegyed [illegible] XI/17. [illegible]

[illegible]

Kérem becses válaszát.
A nyomdába rögtön megrendeltem
a 100 példányt, ha nincs a kegyed
beleegyezése.

Mindig [illegible]

M.

*) [illegible] melyik [illegible] az [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]

Bentenedek. 89. Julius 24. Kedd.

139

Kedves barátom

Má egy két napra lesz a Julius 31-ére kért brochure-je kész —
XL-ik elfordulója és ime a küldött ideiglenes
még pedig magában ijó kancz. [illegible] abrazot, meg elég
egy probanyomtatványt az ... Most már kegyedtől függ, az egész
példányt (mint előbb) végképpen elfogadni, vagy refutálni és esetleg
publicatióját végképpen sacrifiorozni, kétoly maculaturává
refutálva végképpen. Addig ennes ember fia nem élő nem
átvállalhatatni. (Addig a közlöttet és a feleségemét.)
fog kérdni (kivéve a titkot azonban egészenezet találja, akkor kérem
Hogy ha ... hogy hány példányra van szüksége?
egyúttal írjon meg, hogy Kegyed küldhető onnan néhány különpéldányt
Azt hiszem, hogy ... a fotográfiákat és stb.
szokásos nyomtatóknak meg a ... megbírálására előbb,
az összespéldányokat ✝ Addig is még kiadjam a ... nyomtatóknál
a különlenyomat kivonatja (— egy ívet, egy ... az egész terjedelmet
a borítók és brochure nem kell ...) ... van egy elegáns
A papír elég jó, ... a többi nyomban követni
a mint a ... Az a többi ... legkésőbb ... Kedden éppen
fogja ... azt hiszem legkésőbb ... de addig is még egy ...
31-éig, a nyomtatót. (... revisiót küldött, a mint
gyorsan elintézendő
többször írtam már!)

Fontos még a II kötetre maradt 3/4 ív
(Bonnai levelével) kiegészítése. E végből a Kegyed
eredeti statisztikájában még kettőt eredeti ...
volt valami keveretési felett. Az egész cikk még
így is nevel a javítgatásra: kérem korábbiból
augusztus hó elsőbbi kettőt végig elintézni, hogy
ki egyet ellene vele. T. i. ... éjjel
szükség van a Bonnai felemlített garmondra
s várva várja az illető ív lenyomatát ...
A Kegyed lapjában még ... 25-re Fehérnap ...
kiegészíttettem, 31-re ... a feleségem hála kérdésére
kérjük ... írni ellenünk az angol ...
Minden jót kíván Mell(?),

✝ közölhetőt Szerintem egy ív fél 30-ra illetve 31-ére elkészíthet még

Az első példányt Omelayhoz küldöm, a többit
kemenetre kímélni fogom.

Bentevérerdő [illegible] pl. 89

K. B. Tegnap előtt az előfizetés, [illegible] módon [illegible] fordulván, eggel [illegible], kérem kellett fel, s így alig értem [illegible] a posta [illegible] előtt [illegible] az utolsó revizióját. A levélhordó [illegible] rekedt sem [illegible] [illegible] [illegible] nyomban. [illegible] holnap fog [illegible] [illegible] a kelyből [illegible] [illegible] [illegible] a [illegible] több egy milliónál — kettő? megadó [illegible]!... A [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] a [illegible] [illegible] [illegible] a revizió [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

De ez még hagyján: utoljára is a [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. De [illegible] [illegible] a müncheni [illegible] az utolsó [illegible] [illegible] a dolgot, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] egész [illegible]. Én annak idején [illegible] félig [illegible] [illegible] [illegible] Goethe [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] a [illegible] [illegible] író. Óhajtom, hogy legalább a 2-ik kötettel [illegible] [illegible] [illegible]. Ennek a legjobb érdekében az Index Petőfiana [illegible] [illegible] [illegible] a jövő [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Concis [illegible] [illegible], [illegible] 4 [illegible] [illegible] (egyelőre) jövő [illegible] (legkésőbb) [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] apró [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] a [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] De hát ezt hagyjuk még egyelőre.

A mi a [illegible] [illegible] revizióit, a [illegible] illeti, kérem: [illegible] [illegible] [illegible] A címlapot (mind egyenlőbbe) így képzelem:

PETŐFIANA

ÉVKÖNYV

KIZÁRÓLAG A KÖLTŐ ÉLETÉNEK ÉS MŰVEINEK [illegible] SZENTELVE

SZERKESZTI

FARNOS DEZSŐ

I. KÖTET

1888/89

KOLOZSVÁR

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

A „lettet" [illegible] [illegible] jó a „vagy" [illegible] (= vel) [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible]

ACTA
COMPARATIONIS
Zeitschrift für vergl. Litteratur.
Revue polyglotte pour l'étude des littératures
de toutes les nations du monde.

+

Clausembourg (Hongrie.) Kolozsvár = Erd.
Augustus 31.

Kedves barátom

Végre valahára — de ezúttal mégis pontosan(!) a tulajdonképeni praeclusiv-terminusra, éppen a legközelebbi 89/90. iskolaév előtt tűnőben! — készen volna a Petőfiana vol. I.

Előreláthatólag sokkal könnyebb, hogy menni a vol. II stb. — ma egy év mulva, feltéve hogy:

Devla del o bacht thai šastyibô (azaz hogy életbe leszek.)

Tartozom kétrendbeli apró válaszi igazolással:

Az egyik a címet illeti; mert t. i. a mellékcímet („a kiváló a költő élete s művei tanulmányozására szentelve") [illegible] a címlapon felülre [illegible] a „Petőfiana" [illegible] és nem sort [illegible] kutatás „Életrajz" (Petőfi nagyon soknak [illegible]) [illegible]

nyugtalanul vette ki magát, eltekintve attól, hogy stíláris tekintetben is elég frázisos is esetleges — „szentelve"! Köröttem hát kivártam még az utolsó pillanatban, tegnapelőtt, de aztán megfordítottam, hogy így talán még nagyobb zavar keletkezhetnék belőle, tekintettel t. i. a távirati rövid elferdítésekre. Az itteni nyugalmas Vágó (kolozsvári collegám ref. pap [illegible] [illegible] hogy) fordíttam ki, a [illegible] mindannyiszor sokkal kevésbe adtam a commentár revisiót a címlap felírásától. (az alapos le volt vágva.) Sőt tökéletes kegyeletből ugyan az intelligens papnak, bátran kinyomattam: Legfőbb akadályban, Szives, kegyes is megengedte ki. Nem kevesebb mint 5–6 szerbeli correcturát készítettem a címlapról, és álló 8 napig foglalkoztam vele, mégis az utolsó pillanatban kifundáltam — Falbjóslatta kritikus napom — a legrövidebb is legtalálóbb mondatkeretbe való foglalását e mellékcímfrázisnak.

A másik változás az érdekelt felek neveinek kinyomatását illeti. Utólag t. i. jutott eszembe, hogy a mi közönségünk még nem elég érett ahhoz: legjobb esetben is talán holmi captatio benevolentiae-t keresne benne, nem is sejtve, hogy voltaképpen mit jelentsen! Ezért hagytam el a neveket esetleg legfeljebb kalligraphiai utón a „12" mögé

141.

illeszteni: A Bethlen[illegible] [illegible] (Czegeránitzé?) kalligraphusa, ki Chinese Inkes (angol „tusch”-ot) használva, mellyel jelesített is írat, [illegible] ha a nagyobb [illegible] látná [illegible].
(A jövő [illegible] [illegible] ide. [illegible] [illegible] a [illegible].)

Enaji a pater peccavi-m!
Hozzá csatolok még egy [illegible] kérést is.
Tekintettel arra, hogy kötetenkénti Ev. könyv (I. és II.) munkája, vagy [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 3 egész [illegible], feltűnő [illegible] benne a [illegible], hogy [illegible] [illegible] arra kérem: hogy engem egy [illegible] (1891) [illegible] a contractusunkból [illegible] felszabadítson!... A mennyire [illegible] ismerem [illegible], jól [illegible], hogy [illegible] a világ végéig [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] tettel i.e. pénzzel, [illegible] [illegible] tollal a (hamisítatlan) Petőfi-litteratura érdekeit; de ne legyen [illegible] könyvet a munkával [illegible], ne legyen [illegible] a [illegible], vagy ne [illegible] [illegible], [illegible] évekig [illegible], [illegible]: vagy nem [illegible]-e el (csupán [illegible] [illegible], [illegible] stb. [illegible]

sága miatt,) pontatlanságot stb. [illegible]!
A mi irodalmi és typographiai [illegible] [illegible] levén, az egész [illegible] [illegible] néva [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] a költeményeket [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] a jó [illegible] [illegible], stb. Csakis ép[illegible] állapotban [illegible] [illegible] [illegible] a [illegible].
A [illegible] [illegible] is [illegible] [illegible] [illegible] a betű[illegible] stb. [illegible] és [illegible] a [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], hogy [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. (Csak [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] a [illegible] [illegible] [illegible])

Küldök tehát a mai postával [illegible] [illegible] a 33 + 7 példány (azaz 40) helyett egy 33 + 5-öt; [illegible] a könyvnek I. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]: [illegible] [illegible] [illegible] I. [illegible] 50-ig 10 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Petőfianumot [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 2 példányon [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] papírra [illegible] ordinär példány csak [illegible] [illegible] complet van: ebből az [illegible] és a többi [illegible] [illegible].
A complet példányok [illegible] [illegible] [illegible] árva példányok se [illegible] 53-ig [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] több, se kevesebb. [illegible] [illegible] [illegible] a legjobbkedvű [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible]

* [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

142.

Nagy ke retai valami képíró
katonájának el Megint Ilona t. a nyel
nomba, talán nem értene előbb
valami is közöli ellet. velünk:
Ilyen [illegible] és sok [illegible], nem
törölte el a [illegible] portékál,
kellt a mi [illegible] való.

B. levelet vettem, s [illegible]
az [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], is [illegible] valami.
De a programmtól, a [illegible], s [illegible]
Mértis [illegible] [illegible]

és még az [illegible] [illegible] a
[illegible] [illegible] [illegible]
volt, hogy [illegible] [illegible]
[illegible] s ezért nem [illegible]
[illegible] előbb elküldeni
a [illegible] 4 példányra való
[illegible]

Ezután [illegible] nem
fognak többet [illegible] [illegible] az írót, [illegible]
a [illegible], mert [illegible]
[illegible] fölösleges [illegible]
[illegible]. [illegible] küldtem volna
el előbb a [illegible] [illegible]
is és nem értem volna [illegible] [illegible]
ide [illegible] annak a [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
a neve! Megjegyzem [illegible]
hogy neveket nem fog [illegible]
hogy [illegible] azzal [illegible], hogy
[illegible] elküldöm a [illegible] [illegible]
vegye [illegible]. [illegible] ott a
[illegible] [illegible] [illegible] levelkéje
Hazudott [illegible] [illegible], az [illegible],
van [illegible] és a [illegible] [illegible]...
Erről csak [illegible] [illegible])

Kv. 89 Oct. 26 szombat

Kedves barátom

Véletlenül olvastam Dr. Erődi Béla vezéréről, hogy a Fővárosi Lapok tegnap délelőtti számában bizonyos Horváth Ilona erős hangú levelét „felszólalás" címen – a múlt [Magyarország] vezérc. nyilatkozatot – hanem a nyilatkozatokat nem csak a bankettekről, hanem ... is ... kell tőnő Dekányné ... Vadady Bertha alla, de a ... voltaképpen az egész Deliciosianat ... ... illeti. És az egyik klikk bírálott.

Megvallom, hogy én a budapesti lapok terjesztői hírei után – jó emlékezem – azt hittem, hogy Nádasy főleg intézkedik – és többet semleges, az ... nem él ... fővárosi cirkusszal ... nevetett ... a legnagyobb nappal ... Ha tudtam volna, ... hogy meg lehet egészen ... – nagyon is több mértékű fogalmat is ... volna Bertha. Figyelmet fordítottam volna ... fordulatokra. Mert a napilapok terjesztik olyan értelmezhetően egészen egyik ... a Julia bona fide támadja meg a Julia távolabb álló személy embereit, hogy a ... a ... is különösen ... ország ... s mi többször is ... elé ... került tárgyat ... felszólalásban ... Az egyetlen „orgia"

Hanem valóban oly bolondság? – emlékezem, hogy a Bartók Horváth nagyon kedélyesen ... a lépcsőn, s hírét ... is megkérdezte, ... hogy meg Horváth lépett is és ki kellett.

kifejezés egy kínó, ugy szól talán —
talán? Ugyse itt van az a bökkenő, az
irodalomtörténelmi tudomány szempontjából
fontos problema elrejtve. Mert minő
angoli irodalommal kellett nyájasan
bánni [illegible] irodalmat és classicusan képtelenséget
Petőfinek, hogy az efféle extravagantiákat
képtelenség [illegible] barcsat megfelelően
sőt beketve elhetett
Az utolsót jelen [illegible] mint
Petőfiné érdekli — sem pedig mint
Horváthné! Akkor senkinek kívül a
Domonyiakat, kivéve hogy ha Horváth
Ilona Ő Nagysága az irodalom [illegible] mint egykor
lenne lett [illegible] helébe netán
elhomályosítaná [illegible] még a Julia
költői babérait is, a mint gyermekből
kiveszi az ő érdekeit és a [illegible] is.
Nevetem az, hogy a [illegible]
lapot pletyka laplama [illegible]
senkinek [illegible] sem kellett. Kapod
[illegible] mint [illegible], egyuttal
Dekánné [illegible], mint [illegible]
(s önkényt [illegible] mint [illegible]) megir-
levelben [illegible] felvilágosítani
Ő Nagyságát, hogy az ő létezéséről
senkinek tudomása nem volt a távol
Erdély [illegible] az érdekeltek
köré, szépnéletét kifejezve, hogy alkalmanként
[illegible] s más [illegible] [illegible]
nem tudva, mint azt, hogy, a kedvével
[illegible] ugyanazt kért, a mennyit
Dekánné hernallt fel, hogy be Ilona
Ő Nagyságát létnemét [illegible] a mennyit akar,
a [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] a Bethe [illegible] [illegible],

a Petőfiné II kötetéből

felajánlana neki, önként érte-
tődő, hogy a Bethe [illegible] szeplőtelensége
(erkölcs) ennek kelmesétől függene
— De hogy személyes tapintatlan
tanulékony kendője [illegible] van,
mint a három fél [illegible]. #

Tüntetőbb elsőpéldául
egy teljesen Ilona t. a.,
mert már olyan [illegible], meg a mi
törvényeinkben sem, hogy egy törvényes
megnemnevezett házasság
kapcsolatos dolgoknak értetése 20, illetve
40 évvel az illető család fő-i, ugye
halála után, — sajtóvétséget
képezhetne. Egyébként Magyar-
országon felvilágosítóbbakat fordítok
egy jóravaló polgárhoz. És nem
közvetlen rokontól, mert nevemtől
utolsó [illegible] felesleges és előbb
az erkölcsi, ha egyedül ellenünk mint vezető,
egyenesen revelációban az illető
személyeket a bona fide történeti
ellenőrzésen vett hivatalosnak
mert halottakkal [illegible] emberileg
vitázni hiba. Meg
V. Károly császár is ezzel végezte,
mikor azt [illegible], hogy
a Luther csontjait megégetni
tiltotta.

Dr. Gyulainak még mindig
tartozom válasszal.

Minden jót kívánva, kedves uram
kérek értesítést

[illegible]

Egyébként szentül meggyőződésem az is, hogy ezeket Júliáról
10 [illegible] lehet nő a végzetes 49-iki július 31-e [illegible] ... [illegible] előttiből
az azelőtti időkből pedig [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] nem volna is
volna lehetséges.

5.

metséggel megjegyzi: „Herr Pfarrer! diese sind hohe gäste! Geben Sie ihnen <u>her</u>!" – Csak ~~később~~ vacsora után tudta meg, hogy ez az ironicus megjegyzés a Petőfi szájából eredt. ~~Akkor rá sem hederített~~ Sajnálta, hogy nem tudni előbb, ki mellett ült, mert úgy inkább figyelembe vette volna a már nagy hírre kapott költőt. — (~~dec. 14. délelőtt~~)

~~Az~~ elbeszélés után csodálatos képzelő vett erőt rajtam: s több ideig abban a hitben éltem, s én is láttam őt, s akkor úgy rémlett nekem, s előtte [illegible] hangját is hallanám!

~~A költő~~

Farnos Dezső:

Meltzl Hugó emlékezete

Nenyed, Bethlen dok ktár,

Kézirattár Ms 300, III csomag

59/m. sz.

Magyar gyártmány.

579 M

NAGYENYEDI
BETHLEN KOLLÉGIUM FŐGIMNÁZIUMA

Mettl Hugó emlékeretke

______ oszt. tanuló.

FÖLDES EDE
könyv- és papirkereskedése
NAGYENYED.

Bevezetés

Az átlagemberek közül kimagasló egyéniségek működését főképen az jellemzi, hogy új utakat törnek, felfogásban, véleményes ítéleteikben eredetiek, önállóak, senkinek követelésében [illegible] és ellenző csoportok keletkeznek, amennyiben kortársaik egyik része megkövetik, mozgalmat, a másik része mellettük konzervatív hajlamainál fogva nemcsak védelmébe veszi a régi álláspontokat, hanem hevesen ostorozza is az új tanok hirdetőit. Természetes, hogy [illegible] tevékenységük kétféle minőségben nyilvánul: alkotó és harcoló irányban. Egyfelől építő önerejű [illegible] olyan alapvető elveiket, új irányzatot, másfelől támadja, bontja ellenfeleinek ósdi, maradi nézeteit.

Ilyen féle volt páratlan magyar nemeslelkű, ritka, magyar nemes lelkű egyéniségében, [illegible] Hugó dr., aki szepességi eredetű családból 1846 júl. 31-én, [illegible] Petőfiének [illegible] napján, Késmárkon született. Anyanyelve német volt, de szívében, lelkében mindig jó magyar honpolgárnak vallotta egészen magát. Mikor egy [illegible] iskolában [illegible] fiatal [illegible]

[Ferenc József] a ~~[illegible]~~ koronázása napját ~~a Már korlament a~~ ünnepét akarta ünnepelni a „Kaiser" ~~[illegible]~~ nő ~~tü~~ transparent kivilágításával; ezt kelletlenségből lakbérkötésével ~~meg~~ akadályozta meg a tüntetést ~~a [illegible] fejezetlen dacára, [illegible] önek~~, határozottan tiltakozva az ellen, hogy Magyarországon bárki is a császárt ünnepelhesse.

A magyar nyelvet mindvégig buzgón tanulta, tanulmányozta az előkelőbb magyar írók műveit és a népköltészet és meseirodalom alkotásain. Harcánál legtöbbször népies kifejezéseket alkalmazott, és gyönyörködve jegyezte le az alföldiektől ellesett tősgyökeres magyar szólásokat. Szerette is nyelvünket, lelkesedésével mindenkor utolérte ~~felülmúlta~~ az [illegible] Horváth István egykori [illegible] is. Szerinte a magyar nyelv tömörségével, eredetiségével és festői erejével előbb áll a nyugati nemzetek nyelvénél. Régisége, ősisége pedig épen páratlan. Gyakran ~~[illegible]~~ hozta fel például, hogy míg a magyar egy szóval mondja: „megtalálhattam", addig a nehézkes német („Ich habe das ~~[illegible]~~ muss lassen kommen") 6 szóval tudja csak kifejezni. Hány ezer évvel régibb ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ lehet hát a hazánk magyar nyelv,

hogy a 6 nótát (végre) egyszer kiolvashatta!

A magyarnak nemcsak zenéit becsülte nagyra, hanem eredeti tehetségét is, amint az a népköltészetében, egyes kiváló lángelméknél, mint Petőfinél, Eötvösnél, Vajda Jánosnál megnyilvánult, vagy pedig (falurendál) zenéjében, ~~népdal~~ (énekében) ~~[illegible]~~, ~~amelyeket [illegible] Liszttel szemben~~ (a népnek) (ön) kizárólagos eredetiségét Liszttel szemben is lelkesen vitatta. Nincs semmi alapja tehát annak az élete vége felé itt-ott felbukkant vélekedésnek, hogy ő nem lett volna jó magyar (érzésű) (kompolgár?). Ellenkezőleg senki sem becsülte, értékelte magasabbra a magyar faj eredeti tehetségeit, mint ő, ezért [illegible] (kritikai) [illegible] sellemre rámutatott a faj ~~pszichológiájára~~ (gyengéire) is, kultúrájának félaltességére, mint akár Petőfi a „Magyar vagyok" kezdetű versében, idejében ~~[illegible]~~ (arra hogy magyar) népszokásaira. ~~[illegible]~~ Rámutatott arra, hogy nekünk még nincsen ~~népnyelvi~~ irodalmunk, nincs kritikai irodalomtörténetünk, s az ezzel kapcsolatos filológiai ~~[illegible]~~ (tudományágak) is vagy teljesen műveletlenek, vagy ~~[illegible]~~ kezdetleges és helytelen irányban indultak fejlődésnek. Tanítványaitól várta, hogy a mutatkozó

könyveket elemezhessék és egymás némi elbeszéléseket használó (gondos, elgyőző és kritikai vitája) filológiai irodalmat teremtenek meg.

A német irodalomtörténet és nyelvészet volt filológiai képzésének az alapja, de ő mindig főleg a magyar irodalomtörténet-tudomány európai magaslatra való emelése lebegett szeme előtt, midőn lelkesítve és kitartóan ~~[illegible]~~ ösztönözte, biztatta évről-évre tanítványait. Mint minden kiválóbb egyéniség, úgy ő is összetett egyéniség volt, látszólag ellentétes tulajdonságokból összetett, s ezért volt előadásán mindig érdekes, sohasem egyhangú, sohasem egykedvű, sohasem unalmas. Ha a magyar nyelv dicsőítő tulajdonságait dicsérte, vagy Petőfit mondta, kivörösödött és ragyogó szeme még nagyobbá vált, hangja telt meg, s nem hangos lett, betöltötte a termet és magával ragadta hallgatóságát Örömteli áradozó lelkesedésével. Ha pedig Kulturális könyveire tért át, vagy a céhbeli irodalomtörténészek vaskalaposságára jutott eszébe, a szelídebb humortól a legélesebb és élesebb szatíráig a kritikának, pedánsnak, minő gúnynak minden árnyalatát segítségül vette s nagy tudásának tárházából ezek új ontotta ~~[illegible]~~ tanításait mindig találó magyar mondatfűzésben —

a kőfejtőinek ~~[illegible]~~ ért, ...ostromló seregét a „Naturalia non sunt turpia" elve alapján a vaskosabb tréfáktól sem riadozott ilyenkor vissza.

Rendkívül kiterjedt, sokoldalú műveltségének és tudásának is kettős alapja volt, két főtényező olvadt abban össze magasabb egységgé. ~~([illegible])~~

Elemi és középiskolai oktatását magyar földön nyerte; kolozsvári [illegible] ~~[illegible]~~ Brassai Sámuel, a [illegible] polyhistor volt, ~~[illegible]~~ [illegible] eszetétől ~~volt~~, mint a reformatio korának derék Heltai Gáspárja, magyar művelődésünk egyik kiváló tényezője. Magyar érzést, a magyar nemzet jeles [illegible] tiszteletét [illegible] itthon. Egyetemi tanulmányait külföldön, Németországban végezte. Itt sajátította el ~~[illegible]~~ a magyar érzés mellé az általánosabb [illegible] emberi [illegible] kultúrát. Műveltségének e kettős tényezője [illegible] egyesült ~~[illegible]~~ fenséges harmóniába.

Kezdetben ismerte meg Eötvös Lorándot, úgy Eötvös József fiát, kivel később barátságot kötött. E barátság mellett [illegible] hatott fejlődésére és nagyban befolyt arra, hogy német földön se felejtse el szülőhazáját, és lelkében elhintse irodalomtörténetünk két kiváló kellemének [illegible] tiszteletét, az Eötvös József

(a Kálvin. unit. Kollé. ben kezeltetve)

~~Az~~ Petőfit mint 11–13 éves gyermeket (magának kíséri

polyhistor tanára, Besztercei gimnáziumba [illegible] egy tanév-

könyvben a ~~[illegible]~~ mindig a legnagyobb tisztelettel

[illegible] [illegible]

...ója Petőfi Sándorét. E kiváló hatása alatt érlelődött

meg elhatározása, hogy hazájába visszatérve a magyar

irodalomtörténeti tudományainak sok tekintetben

megújítója, a külföldi gazdag mintái szerint

fejlesztője legyen. Előbb ~~[illegible]~~ még, Eladdig

~~[illegible]~~ Petőfi válogatott költeményeinek német fordításával

(1871) a magyar egyetemes [illegible] felolvasá-

sokkal is hozzájárulván Eötvös és Petőfinek a külföldi

irodalmi körökkel való megismertetéséhez.

~~Eötvös~~ Sándor fia útján ismerte meg Kemény

az apja, az akkori közoktatásügyi miniszter a lelkes

[illegible] apostolát, az [illegible] a kolozsvári egyetemre

[illegible] irodalomtörténet rendes tanárává

kinevezni 1872-ben, 26 éves korában már. [illegible]

Az új egyetem első éveiben kevés hallgatója

akadt. Újak voltak tanárai, többnyire középiskolákból

~~[illegible]~~ kerültek ide, ami az akkori

egyetemi oktatás kellemes egyedisége érett is. Mint a

középiskolákban, ott is leckét tanítottak, ott is a gyakorlati

vizsgálatra kényszerítették elő tanítványaikat, mintsem

— amint Meltzl szokta mondani a professzor jó etimológiá-

ja révén — vallomást tettek volna mindarról, amit

† Ideiglenesen – bár Beke egyet. tanárnak, a Petőfi-ünnepélyeken egykori ellenfelének, helyettesítője is volt a kötelezeti tanokban. s philosophiának, legkedveltebb tárgyának, rendes tanárává is [illegible] [illegible] [illegible], sőt lépéseket is tett. tanári – [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] a [illegible] hogy a magy. irodalomban e nyilvánosan elhanyagolt [illegible] műveléseben serkentő példát mutasson. De hiába, e törekvése a magy. philos. irodalom [illegible] [illegible] meghiusult.

tanulmányaik ~~menen~~ [és élettapasztalataik] útján szerezték a tudomány és az élet főbb kérdéseit illetőleg, tekintet nélkül arra, hogy az egyes fiatal tanulmányaik gyakorlati értékKe mit kíván, mit nem. A fiatal Wagnerek sokszor kétségbeestek, nézték ezt, hogy sem a [illegible]-latt, sem az előadott gyűjtő tanári vizsgálatra nem készítik őket előadásaival magasan és széles körben kínzyaló tanárak. Nem törődött velük; köveg fiatal-maren látta lelkes apostolkodását, ha a tömegből két-három hallgatóját gyűjteni és követni tudta. Nem törődött velük, de nem is érezhette soha sem szellemi szükségleteket; elég volt előtte ~~vizsgálatokon~~ [d] megnyilvánuló komolyság és jóakarat, hogy ~~átfogó~~ átfogó kérdéseire felelni nem tudó tanítványait is átsegítse a vizsgálatok [kínzatásán] formaságain. Sőt ha olyan kollégáját, ki a formaságokat lényegnek, a vizsgálatokat célnak tartva [társaikat, függetlenül] hallgatóit megkínozta, vagy ~~el~~buktatta, [emberszerető] ~~[illegible]~~ szívének egész felháborodásával és gúnyolódó elmeéssége keretében élességével ~~d~~ elítélte.

Tanítványaival nem csak az előadóteremben találkozott, ~~hallgat, akik elmő~~ Előadásai, hogy kémaitán, sétaterén, rövidebb-hosszabb

meghittebb
sétáiban ügy korúaknak, ~~és ott is~~ hogy az

csevegés formájában és folytatásban előadásainak
eszméit, szemléletesebb, fogósabb kérdéseit. Azonban
sohasem éreztette, hogy ő elöljáró tanárunk, kinek
csak előtte okvetlen tisztelet-fejet kell hajtani.
Ellenkezőleg úgy ahogy a hallgatóit becsülte,
akiknek a maguk szűkebb ismeretkörében
szilárdabb életfelfogásuk szerint ugyan de volt
valami önálló véleményük, még ha az övével
merőben ellentétes is. Irodalmi vitákat rendezni,
Goethe, Petőfi, Dante, Schopenhauer, Eötvös, ükezőleg
Vajda János alkotásait elemezni a bölcselet,
az aesthetika vagy irodalomtörténet különböző
szempontjaiból, vagy az újabban megjelenő
irodalmi műveket bírálni tanítványaival
körében, midőn élénken folyó párbeszéd
keletkezett közte és egyik-másik „fiatal kerátja"
között (így nevezte bizalmasabb körben hallgatóit):
legfőbb gyönyörűsége és élvezete volt. Öröm? Tudta, hogy
nem csoportos ~~ablak~~ ifjakkor mellette ~~hozzá vette~~ valami ~~egy~~ körökben fejező
gyakran, hogy meggyőzhesse szellemesnél szellemesebb,
ötletes, pajkosságoktól és nehéz járó gondolatoktól

népszerűsítő [illegible] vagy [illegible] de nemes

fejtegetéseit. Mert, kivált az első években, a gyűlései-
nek előadótermeiben fenyegette rémesebb hallgatói-
nak vegyes társasága; az a tudat, hogy nagy
része nem érti, tán a dolgatos véleményét
hátán [illegible] talán még meg is mosolyogja. De
szűkebb körben, hol a meggyőzendők mindannyian
nemzeti [illegible] és önzetlen szeretettel
környékezték, szelleme (valahol) a maga szabad szárnyalásá-
ban csapongyathatott. Tanítványainak e legbensőbb
csoportját az ifjú felejthetetlenül kedves és tanul-
ságos volta után mindannyiszor bőkezűen vagy-
vendégelte valamelyik kávéház vagy étteremnek
termében, hol a vitatkozó szellemes eszmecseréit tovább folytatta.
Miképpen is kimutatta, hogy ő valóságos
(önzetlen) apostola elvei [illegible]. Legjobb tanít-
ványainak rendszeresen [illegible] a [illegible]
[illegible] lefolytatott [illegible]. Tanítványaikat, első
[illegible], [illegible] akár [illegible], akár versben
[illegible] [illegible] vagy saját költségén
adta ki, csakhogy minél inkább kedvet kapjanak
az irodalmi munkásságra.

Emberszeretete kollégáinak magánkörül-
ményeire is kiterjedt. Most is kínosan megindul-
va jut eszembe, hogy [illegible] a régi Károlyi-
kertben, hol a [illegible] lábra kerültem, mint
látogatott meg több ízben, pedig nem egy-
[illegible] nélkül; ~~[illegible]~~ [illegible] kora reggel két
gyermeki körébe [illegible] rendkívüli [illegible]
Mikor erről [illegible], hogy megható
látogatásait ~~meg~~ ne ismételje meg, csodálkozó szemmel
[illegible] ki, hogy a professzornak az ő tanít-
ványai ~~[illegible]~~ olyan ugyanolyan gyermekei. Hogy a tanár
[illegible] tanítványok nélkül csak nyomorult
~~[illegible]~~ kereső, kinek főcélja az üzlet, a havi
fizetés felvétele. Hogy a ki ~~[illegible]~~ tanítványai nélkül
élne, olyan, mint a rabszolga vagy
költő, ki megrendelésre dolgozik, vagy mint
a nő, ki [illegible] [illegible] szerelmét.

~~[illegible]~~ [illegible]

s miként áll minden igazi költőre nézve a Goethe
mondása: Das Lied, das aus der Kehle dringt,
Ist Lohn, der reichlich lohnet

áll ~~[illegible]~~ jó tanárra nézve is, hogy
[illegible] megjutalmazásnak, elveinek minden

11.

mellékteintettől független „rücksichtslos"

szabad kérdezése. Különben is van rokonság ~~—~~ amint szokták fejtegetni — a költő és a professzor között. Mindakettő csak akkor alkalmas, csak úgy felelhet meg hivatásának, ha ~~tehetsége~~ neki van élet-re. A költői tehetség teljes hiányával lehet valaki szaktudós, lehet egy-egy szaktudomány rendszerének kiváló előadója, de igazi professzor, akinek egyénisége van mit vallania, aki iskolát alapít, aki hallgatóit nemcsak oktatja, hanem magával is ragadja, — nem lehet senki sem e földön.

[illegible] tehetségének egyéniségének hatása mind szélesebb körre terjedt. Tanítványai megszaporodtak, előadásaira főleg [illegible] kollégiumaira ~~[illegible]~~ hallgatók ~~is meg megjelentek~~ a jogász és orvostanhallgatók közül is meg-megjelentek. Előadásait egyfelől az összes [illegible] ~~[illegible]~~ 40 éven át kiterjedő nyelvi, irodalomtörténeti, aesthetikai, [illegible] és általános philosophiai tudás jellemezte, másfelől az a módszere, hogy többnyire [illegible] szabad [illegible] bírta képzeteit, eszméit, [illegible] fejtegetéseit, [illegible] előadás közvetlensége, bár ritkán előre elkészített előadásait — [illegible], [illegible], vagy talán [illegible] [illegible]

[illegible] is mondotta, hogy Heinet [illegible] fő-
elődeinek, vagy pedig a Wieland Oberonjának
ennek szellemi [illegible] elemeit

Szélsőbb tudásának megfelelőleg a németországi [illegible]
[illegible] mércéjével be nem érve (elődjeiként [illegible] vagy)
a modern irodalmi [illegible] a journalismust,
parlamentarismust, a francia, olasz, [illegible] az ó-
francia, provencei-irodalom, az ó-római gelvemlékek,
a germán népiségek, a [illegible], Boccacio,
a kiválóbb philosophusok, az ősnek gelvesét. Ala-
[illegible] tárgyú előadásai: Petőfi jelleme a Kant-
Schop. féle metaphysika alapján, Petőfi philos.
költészete, [illegible] [illegible]
a világirodalomban, P. krit. olvasása, P. mint
[illegible], Zolkó [illegible]

Magyar tárgyú előadásait [illegible]
megszüntette. Talán azért, hogy ellenfelei [illegible]
[illegible] mások [illegible] sorába
Kanál. Sebkov [illegible] [illegible]
[illegible], hogy [illegible], [illegible]
[illegible] körében folytassa a magyar
philologiai, [illegible] Petőfire vonatkozó
[illegible] kezdeményezését. Mi, kik nekünk
– különböző [illegible] hallgatói e [illegible]

// Hobbyire egy-az értendő, vagy nevezetesebb irodalmi [illegible] [illegible] kapcsolatosan:

O. Fr. Goethe Gyrogy

Rólam tartott előadásainak részesei lehettünk, sokáig nem fogjuk elfeledni azokat a gyönyörűséges aesthetikai, lélektani elemzéseket, s az azokkal megindult vitákat, amelyek [illegible] otthona körében lefolytak (a két közösen délutánjain vagy estéin. Ha [illegible] voltunk, akkor a zene, a klasszikus és a magyar zene kiválóbb remekeinek gyönyörű előadása, zongorán és hegedűn [illegible] Ősz [illegible] [illegible] ki. Vagy a képzőművészet remekei [illegible] [illegible] fel.)

Erőtlen tollam leírni azt a sokoldalúságát, a fejlődő ifjú lélek kapuin járni tudó egységet, amellyel (mondani) a széptant és zenét kezelő [illegible] [illegible] kiki nem fáradva [illegible] [illegible]kezett.

~~[illegible]~~

[illegible] folkloristikai tanulmányokra is ösztönözte tanítványait, sőt [illegible] visszanem riadva (tevékenyen) folkloristikai kirándulásokat is rendezett azokkal, akiknek [illegible] [illegible] [illegible]. Wlislocky és Hermann Antal e téren kifejtett értékes munkásságának is [illegible] köszönhető

A előkön kívül a toll fegyverét is avatott kézzel forgatta; előadásaival páratlanul [illegible] irodalmi munkásságát is kitűnően tudott fejteni. Írói tehetségét gazdag forrásból táplálta [illegible] az [illegible] korszerű és ápolt külföldi előkelő összeköttetései révén. Ez irodalmi összeköttetéseit külföldi útjaival is megerősítette és bővítette, kinek 16 ízben tett külföldi tanulmányutakat: Amerikában, Németországban, Itáliában, Svájcban, Franciaországban, Svédországban, Dániában, Szicíliában és Afrikában. Így jött meg a maga nemében páratlanul álló s általa alapított, szerkesztett és fentartott „Acta Comparationis" vagyis Összehasonlító Irodalomtört. [illegible] c. folyóirata számára író munkatársakat, költőket, írókat, [illegible] mind az öt világrészből.

Írói munkásságát történetileg [illegible] kezelő [illegible] jellemzik, mint [illegible] előadásait: a [illegible], az [illegible] ismeretkör, a magasfokú aesthetikai érzék és bölcselmi mélység. Műveit rendesen kevés példányban és [illegible] adta ki. [illegible] előkelő [illegible] kellemes [illegible] ki az [illegible] illetőleg [illegible], de [illegible] nemes emez el[illegible]ból. A népszerűséget

Kerülve, a nagyvilági életet megvetve [e tekintetben is],
Goethével tartott: Die Meisterwerke sind nicht
dem Pöbel da!

Bár két ellenséggel küzdött
állandóan harcban állva, s ezek nem engedték, [illegible]
[illegible] el, legfőbb [illegible] [illegible]
[illegible] valósította. Egyik ellensége az [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible], s nemes [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] a tábora volt. A [illegible]
[illegible], elfoglalták e táborával szemben [illegible]
[illegible] nem [illegible], [illegible] [illegible] [illegible],
[illegible] [illegible] [illegible], hogy többé [illegible] se
[illegible] [illegible]. Másik ellensége, [pedig] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]: asthmatikus betegsége volt,
amellyel szemben fontos korától kezdve [illegible]
küzdött ugyan, de legutolsó külföldi útjáról
hazatérőben 1908 jan. 20-án estére a [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] megadta magát.

Élete legszebb [illegible] [illegible] tekintetben emlékeztet
Petőfiére: [illegible] [illegible] magyar költő halála
[illegible] [illegible], [ő sem [illegible] [illegible]] [illegible] volt, [illegible] volt, a [illegible]
életet [illegible] [illegible] [alaposan] [illegible], 1 évnél [illegible]
[illegible], [illegible] kort ért el.

— — (te)

~~De vajjon gyümölcstelenekké lett~~ feletted a halál? Vajjon elenyészett-e ~~az~~ ő földi életed [illegible] (együtt minden) ~~a te~~ [illegible] ~~szellemed~~ ? a te fogalmazásod ~~és~~ kellemed? az te (világíttató) [illegible] ~~od~~? az te messzi világszemléletre kiterjedő hatásod?

~~Ö~~ Te voltál az első, ki Petőfit, Eötvös Józsefet és Schopenhauert egyetemi előadások tárgyául merted választani. Te jelölted ki helyét Petőfinknek a világirodalom (legelsők között) ~~legszebb~~ [illegible]. Te voltál (mint) a Schopenhauer-féle metaphysikának és ethikának legavatottabb magyarázója, a Goethének s főleg Faust II. részének új felfogásokat megnyitó (s legérdekesebb) (megalkotó) commentatora, az összehasonlító vall. történet, folkloristika, összehasonlító nyelvészet, vallástudomány- ~~[illegible]~~ fen újirányú tudományos perspektíváinak ~~területén~~ területén (? érdekes) úttörője, területén (kimagasló) ~~[illegible]~~ fejlesztője!

~~[illegible]~~ (Életedben [illegible] Gondolj [illegible] ellenségeimmel [illegible])

Nem! A te kutatásod most is tart, a te lelked, a te szellemed most is él, sőt ~~[illegible]~~ (korunk [illegible]) (erősebb) visszhangot, nagyobb eredményeket ér el!

A te világszemléletből érkeztek nyilatkozó sorok költőktől, tudósoktól, orvos- és tud. és társaságoktól (testi) halálod hallatára, fájó bánatukról (tanúskodva),

Most az élet sodró forgatagában 30 év ~~[illegible]~~ [megmaradásával] nyomdokéval is híven,
emlékezni ~~3–4 évi együttlét~~ valahára, ~~arra~~ ~~akkor~~ [azon] lehetség,
kor az a rendkívüli kitörölhetetlen mély nyomokat hagyott lelkünkben.

~~Hogy most is hatni, működni és élni~~

~~Te már fogalom, eszme vagy, amely dacol idővel, enyészettel.~~

~~Te egykori tanítványod előtt az [fennenebb] idealizmus vagy, ami aranyos ifjúságunk~~

Íme, én most is látom [szép] nemes arcélédet, [látom] lángészt ~~felvillanó~~ [laboratóriumból] ~~műhelyből~~ kivillanó szemedet, hallom belső meggyőződésből eredő [hangodat] ~~hangodat~~, s újból élvezem idealizmusodtól [átszellemült] ~~szuggerált~~ aranyifjúságunk nagyratörekvő, színes reményeket szövő mámoros álmait.

Elérhetetlen, ~~[illegible]~~ [örök] mesévé [vált] ~~vagy~~ tőlünk,
ifjúi álmainkban, lelkünkben most is [igazán] közel,
mert fogalom, eszme ~~lettél~~ levél

arcának, hogy eszméid, elveid csírába

szökkentek és ~~[illegible]~~ kitartó bajtársakat növel-

nek valójukra. !

Ismét Petőfidet diadalmal hordtad

~~kalauzi~~ ~~terjed~~ anyám fetőlelkén, [illegible] napjaiban te vagy, s te leszel ezután is!

Ismét Itthon valunk is nyílegyjét te hódító nellened [illegible]

[illegible] zökkenőjét elötted. Hogy tanít-

ványod gondján megrohasodott és

Petőfi irodalom[illegible]. A Petőfi-

Ház és ~~[illegible]~~ megygyűjtése és a ~~[illegible]~~ [illegible] ~~[illegible]~~ le[illegible], mond téged dicsér,

~~Teneszy~~ ! Tat vamasi!

Működésed tulajdonképpeni

[illegible], általad gyarapodott

dicséret kedves Kolozsvárodon

is [illegible] megkapja [illegible]

elötted, tiszteletteljes [illegible] ~~[illegible]~~ (előtt az [illegible]

[illegible] Társaság.

Szente Atmagyar [illegible] Kazinczyt Tul-

[illegible] ~~te~~ [illegible] világ – Kazinczy

voltál. ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ (~~[illegible]~~!)

A Hogy életednek ~~[illegible]~~ [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible]

ezen kalauz rajra elhűnült (az és a te ~~[illegible]~~ [illegible])

[illegible]

el nem vitathatja borongóteka.

1 2 3 4 5 6

Elsápovul | elérhetetlen messziségbe,

~~mégis mintha lépted, közelünkben~~

~~Ez múlhatatlan lépted mégis~~ | ~~hiányunk~~ | benne egyre

okmost dőtlagyrú | fogalom levél,

~~Most fogalom~~ ,

vélesb körben

A még ~~hamut~~ | tovább | mint ~~jobban~~ él |

Advöselben

olasz nyelvből (tanári [illegible])

Meltzl Hugó előadásai

Német irod. krit. tört.

Faust.

Nathan.

Journalismus, parlamentarismus. Modern német irodalmi [illegible].

Német, francia olasz irod. terminologia.

Goethe. Weltl. Faust.

[illegible] [illegible] [illegible], hogy választanunk előadásainak néhány tárgyát.

Az irodalom alapvonalai

Schiller. (Összefoglalók szerint)

Schopenhauer.

Kant.

[illegible]

Scheffel.

Ó-provence-, ó-francia, ó-román nyelvemlékek irod.

Boileau

Siciliai költők

Boccacio

Wieland Oberonja

Petőfi jelszava Kant-Schop. felé
metafiz. alapján
Pet. filos. költeményei s világn. a
pesszim. örök-bánat. kor
P. helyzete világirodalomban
P. krit. álláspontja.
P. mint Lenau antagonistája
Petőfi Kosztkaróczija

18.

üres oldal.

Petőfi hatása Kor
politikájára

Nemes, Bethlen dok. ktár

Ms. 300, III cs. 53/r. 17.

(1

Röviden fogok szólani egyéni alaktról és jellemző vonásáról szem előtt tartva, hogy milyen hatása volt Petőfi költészetének kora politikájára s milyen viszonyban állott az akkori politika főirányaival, kiknek vezetői viseli tisztségeit, a nagy Kossuth L.-sal, őszintén, egyénien, valósággal

Petőfi hatása kora politikájára.

megfelelőleg, a mint nem is lehet máskép, mikor Petőfiről van szó.

1903)

Előbb 7 évvel történt: ~~XXXX~~ A magyar nemzet nagy ünnepének, az ezeredik évforduló mámoros hangulatának hullámai még nem enyésztek el, midőn megjelent Endrődi Sándor már ismert nevű költőinknek egy érdekes kis könyve: a „Kurucz Nóták". Nemsokára rá megszólalt a Gyulai Pál Budapesti Szemléjének – ó. jegyű kritikusa, s politikai hatás szempontjából is bírálva az Endrődi vállalkozását, még pedig úgy, hogy – a mint ma is jól emlékszem – politikai pártállás nélkül általában elitélték a kritikus ~~...~~ kesernyeskedő aggodalmaskodását. Elitélte a gyávi függetlenségi párti, mint erősebb a kuruczfattlanságot megtagadó óvatosságot, mely attól tart, hogy „az ily lantverés a kellő pártok malmára hajtja az ~~...~~ izgató vizet" és híveket toboroz az Austria ellenes irány mellé, a mi pedig nem czélszerű dolog, minthogy még most megváltoztak a viszonyok. Elitélte a hű kormánypárti is a kritikának ezt a hangját, ha egyebért nem, hát azért, mert fölösleges aggodalomnak tartotta költői alkotásnak számbavehető politikai hatást tulajdonitani: akármilyen szépen csengjen is a poéták rimelése, a vers csak vers marad s nem lesz abból politika sohasem, – mondogatták.

~~Nem~~ tévedek a napi politika zajos vásárterére, mikor a kritikussal szemben két év multán is kijelentem, hogy sajnos, de bizony politikai viszonyaink nem változtak annyira, hogy czéltalanságnak lehetne minősíteni a kuruczkodást még a művészet világában is. De másfelől abban igazat kell adnunk a ~~...~~ bírálóknak, hogy mindenféle alkotásnak ~~...~~ lehet is van politikai hatása is; akár úgy, hogy már kialakult irányzat erősbitésére siet, hogy öti avasat, míg maga, ellentétes önkéntelenül ~~akkor pedig~~ a közhangulat, a kortellem hű visszhangja, művészi kifejezője lesz; akár úgy, hogy új irányt világosít meg, a még ~~vagy~~ rejtett lappangó közhangulatot a művészet varázspálcájának egy suhintásával lángra lobbantja.

Sem az államférfiak, kik csinálják a jelen s jövő politikáját, sem a történetírók, kik megírják a mult politikáját, nem tudták kellő figyelembe részesíteni a költők és művészek jelentékeny befolyását valamely nemzet politikai életére, mint a hogy ott ugyan helyesen feltételezte Endrődi Kurucz Nótáiról az ó. jegyű kritikus

~~Nem méltatta [dézsé] maga Kossuth sem, a mint azt többrendbeli adat kimutatja, melyek világot vetnek a Kossuth és Petőfi közt fennállott viszonyra.~~ ~~Mint két ragyogó csillag haladtak egymás mellett egy irányban, egy cél felé, de egymást nem méltatva. Sem barátság, sem [bizalmasabb] ismeretség nem fűzte őket össze, kiknek pedig lelkülete a cél magasztosságában, a politikai felfogásban [nemességében] annyira összeolvadt. Olyanok voltak, mint két mágnestű, melyeknek sarkai egy irányba mutatnak, de egymás mellé állítva egymástól elfordulnának. Talán épen hasonló tulajdonságaik akadályozták meg a [benső] viszony kifejlődését, [ezenkívül] mindenesetre a korkülönbség is (Kossuth 22 évvel idősebb a 24–26 éves ifjú költőnél), de főképen a Kossuth politikai elfoglaltságával járó sok nagy gond. A közös cél felé (~~törekvés~~ ~~lázas~~ ~~igyekezete~~ ~~nem~~ ~~hagytak~~ ~~időt~~ ~~egymás~~ [alaposabb] megismerésére).~~

Csak egyszer érintették. [Petőfi 21 éves volt, Kossuth negyvenegy] ~~Petőfi akkor 21 éves volt~~ Mikor az ellenzék által pártfogolt „Életképek" (friss lap) munkatársai közé a Kossuthé mellett a költő nevét is belovasolta a szerkesztő, ismeretes, hogy Kossuth kevésbé rokonszenves szavakkal érintve Petőfi egyéniségét, kimondotta, hogy ő ~~Petőfivel~~ mindenféle emberrel együtt nem ír egy lapba. [A szövetes] Petőfi ezért neheztelt reá, s a hol lehetett, nyilvános szereplését [és a módját is(?) néha] s politikai állásfoglalásait is bírálgatta, úgy hogy a két nagy szellem különösebben egymással sohasem érintkezett.

Pedig [Petőfi] ~~az~~ ~~ezt~~ ~~nem~~ ~~sejtették~~, ~~alapjában~~ ~~véve~~ ~~egyféle~~ ~~felfogással~~ mint költő egész lelkével, türelmetlenségig fellobbanó lelkesedésével segítette [a Kossuth-féle] ~~akkori~~ [48-as] féle politikai mozgalmak megindulását, (a mint azt a Kossuthról írt költeményei bizonyítják.) Az Unió érdekében mondott egyik pohárköszöntőjéből ~~merítve~~ ~~foglalta~~ született meg az „Erdélyben" c. költeménye, melynek mondását mások is leírtak. A költőn összegyűlt megyei nemesek közül azonnal már Deésen is elszavalták. A költemény szenvedélyes hangja, meggyőző érvelése, hogy egy nemzetnek [soha nem lehet(?) kettészakadnia(?)] ne legyen két országa [mindkét] s a magyarság össze nem tartásának keserves ostorozása nagyobb hatást keltett, mint akármi értekezlet vagy megyei gyűlés; vagy legalább is [nagy mértékben] előkészítette azoknak sikerét.

[⊕ elmagy. 1318(?)]

Ez a költeménye az elsők közül való, melyek a napi politikával szorosabban összefüggnek. Azelőtt írt hazafias költeményeit az általánosabb hazafias érzések és gondolatok jellemzik, de annyiban megegyeznek a népek hangja az 1846 óta írtakéval, hogy hazafias költeményeinek többségén élete végéig átvonul, a mint ...(?) a korholó, élesen ostorozó hang, valahányszor nemzetének, hazájának politikai vagy műveltségbeli elmaradottsága vagy bajainak egyik-másik

gyengéje jut eszébe. Nincs egyetlen költőnk sem, ki annyira távol álljon a hízelgéstől, a dicsekedő hangoskodástól; nincs egyetlen költőnk sem, ki annyira leplezetlenül, ~~akkora~~ őszinteséggel szemébe vágta volna nemzetének, ~~kortársainak~~, politikai kortársainak az igazat, mint Petőfi. Szerelmes jellemvonása összes harcias költeményeinek, a régieknek úgy, mint a későbbieknek.

Ezek körül csak a „Magyar vagyok" kezdetű harcias költeményt említem meg, melyben a Petőfi határtalan nagyságszeretete és végtelen haragosság[illegible] megható módon ~~[illegible]~~ olvad össze. E két egymással [illegible] mély érdemének kifejezése és ~~[illegible]~~ megszabott [illegible] egyesítése egy rövid költemény keretében: világhírű költőnk [illegible] nagy [illegible] diadala.

A jobbágyság felszabadításán, szegényen a nép, a nagy előfizető nép sorsának enyhítése a semmittevésben elmerült magyar nemesség ~~[illegible]~~ egyik legfőbb vágya: „Az embernek illik, hogy legyen joga. Jogot tehát, emberjogot a népnek!" — kiáltja fel A nép nevében. (Olvasó! 297 l)

De legfőbb szenvedélye volt a szabadság harcain nem csak hazájában, hanem az egész földtekén, a világszabadság diadala, amelyért nemcsak dalával, hanem karjával is, sőt pedig életével is áldozott. Megérti, megjósolja a királyi forradalmat, ~~[illegible]~~ lelkesedéssel ~~[illegible]~~ üdvözli a ~~[illegible]~~ szentesítetlen ~~[illegible]~~ alkotmányt biztosító törvényeket. Mikor pedig a ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~, költő egész erejével ~~[illegible]~~ addig [illegible] politikai alapelve, hogy a világszabadság csak köztársasági alkotmányformában valósulhat meg, [illegible] hűtlen költeményeinek iránt.

Eddig minden költeménye segített, gyújtott, a lelkesítő ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ kormányával ~~[illegible]~~ a Kossuth [illegible] tüzelésére táplálta a nemzet varázsfegyvereivel. De republikánus elvei miatt nem ~~[illegible]~~ tehetett visszahúzódni, mint ő maga ~~[illegible]~~ [illegible], nem ért még meg arra az ország, a nemzet.

S a költő ~~[illegible]~~ [illegible] népszerűségét; bolondnak kiáltják, sőt hazaárulónak kiáltják ki.

Csak a szabadságharc folyama alatt s tűz lelkesítő csatadalaival szerezték vissza ismét régi hírnevét, népszerűségét, ~~[illegible]~~ Ezeket több ezer példányban osztogatják szét a harcoló honvédek között és [illegible] [illegible] országban magánosan [illegible] összejövetelek alkalmával.

(429) (444)

Ezek körül főleg Nemzeti dal a (Talpra magyar), a Honvéd *) és a Csatadal terjednek el gyorsan és válnak oly közkedveltté mint a Szózat és a Hymnusz, és ezekkel [illegible] énekelik is.

A Költő maga is tudja, hogy minő hivatást teljesít a hazafias magyarnak terén; tudatában van azzal s álszerénység leple alá nem bújva, nyíltan kimondja nem egy költeményében, hogy minden dala egy-egy „harcos legény", minden eszméje egy-egy szabadsághős (Rongyos vitézek), hogy lant a Költő kedves kardja, s hogy a 19. század-ban csak az a valódi ~~igazi~~ Költő, ki nemzetének vezérlő lángoszlopa tud lenni. (A XIX. sz. költői.)

A szabadságharc végefelé ~~maga~~ Kossuth is ~~kezdte többre becsülni~~ több figyelmet kezd mutatni ~~a szabadságharc végefelé~~ a Költő megnyilatkozó(?) ellenvetései iránt. A Petőfi apjának, a vén székállótartónak(?) 300 frt-ot utalványoztatott ki, midőn az öreg valami gombutalványokat(?) vitt Pestről Kossuthnak Debreczenbe. A öreg Petrovics büszkeséggel emlegette nem egyszer: „Kossuthtól kaptam, mert megtudta, hogy én vagyok a Sándor apja."

A segesvári csata előtt 1 hónappal pedig épen magához hívatta ~~Kossuth~~ Petőfit több költőtársával így Arany Jánossal is együtt, hogy lelkesítsék a népet keresztes háborúra az ~~előre~~ elnyomó oroszok ellen.

De már késő volt. 1849 júl. 31-én ismeretlen helyen lelte halálát a Költő. 45 évvel később idegenben [illegible] hajtja le örökre fejét a politikus.

Életükben mint két ragyogó csillag haladtak egymás mellett egy irányban, egy cél felé, de egymásra melegítő sugárt nem küldve. Sem [illegible] ismeretség, még kevésbé bizalmasabb barátság nem fűzte őket össze, kiknek pedig lelkesen a cél megvalósításában ~~tenniségében~~, a politikai felfogás nemességében és a honszeretet lángoló tüzében ~~és erős szabadelvűségében~~, oly annyira összeolvadt. Olyanok voltak, mint 2 mágnesrúd, melyeknek sarkai egyfelé mutatnak ugyan, de egymás közelébe ~~mellé~~ hozva egymástól elfordulnak. A korkülönbségen kívül talán épen katonás ~~[illegible]~~ tulajdonságaik akadályozták a bensőbb viszony kifejlődését. Aztán a közös nagy cél felé törekvés lázas izgalmai sem hagyhattak kellő időt egymás megismerésére.

Most a két világra szóló nagy szellem összhangzóan egyesül abban a tiszteletben, melylyel az egész művelt világ hódol fenséges szellemük előtt.

Egyesül (a mi körünkben is, minden jó magyar hazafi szivében is) —

---

*) 50 évi [illegible] [illegible] és P. [illegible] 1849 jan. első felében 25 évre 500 frt-on vett egy telket(?), s [illegible] a honvédek közt [illegible] P. osztogatta el.

Farnos D:

Goethe és Petőfi emlékhelyein

Nagyenyed, Bethlen dok kt. ár

Ms. 300, 59/f. 4.

C1

594

Goethe és Petőfi emlékhelyein.

Emberlakta földrésznek
Nincsen táján
egyetlen egy völgye, abban egyetlen egy
község s ebben hajlék, melyhez
ne fűződnék földi halandónak
átélt öröme – bánata.

De milliók és milliók
szenvedése – gyönyörűsége,
kétségbeesése és reménykedése enyészik,
el nyomtalanul, homályosul el
feledékeny emlékezeté-
ből még a legközelebbi család-
tagoknak is.

Csak a kiválóknak, a
mélyen érző szívvel megajándékozottak,
a teremtő lángelme vagyontaló
erejével megáldottaknak jut az a
kivételes megtiszteltetés, hogy
évtizedek, évszázak, sőt évezrek
multán is kegyeletes zarándoklás
tárgya a hely, hol először
pillantották meg a napvilágot,
a liget, a kert, hol gyermekjátszótársaikkal
gyúlt szerelemre szívük,
a vidék, ahol megvívták, mi élő
küzdelmeik, hol hosszú évekig írták
teremtették,
milliók gyönyörűségére remek-
műveiket, szobraikat, s végül ahol már
nyoma a helye mely alatt testi marad-
ványaik a föld porával olvad-
tak össze.

C

A nagy szellemek ilyen emlék-
helyeit nem csak szokásból, unalom-
űzésből keresi fel az utas, hanem
inkább abból az ösztönszerű vágyo-
dásból, hogy a könek ~~[illegible]~~ alko-
tásait lelki gyönyörűséggel ~~[illegible]~~
~~mente~~ megcsodálta volt, ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ szemtől szembe látva annak most születése,
fejlődése, küzdelmei és végső határa
színhelyeit. A: [illegible] jelenné varázsolja
jelenné a ~~minta~~ egy ~~[illegible]~~ meg lelket
~~[illegible]~~ múltat s ~~[illegible]~~ a földi
halhatatlanság ~~[illegible]~~
megfoghatatlan misztériumában.

~~[illegible]~~
A ~~[illegible]~~ nyáron s a [illegible] ősszel
a [illegible] újabb kor
nyílott alkalmam ~~[illegible]~~ az egykor két leg-
nagyobb költőjének, Goethe~~nek~~
és Petőfi~~nek~~ emlékhelyeit és [illegible]
G. és P. életében [illegible]
nitől. Goethe nem ismerhette
a halálakor is még csak 8 éves Pe-
tőfit. Petőfi ismerte nagy alaposan
~~[illegible]~~
műveit, csodálta is, de nem
[illegible] Börne [illegible]
szerette, mert — véleménye szerint
a legnagyobb németek egyike, kinek
gyémánt ~~[illegible]~~ az esze, de
szíve [illegible] bikacsó, sőt annál is
rosszabb, csak ~~[illegible]~~ anyag. (Úti levelek
Kerényi Frigyeshez. IX. [illegible]
[illegible] gyűlhoni (a két nagy
~~[illegible]~~ [illegible] kettemet
~~[illegible]~~
nellem ~~[illegible]~~ [illegible]
~~[illegible]~~ [illegible] meg-
~~[illegible]~~ [illegible] kettőnek
~~[illegible]~~ Az emberiség közkincseivé
váltak csodaképp alkotásaik, ~~[illegible]~~
[illegible] két legnagyobb
~~[illegible]~~ két legki-
[illegible]
válóbb ~~költőjének remekművei~~
lyrikusaként ~~[illegible]~~ ki [illegible] hódoló
tiszteletttel az utókor. A kiket

3

Végpontjáról elindultatott rendben áthidalhatatlan korkülönbség, melyben a félreértés, mi az ifjúság lobogó vérének gyors ítélkezéséből eredt, — most együtt, egymás mellett állnak az emberiség lelki Pantheonjában, a gazdag, művelt frankfurti tanácsos fia és az anyagi gondokkal küzködő egykori mészáros fia. Így valósul meg a Goethe ábrándja a világirodalom egységéről, midőn sarktól a sarkig a különféle ajkú népek dalai, a Dávid király és a vincellér-lány énekei — s most hozzátehetjük a német miniszter s a magyar mészárosfiú dalai ugyanazon egy ég alatt, mint ugyanazon egy égi adomány termékei az egész emberiség kincseinek megnyilatkozásában egyesülnek (Goethe, Weltliteratur.) — * * * —

Immár 160-ik éve, hogy te, a német költők új sokszólamú kórusa felett lelkesen állt, dicsekvésre legnagyobbakra, Goethe János Farkas, az élet forgalmán történelmi pillanatokat átéli, mint a kis városban nyugodtan jöttél. Hogy megváltozott a város képe azóta! Rólad nevezték el a kálvinisták utcát, teret, színházat, gimnáziumot, pihenő helyet, szállót, hajót (s te képedre) állít, mint egykor az istenek szobrát. A 20–30 éves lakosság 400 éves múltjának katalizátor rendszer nélkül központja.

4
6

magát, Rá sem ismernél, ha a képzelet híven meg nem őrizte volna szülőházadat s benne a bútorokat, édes apád, a nélkülözhetetlen Frau Rath konyha-felszerelését, úgy a mint születésedkor állott a három emeletes házban.

De bölcsőd helyén most carrarai márványszobrod áll, egy aranycsillag, a nagy szellemek, a megváltók születését hirdető csillag, alatta meg a Stratfordi Shakespeareház évenkint meg-megújuló koszorúja :
Az Avon melletti Stratford Sh. háza a Majna m. Frankf. Goetheházának jelképe, hogy a hódoló szellemek congenialitása a térbeli és időbeli távolságot is legyőzi.

Csodálkozva veszed észre, hogy nem csak szülőházadban, hanem másutt is jelentékenyebb nevű

Fejcsóválva fogadod, hogy a Majna túlsó partján Willemer bankárné, a szép szellemes Willemer Marianne egykori nyaralójában, a Gerbermühlén, szigorúan férfias díszkoretségzed dacára is, egymás mellett van felfüggesztve a te, meg a költői néven Szulejka szereplő bájos asszonyka arcképe; hogy vendéglővé alakították át az édelmes ízléssel szellem a Nyugat-keleti Díván Szulejkájának lombok közé rejtett nyári lakát, érintetlenül hagyva benne a te egykori hivatalos nyaralót s ... erkélyével az ... meg ... falait.

(3

Megkedvelve

Bármikor röpülnél fel siklón a heidelbergi várba, holott Mardaimid-dal 66 éves korodban is ruganyosan, ifjúi hévtől hevülő szívvel sétáltál föl a gesztenye sorok között ~~[illegible]~~, ~~trónzó~~ magasztos cyprusután úgy hullott ~~le~~ a [illegible] korsókból kipattant gesztenye, mint egyik költeményed a mérték után pattant ki lelked műhelyéből, ~~[illegible] dalokba~~ (Lásd 12 a) #
~~Korábbi a messzegyő költőnitársad:~~

„Ekkoron körbe vonom, betorzom,
Kárály karám, láthatlan kötelék;
Merülj agy, érzék, mámorító lázba:
Kár itt szerettem, boldog itt valék!"
(Goethe utolsó két szerelme. Kisf. társ. Évlapjai. 1898/9.)

Széjjel nagyjára elárulva ~~[illegible]~~, önérzetes lelkedben ~~[illegible]~~ és messzegyő pörlésnel vermed évre, hogy bárminemre járt-kelt ~~[illegible]~~ a katedrákon fejlődő szívnek várossában, a tereken, a képzőművészeti és tudományos társak előcsarnokaiban, Weimartól – ~~Berlingtől~~ – Strassburgig, ditsed mindegyre, ugyanilyen termeled [illegible] egy-egy ~~képet~~ deli márvány áll, mint egykor az általad sugárra ~~[illegible]~~ ondolt és oly sokat tanulmányozott görög világban állnak a ~~[illegible]~~ templomokban, az oszlopcsarnokokban, tereken ~~[illegible]~~ az ókori mythologia istennek fenséges szobrai. – – –

16

Írtad ~~Míg Te nektek~~, nagy Petőfink, a mi legnagyobb hatalmú(?)

~~még~~ egyes kisebb arányokban nyil-
vánult meg addig a külügyi ~~ke~~, kegyelete
a mi kisebb országunkban,
de talán Kossuth Lajos után
a te kultuszod a legáltalánosabb
s az egyre leginkább növekvő.

Kegyeletes feliratok, emlék-
táblák, oszlopok vagy szobraid
(és neveiről költő társaidnak)
hirdetik örök dicsőségedet az
ország székesfővárosában, Kiskőrösön,
a Kunságon, Érsek felföldön, számtalan több
helyt, Debrecenben, Nagykunfon,
Ratmiron, Orlódon, Nyitrán,
Koltón, Kolozsvárt, Szatmáron
Segesvárt, bölcsőd ~~szent~~ vérző helyétől
hősi halálod színteréig minde-
nütt, ~~hol~~ a szaklatod életed
kalitkás ~~ése~~ eldobott, hol
szenvedtél, nélkülöztél,
lelkesedtél, szerettél, hol a
lobogó lángoló szívvel ~~keresztet~~ imádtad
hazád földjét s felette a szálló
~~fellegeket~~ felhőket s a hol
életed legválságosabb küzdelmeiben is
mindenütt megőrizted
gyémántjellemed mocsoktalan
tisztaságát.

Te épen száz év múlva
~~lelked kalátodat~~ lehelted ki lelkedet azután, hogy a
~~még~~ nemes költőtársad először
vett lélegzetet. Simmons ~~hosszú~~ 60 évet
~~Kesetlen türodat~~ vagy elváltozva(?) tölt el a mytho-
szi segesvári csata után is.

Nálunk is mi minden
megváltozott azóta! Ki
sem ismernél a világvárosi

17

~~fényre és nagyságra kert teljesítő~~
~~Pest és Budára~~ fényben és
nagyságban ~~összefűzött~~ új Buda-
pestünkben a régi Pestre és
Budára.

S ha ~~hosszan fölébredve~~
költeményeivel benne az országban
látható ~~nemzetem~~ ... kulturális, gazdasági, kulturális (politikai)
ési hanyatlásokat, valóban
ismét jóslatként hallanád
beváltakozó kaltyudalod,
az 1844. júl. 11-én kelt
utolsó költeményedet, a Rögyű
idő-nek végső sorait:

„Akkor e majd,
Ki e nyi bajt
Higgyen, hogy ez történet?
És e beszédet nem veszi
Egy őrült, rémülésteli
Zavart ész meséjének?"

Igen, a kétségbeesés, a reménytelenség
legsötétebb óráiban is megérezte,
látó lelked, hogy
a bűnrendszer
elődi
nemzeti gyász ... fogja testeni
... előket, mint a hogy Szekszárd
túlélő „Vén cigány", egykori nagy
pártfogója, Vörösmarty is bátran
ki merte mondani az ő kaltyudal-
ában, a 5 évvel későbbi Vén Cigány-
ban: „Lesz még ünnep e világon".

Hit mint megérzéssel veszedelmes gyászoló
gyermekeinket pillantsa meg,
hogy ismét hatalt kívántad:
„Fáj vesztünk, ereszt!
Gránitpitok, omoljatok!
Hadd fussák be a világot,
Mint a testet az erek.

[illegible] formálódó új Várna- [illegible] a régi Pestre és Budára.

S ha ~~hordott~~ ~~fülébe~~ [illegible] sehonkevél [illegible] az országban [illegible] kulturális, [illegible] lési kalandosátlkat, valóban ismét jóslatként hallaná bensőkarok hallgatódalod, a 1849. júl. 11-én kelt utolsó költeményeinek, a Szörnyű idő- nek végső sorait:

„Ablakba majd,
Kicsinyi bájt
Hiszen, hogy ez történet?
És a beszéde nem veszi
Egy őrült, révülésteli,
Zavart ész meséjének?"

Igen, a kétségbeesés, a reménytelenség legsötétebb óráiban is megérezte, [illegible] előre látó lelke, hogy [illegible] melyben a bűnrendőségén előtt [illegible] nemzet [illegible] államnak fogja tartani [illegible] előket mint a hogy [illegible] „Vén cigány”, egykori nagy [illegible], Vörösmarty is bátran kimerte mondani az ő kétségbe- [illegible] a 5 évvel későbbi Vén cigány- ban: „Lesz még ünnep e világon”.

Hát mint megőrülnél [illegible] száguldó gyorsvonatainkat pillantva meg, hogy ismét hatalt távlatával:
„Húzzatok vasutat, ezeret!
Csináljatok, csináljatok!
Hadd fonják be a világot,
Mint a testet az erek.
. . ."

6.

17

~~fényre és nagyságra kert fejlődött~~

~~Pest és Budára~~ fényben és nagyságban tündöklő új Buda-pestünkben a régi Pestre és Budára.

S ha ~~hosszú [illegible]~~ körültekintenél benne az országban s láthatnál [illegible] kulturális, társadalmi, kalabe[r]-[illegible] lési hiányosságokat, valóban ismét jóslatként hallanád bevallókanak hattyúdalát, az 1849. júl. 11-én kelt utolsó költeményének, a Rozsu idő-nek nevező sorait:

„Akkor e rongyot,
Kicsinyt bajt
Higgyen, hogy ez történet?
És e beszédet nem veszi
Egy őrült, rémülésteli,
Zavart ész meséjének?"

Igen, a kétségbeesés, a reménytelenség legsötétebb óráiban is megértette, [illegible] látó lelked, hogy [illegible] melyben a bukás után [illegible] nemzetet [illegible] órák után ... helyét [illegible] az ősi országi előket, mint a hogy átélő „Előszó"-t jóslatképpen, egykori nagy pártfogója, Vörösmarty is bátran ki merte mondani az ő hattyúdalában, a 5 évvel későbbi Vén Cigányban: „Lesz még egyszer ünnep a világon".

Hit mint megőrülnél [illegible] gyorsított pillantva meg, hogy ismét betelt kívánságod:

„Kár vesztitek, eszetet!
Gyúljatok, gyúljatok!
Hadd fussák be a világot,
Mint a testet az erek.

(8

„Erek a föld erei,
Bennök árad a műveltség,
Erek által ömlenek szét
A életnek nedvei."

~~Milyen város~~
Nem kellene napokon, ~~hetekben~~ át [villatt lovas] ~~[illegible]~~ kocsin rázva döcögnöd a sáros utakon, hogy megpillanthatnád a szatmári kereszteket, melyek a kútnál át legmesszebbről rád merengve néztek.

Pár óra alatt már Nagykárolyban lehetnél ... A Mácsfák helyén, hol először láttad meg kedves galambodat, most emeletes polgári leányiskola tágas épülete emelkedik. ~~A vármegyeház díszesen megújított palotája~~ A „Aranyszarvas-fogadó", melynek kertjében ismerkedtél meg omlott falisétáddal, nyomtalan eltűnt, helyén a vásárcsarnok áll. A vármegyeház díszesen megújított palotájával szemben az egykori „Aranycsillag" vendéglő helyén, hol az 1846-ki liberális ifjúság lakomájába [illegible], amint „a Nagykárolyban szept. 7. 1846" c. Kölcsey [illegible] költeményét, most a „Nagykárolyi Hitelbank részvénytársaság" működik [illegible] ~~[illegible] a Kölcsey [illegible]~~ „A Kölcsey-egyesület" ~~[illegible]~~ [illegible] Kölcsey [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] ~~[illegible]~~ a Károlyi grófokkal [illegible], ~~[illegible]~~, midőn „[illegible]" Károlyi István gróf a legújabb nemzeti ellenállás mozgalmában [illegible] általánt kérséggel [illegible] ~~[illegible]~~ az alkotmányellenes reactióval szemben [illegible] midőn a vármegyeház kapuit a törvénytelen

megyefőnök erőszakosan berúgatta,
az utcára toló során álló városi
tornacsarnokba vonult híveinek
táborával, megtartani a törvényes
szabályos megyegyűlést, 1905 dec.
28-án. Épen, mintha a te
szellemed, a te minden kincset,
minden törvénytiprást irtóan
gyűlölő lelked ~~hatotta~~ kapitatta volna
át ~~őket~~ őt és társait.

Nagykárolyból ~~egy óra alatt~~ 40
pár perc alatt már Szatmárnémetibe
röpítene a vonat, hol szintén
emléktábla hirdeti a helyet, a ~~Korona~~
Pap Endre vendégeként tésültél
~~meglátogattad~~ Erdődön várakozó
Júliádat 1847-ben [illegible]
anyja [illegible]
A erdődi vár, ~~mely alatt~~
szintén vonat fütyül, most már
csak rom. A hol Júliádat ~~apja~~
~~esett~~ őrizték előled, a Bach-kor-
szakban ~~~~ törvényszéknek, börtönnek
használták fel az önkényuralom,
de aztán fedél nélkül hagyatva
romma lett, míg a kárólyiak
a keleti birtokot meg nem ujitották
parasztok fenállásaink ezeréves
fordulójára.

Többi része pusztul. Romban
a kápolna is, hol anyja hódolelem
és ~~kemeredés~~ ostromlás után Júliával meg-
esküdtél. De még látható
a folyosó Júlia leányszobája
előtt, s az arra nyíló ~~ablak~~ két
ablak, melyeket az elkeseredett
apja az esküvő után befalaz-
tatott.

(20.

A megújított nagy bástyáról
önvári ~~mezőbe~~ tengelelmű kilátás, kivált
a szellemek számára, mely teis-
időt akadálytalanul áttekint....

Még megvan a vár körül a
kert, ~~Alatta pedig~~ hol ~~annyi kirándulá-~~
~~gást is ... után kiséonal körött~~
a szabadságharc kitörésekor már
~~[illegible]~~ a boldogság hangján írhattad:

„Tudod, midőn először ültünk
E tó fölött e fák alatt?
\- - - - - - -
Maradjunk még itt, légy mellettem,
Hol úgy busultam egykoron,
Hagyj engem itt most elmerengenem
Végetlen boldogságomon!"

A mi első a várától ~~Alant~~ a tó, illetőleg már csak
kiszáradt ~~helye~~ helye, déli felében szomorúfűz,
keletre kőrakáson az emléktábla
a gyönyörű dallam még gyönyörűbb
soraival:
„Álldogáltak a tó partján
Szomorúfűz mellett.
Petőfi.
1843."

1846.

Messze Keleten a nagybányai hegyek koszorúban
állnak a kék színben. ott töltött A költőnek ugyan-
csak nagybányai vidék, festőiskolája ... hol a Hollósi
Simon festőiskolája ütötte tanyát az
újabb időkben Nagybányával
szemben mámoros ... elragadottabbak
... ~~[illegible]~~ a Teleky Sándor emeletes kastélya
Kökkélye.
Dél felé ... a ... hegyek
hullámai Vörösmarty elmerengtek;
itt is emléktábla a házon, hol
lakott. Magas földszintes ház,
most gyógyszertár, falán az emlék-
tábla:

"Itt lakott
Petőfi Sándor
1849 január 29-dikétől február 4-dikéig

Költő volt s nővé lángverét áldozta
honáért,
Emlékét tiszteld óh magyar és ne feledd.
Nagy Petőfi drága emlékét hordozza e hely:
Sírt e nemes jellel őrzi meg a kegyelet."

Még egy ~~pár~~ tíz pillanat, és nemsokára a segesvári ~~szabadságharc~~, sorsdöntő ~~a hősi sírhalom~~ csatatérét találjuk meg, ahol — gyászos hagyomány szerint — eltakarták, s akkor együtt ~~egy kis~~ a hősökkel együtt egy közös sírba valának...

De az a sír még nem semmisített. „Emléked, gondolataid, érzelmeid, melyeket versekbe ~~dalaidban~~ öntöttél, mindegyre fokozottabb mértékben élnek korunkban, nyugtalanító gondolatainkat, megnemesítik érzelmi világunkat (hazádban mindenütt), a hazától a határon túl, sőt katonaiként ~~azon kívül és~~ idegen népek között ~~földön~~, idegen országokban ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ távoli világtájakon, az egész földkerekségen.

Így járja be ~~[illegible]~~ hellenved az egész világot, hogy újból visszatérjen ~~nagyő~~ erejében megáldva ~~[illegible]~~, nagy-hitető [illegible] nagy-[illegible] igazi otthonod, véredáztatta hazád szent földjére.

(12a)

Csak a ~~tettkarcvonásoknak~~ [megannyi felülhaladó] nem jutott nevedben élő férjes nevem zálogom. Talán azért, ~~hogy~~ mert azok a hamvak anyám vállaján, ~~[illegible]~~ megszentségtelenítenék meg s nevedre egy kínos ~~[illegible]~~ szűkében ~~[illegible]~~ bölcsességben.

l. 56.!

Hogy Mirinlan követ, ha ~~[illegible]~~ megtudná ~~[illegible]~~ hogy értel, költészetedet rajongó költőnőtársad a Neckar partja felé meredező emelkedő heidelbergi várban ~~apotheosisát~~ testi halálod után jóval, ~~saját~~ saját halála évében, mikor mig benső magányodottságod 76 éves matróna is ~~[illegible]~~, szakadatlan törve ki ismételte a halhatatlan emlékű páriá- zatában „Heidelberg" c. költeménye végső sorait:

l. 51.!

12

Nyugovóra hajol a nap. Erdőd-
vár bástyáiról ~~végtelen~~ nyugat
felé, – „a ~~[illegible]~~ a napsugárnak is arra van
az útja” – feltárul „a te omladozó Alföldet
végtelen síkja, Nagykárolyon,
Debrecenen át egész a Dunáig felé
Alföldünk lepergetés után temető ~~[illegible]~~
népi, hol Szüleid, szeretteid hamvait
most tették át a halál ~~[illegible]~~ ~~Kétér~~
mint veresbarti után, akkor diszes
~~[illegible]~~ sír-helyükbe, hogy ~~[illegible]~~
példányképeim gyermeki, hitvesi
és szülői szeretetnek gyönyörű
koszorúja is méltó helyet
találjon. X) (l. 12a)
Amíg Kultuszod számára ~~[illegible]~~ már
készül a templom, a budapesti
Petőfi-ház, amelyen ott van
és a törvényhozás ~~[illegible]~~ is támo-
gatása ~~[illegible]~~, hogy az ~~Stratfordi~~ angol
Shakespeare-ház és a ~~Frankfurti~~ német
Goethe ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ és nyelvhez Házaddal
népies ~~[illegible]~~ méltó kegyeletességét ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ szellemi ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ egyenlőjének, hogy
a Goethe-féle világirodalomnak
és a te világszabadság-eszmének
~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ magyaros egysége ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ ülhessen.
~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~, a Magy. Tud. Akadé-
miai ülésteremben, ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~
mint egyetlen mivel ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~
Goethe-teraszát, te Házad, ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~
amíl több, annál fényesebb
s annál inkább meghitt szentélye
lesz a tiszteletnek, a hódolatnak,
amellyel kicsiny és nagy, ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ egyaránt meghajol
a te lángeszed, a te lángleiked
[illegible] [illegible] előtt. – – –

13.

* * *

A ~~[illegible]~~, a szellemóriások emlékhelyei nem csak léleknemesítő, lélekszülő hatással vannak reánk, hanem arról is meggyőznek (bennünket), hogy (magyarán) mondva ugyanazon megegyeznek (legyen tulajdonképpen) ~~abban~~, hogy (ugyanúgy) küzdöttek, szerettek, (mélyen) és szenvedtek, ~~hogy~~ mondanivalójukat az egyéni élet önös köréből ~~[illegible]~~ magasra kiemelő általánosításokkal ~~[illegible]~~ eszméik lelkesítették főképpen.

A Goethe és a Petőfi emlékhelyeinek felkeresése is erre a tanulságra vezetett.

Goethét a Világirodalom, Petőfit a Világszabadság eszméje lelkesítette. Ki ne látná be, hogy e két ~~fogalom~~ egy és ugyanazon eszmének két névvel való jelölése?

Egy földtekén él az emberiség sok ezer milliója. Egy ég alatt örülhet, a művelődés magasabb fokaira eljutva, a szellemi kalandja ~~munka~~ nemesebb gyönyöreinek.

A tehetség, ~~az~~ égi adomány nem ismer kiválasztott népet, csak ismer kiválóbb egyéniségeket, kik egyaránt születhetnek az óvilág, mint az újvilág bármely táján, bármely tengerén, bármely (zsellér) népeinek kebelében.

A lehetőség meg van adva, csak a szabadság, (fejlődő) művelődés áldásai munkája (egyszer) is meg indulhasson.

A műveltség (a német tömegeknél is) ~~[illegible]~~ (már magában véve) ~~[illegible]~~ szabadság. A világszabadság pedig (műfajilag) feltételezi ~~a világ~~-

az ált. emb. kultúra legnebb vonzását
a világirodalomnak.
~~irodalomnak~~, az általános
emberi ~~kultúrának~~. Hol megvan
az egyik, okvetlen megvan a
másik is. [Mert[?]] (~~Hegy és völgy~~,
mélység és magasság lényegileg
ugyanazon egy fogalom más-
más szempontból tekintve,
éppen úgy egyesül a frankforti
leprókás vagy a kiskőrösi dal-
költő világirodalmi és világ-
~~tudatosságának~~ [illegible] tetszendő példáinak
beláthatatlan óverseket ~~[illegible]~~
feltáró [bűnös] (perspectivájában. —

Farnos Dezső:

Barabás Ábel Petőfije

U. o. Ms 300 59/g. 4 (10 ur)

(1)

Barabás Ábel Petőfije.

– Dr. [illegible] ~~[illegible]~~ emlékének –

[illegible] Barabás Ábelnek Petőfiről írott [illegible]

[illegible]

[illegible]

Feladatom természetéből következik tehát, hogy itt-ott subjektiónak kell lennem, a mennyiben az egykori kis tanítvány tanáráról szóló megemlékezésének elégiai hangja vonul át e tanulmányon, amiért is az olvasó közönség elnézését igénylem és kérem....

1879-ben, majdnem ezelőtt 30 évvel kezdődött meg a „tanár és tanítványa" közt az a kapcsolat, mely főleg három szellem odaadó tiszteletében nyilvánult meg és évek teltével mind erősbödött: a Petőfi, Goethe és Schopenhauer kultuszában.

A rábeszélésnek, gyakran értetlenül hangoztatni akaró [illegible] bogarászoknak minden erkölcsét megragadta, hogy a tanítvány valamikor méltó legyen tanárához.

De hát ember tervez, isten végez! Részint tanítvány egyéniségének fogyatékosságai, de talán külső körülményei is okozták, hogy virágkorában csalódni volt kénytelen.

Elszörnyedve hallottam, hogy a többi éveiben az egykori ideális tanítvány még politikába is beírta magát, s a jezsuitás hangján üzente meg, hogy legalább Buzabás Ábel megjelenendő művével méltatlanul kabitotta odát s

élje bele magát egyelőbb rövid időre ismét a régi nemes emének világába. + +

Engedelmükkel kért felhívásuknak mikor a következőkben teszem meg ismertetésemet Barbó Ábel Petőfijéről.

A Petőfi-életrajzok fejlődése is természetszerűleg három fokozaton ment keresztül.

Első fokozat a külsőségeken kapó, kevésbé megrostált adatokon felépülő életrajz. Ilyen a Fischer Sándoré 1888-ból, mely német és magyar nyelven is megjelent s mely az adomázás fűszerétől sem rovására vitte annak, a böl-cseleti felfogás magaslatára nem igen emelkedett.

A második fokozatot az adatok teljessége és alapos kritikája jellemzi. Ilyen a dr. Ferenczi Zoltáné 1896-ból három kötetben, mely kontén csak a költő életviszonyait tárja elénk ugyan, de már lényeges haladást mutat, amennyiben vasszorgalommal folytatott előmunkálatok segítségével (Petőfi-Múzeum) előbb tisztázza a kérdéses, eldöntetlenül maradt mozzanatokat s a kritika szigorú rostáján át-hullatva a be nem való adatokat, Petőfi élete külső lefolyásának a legkimerítőbb és legmegbízhatóbb rajzát nyújtja. A dr. Ferenczi életrajza az az alap, a melyet figyelembe kell vennie minden tovább haladó, a lelki élet szövevényes világába is behatoló Petőfi-tanulmánynak.

(4.

hogy Barabás Ábelnek Petőfi élet- és jellem-rajza, az a harmadik [illegible] eljutó ~~[illegible]~~ tanulmány, tovább haladhatott, hogy e munkát már a philosophia mélysége és magassága is áthatja, azt a dr. Ferenczi Zoltán gondos előmunkálata tette lehetővé, a mit itten előrebocsátani és hangsúlyozni igazságszabta kötelesség.

Barabás Ábel sem meríti ki a tárgyat. Petőfi költészetének irodalomtörténeti jelentőségét, művészetének aesthetikai bírálatát és méltatását – a mint bevégző soraiban sejteti – ezután fogja megoldani.

1907-ben megjelent „Petőfi"-jében csak a költő élet- és jellem-rajzát dolgozza ki. E két fő-szakaszt megelőzi a „Bevezetés", melyben a magyar nép jellem-rajzát és történelmének ideamenetekről bölcseleti tanulságait ismerjük meg.

E bevezető szakasz, mely nem csak a Petőfi-kultusz híveit, hanem a magyar historikusokat is érdekli s mint történelmi bölcseleti ~~történe-~~ gondolatkeltő hatású, ~~[illegible]~~ is, az egész műnek alapvető része.

Mert ebben ~~tükröződnek~~ annak a egész tanulmányon átvonuló főgondolatának gyökérszálai, melyszerint Petőfi az ős magyar léleknek, az ezeréves honalapító magyar nemzetnek a legtökéletesebb képviselője. Az az [illegible] lángelme, ki egymagában egyesíti a sokat szenvedett, sokat küzködött hősi nemzetnek ősre valló jellemvonásait. Az ezeréven át fejlődő magyar kultúrának első világirodalmi jelentőségű tökéletes virága.

Maga a gondolat nem új; mások is kimondták, maga Fischer is emlegeti odavetőleg. De új a bizonyítás módja, újjá az érvelés, s főképen ~~értékes~~ ~~tan~~ egzakt természettudományi bölcselmi megalapozása.

Amint az embrió fejlődése a faj fejlődésének különböző fokozatait ~~[illegible]~~ ismétli: úgy Petőfi ~~kifejlő~~ egyéni kifejlődése is voltaképen nem egyéb, mint az orosz síkságról a magyarországi alföldi rónára áttelepülő, a ~~nevezett~~ kötekedő jellemű szlávokkal keveredő s a nyugati kultúrák elemeit magáévá tevő magyar nemzet fejlődésének egyetlen egyéniségben komprimált és tökélyesülten ~~történő~~ megsűrített ismétlődése.

Ez állítás mellett érvül felhozza, ~~Különösen meglepő bestegetésnek a része, hol számadat arra tényre~~, hogy Petőfi és nemcsak Valbőldi születésére és neveltetésére, hanem szintén magyar és szláv faj keveredésének bűneményes eredménye.

A második szakasz „a tulajdonképeni életrajz csak az eddig is tudott élettörténet rövidített lényeges, a Petőfi életének áttekintése.

Eredetivé és értékessé teszi a szerző ~~[illegible]~~ okmányszerű felfogása, amely ~~[illegible]~~ összefüggést lát Petőfi származása, atyai természete, ~~és~~ mondhatni állami poéta és a között, hogy ő is, mint az ezredéves honalapító nemzet, a kultúrfokokat egymaga átéli, ami nélkül Petőfi nem válhatott volna a magyar nemzeti genius legtökéletesebb megszemélyesítőjévé.

A harmadik szakasz a lángelméjű költő jellemrajzát festi meg. Itt is a természettudomány módszerét veszi segítségül, amikor – mint később geologiai rétegeket az ősanyagról, – lefejti Petőfi jelleméről magjáról ~~a rétegek, járulék~~ mindazt, amit a külső körülmények, mint nem lényegest, mint rárakódott, rakták az ő korszakbeli jellemének ősanyagára. Főbb és lényeges jellemvonásainak a szív romlatlanságát, őszinteségét, önérzetes öntudatát s ezek mögött ~~felett~~ a még magasabbrendű

C7

önzéstelenséget, elvhűséget és végül a hazával párosult kötelességérzetet állapítja meg. Ezek után kimondja, hogy a „Petőfi” jelleme a századok folytán kialakult magyar jellemnek hatványozott mása.”

A befejező ~~negyedik~~ szakaszban (III. Részben) rövidebben s csak vázlatosan mutat rá a költő érzelmi és gondolat-világának jelentőségére. Érdekes a párhuzam, melyet von e tekintetben is a nemzet s az egyéni fejlődése között; mindkettőt súlyos csalódások érik s akkor kezdenek gondolkozni, a [illegible] ennek megérlelte [illegible]. Még vázlatosabban érinti művészi alkotótehetségének jellemző vonásait. E tekintetben [illegible] hézagosabb szerzőnk tanulmánya.

De ezt nem róhatjuk hibájául, mert hogy inkább csak élet- és jellemrajz megírását tűzte ki ~~célja~~ maga elé feladatul.

[illegible] Ábel munkájával a [illegible] (l. 9.) [illegible], [illegible] észrevette. [illegible] a B. Sz. is [illegible]

~~A Budapesti Szemle~~ 1908. ki januári kötetében lekicsinylő hangú ~~első~~ bírálatot jelent meg szerzőnk művéről. A B. Sz. lekicsinylésének egyik (subjectiv) oka lehet az is, hogy a „Petőfi” magasztaló írásának teljesen volt a híve. E felfogás is oly dolog lévén, vitába bocsátkozni a kérdést illetőleg teljesen

fontosságának tartom. Petőfi nagyságát már régen nyilvánvalóvá tette a világirodalom egyhangú ítélete, bármily kevéssé legyen is az ínyére némely (kerai) irodalmi köröknek.

A lefolyt évszázad tárgyilagos ottani köreiben van egy pár, a melyeket átlag jobban akarattal sem lehet még nem látni. Habár a Budapesti Szemle ott is túloz, és a kákán is csomót keresve a garázs rovatára semmi jót nem vélt észre, általában igaz, hogy szerzőnk, midőn a Petőfi philosophiai élet és jellemrajzát írja meg, gyakran esik bántólag általánosságokba, s így a philosophálás kedvéért gyakran veszti el lába alól a konkrét talajt s e miatt itt-ott phrázisos lesz.

De nem mindenütt. S épen itt nincsen igaza B. Sz.-nek. Mert e fogyatékosságok mellett is sok a becses, értékes és új e tanulmányban, a mint fennebb kimutattam.

Vegyes határozott haladást mutat a Petőfi-életrajzok irodalmában Nemerah a III-ik, a bölcselmi

felfogása ennemű műveknek töri meg az útját, jelöli meg az irányát, hanem például is szolgál minden ezután követendő magasabb rendű Petőfiéletrajzoknak.

~~Nem tudom, mi volt a néhai dr. Meltzl Hugó véleménye Barabás művéről. De jól ismerve sablonos irányát, egyéni felfogását, bízvást állíthatom, hogy igen kegyes (l. 10. lapon) serkentette volna szerzőt vagy mást . [illegible] Petőfire vonatkozó aesthetikai méltatás megírására is, [illegible] azt tekintette a legfontosabbnak, legértékesebbnek)~~

Riedl Frigyes rövidebb tanulmányában (Beöthi Zs. Képes irodt. II. köt. —) megmutatta, hogy mi főszempontok teszik Petőfi költészetét örökéletűvé.

7. lapon! [illegible] Eddigelé a Petőfi aesthetikai méltatásai között legelső a Riedlé.

~~A két [illegible]~~

~~a Barabás:~~ Senki sem igényelheti józan ésszel, hogy általán tökéletes legyen. Lelki megnyugvással fogadhatja, ha

„haladás egyik lépcsőjén a további haladás lehetőségét biztosítja.

A Barabás Ábel Petőfije egy ilyen lépcső. Kiválóan ~~Kötöny~~ magasabb lépcsők kerekednek fölébe; de az ő lépcsője „Petőfi élet-szellem-szépségének irodalmában” a legnagyobb.

Értékét előttünk növeli még a tegnapelőtti tudat is, hogy éppen Kolozsvárról kör, tespedig, ahol Dr. Meltzl Hugó hatása alatt, az ő bontakozásán még nem alakult, de lelkekben, szellemben általa alapított és vezetett Kolozsvári Petőfi-iskolájának egyik legbecsesebb terméke gyanánt.

Midőn tehát Barabás Ábel Petőfijének a „Petőfi irodalomban kijelöljük az őt illető helyét és rangját, egyben kegyeletünk adóját rójjuk le, amellyel a külföldön is elismeréssel találkozó, nagy tudású és Kolozsvárt [illegible] lelkes Petőfi-barát emléke iránt élő szívben mi tartozunk, egykori de most is és mindig hálás tanítványai.

Dékániné Vadadi Berta
[Feljegyzése:]
U.O. II doboz/53

Örömmel üdvözlöm önt uram valódi ügyei. –
Illő módszerét Petőfihez hasonló lángeszü költőinknek
méltánylásában nem kötelékre, hanem, könyvtá
rakra terjednek, – még vallunk, bár az ujabb idő
ben irodalmunk vezetői mindent megtesznek
régibb, és ujabb iróink irodalom története, és
esztétikai ismertetésére. – De mikor lesz az össze
hasonlítható egy Shakspeare, Voltaire, és stb.
irodalmunk!? –

Ön uram adatokat kér Petőfiné szendrey
Julia életrajzához.

A mit sok befolyása emlékembe meg
hagyott – igekezem össze szedni – s azt a nőt magam
elé képzelem, ki reám mint gyermek leánykára, oly
nagy benyomást tett. –

Hosszú az, az idő, mit anyám családi körében
töltött el elégséges arra, hogy igazolja irók szentelt
Petőfi iránti – elégséges arra, hogy megcáfolja egyes
biroo költőink róla vonatkozó állításait, mintha el-
felejtette volna férjét. –

1849. Julius havában a Gyulafejérvárt biraró magyar
tábor parancsot kapott erőmmel azonnal elvonulni, koma;
lyos, bántatlan hívek kergettek, a név a legnagyobb
veszélyt okozta – s a kedvezőket a legnagyobb mértékbe
lepente, – hogy a munkát mielőbb betöltsék. – Így a kis
Borbánd falaban székelő magyar táborral szüleimmel és
el kellett távoznunk. – Tordára menekültünk –
Tordán 2. hetet maradtunk – s ezen idő alatt is-
mertem meg Petőfi Sándor nejét, ki ottan akkor
maradott férjétől, kis. Zoltán fiacskájával és annak
egy magyar vasági dajkájával. –

Petőfi Sándor nejét a legnagyobb tisztelettel
s kitüntetéssel vették körül, – nem csak azért, a melynek
azon volt, és egy gróf Miklós Miklósnál lett 14. napot
mulattak szüleim, a magyar tábor közeledtére hirtelen
Kolozsvárra menekültünk, hová Petőfiné is jött – s ott
a Schmitz családnál volt szállva. –
Kolozsvárra a magyarok Augustus ha 15-én vonultak be;
ezen napok alatt mit állottunk ki – azt részletezni lesz

kerek megírták-; a hölgyek végre szendesülni kezdtek, Szentiváni és szállást fogadtak a br. Horváth féle házánál, egy tükete othont alapítottak családjoknak hosszas hajódzás után. Jött követte Petőfiné szülőimet, hogy vegyék őt magokhoz, mit ők a legnagyobb örömmel tettek meg; átadva igen is nagy lakásunkbol egy szobát nékie, és teljes illatásával-illetve. Ő is örömmel költözött be hozzánk a kis költőnek a mellékét magával hozva.

Petőfi Szendrei Júlia inkább kis nő volt- igen szép fekete haját növéstre vágva viselte- arca nem volt elég szabályos arra, hogy szép legen- szája kissé nagy volt és homloka alacsony- szemei szép feketék voltak, és arca színe igen élő szép volt. Öltözetében szerette a feltűnőt; kihajtott széles fejér gallért viselt, széles szemeteri nagy piros színű csillag votaokkal- jobbá igen hasonlította a férfiakhoz kékek és magános omnesetét hordott ruhától- Azon idők divatjai egészen az egyéni ízléstől függött-s az egyéni ízlésre nagy befolyással volt a forradalmi szellem-.. Hangja és társalgása kellemes, volt modora tántorkodó, de fiatalságához illő nyugott volt-

Kezdetben igen elégedett volt- csak foglalkozni női munkával nem szeretett; teljes hiálommal várta férjét vissza látni- s annál is inkább, mert semmi hír nyomát nem lelhetett felőle hallani; s még a remény táplálatához sem, hogy a szent ügy nincsen végleg letiporva- ta a kozpárkat, hogy a szent ügy nincsen végleg letiporva-

...

halgatagon ült- egyedüli foglalkozása a költemények tisztázása volt, hogy a mint mondá, majd Sándorra át nézze, és Ilmálja volt. Ezen idő alatt férjénél sokat beszéltett fölle, minden boldogok voltak-s hogy ő atyjának beleegyezése nélkül (ő tudta nélkül) elhagyá az atyai házat, s úgy esküdött meg férjével, mit soha meg nem bánt, mert olyan boldog volt ezen rövid idő alatt, hogy bár kellene vennie a kinek egész életére nagy boldogság jutott volna osztályrészül.-

A legkisebb tárgy, amit férjétől bírt, nagy becsel bírt előtte; hordott egy medaliont, melyet tőlle kapott és egy hajfürtje volt benne; ezen ónma kis medalionnal kis

~~kis~~ kis fia ő szeretett játszani, ~~mindég~~ kitűzködött biztatta Fülöp:
~~xx~~ Csak játszadj kis jószágom, késen atyádtól vagy.—
Zoltánnak ép akkor hajtak első fogai, mely fölött
anyja örömmel vett írni a múltban sema lapján;
a gyermek azt új kis fogaival összekarcolta.—

Volt egy Daguerrotyp képe Petőfinek nálla; én
valamit mondottam külső alakjáról — Petőfinét ~~Júlia~~ nekem
ekkor — őrá látva, hogy engem mennyire megörjesztett, lassan-
elővetett, kért férjénél, ne gyűlöltessem többé kedvéért
közül, mert bár ki tett az, ő képe megfejtani.—
Ekkor láttam, milyen szenvedélyes volt.—

Így, lehetett volna ő családunk körében, ha az anyám,
s különösen, ~~[illegible]~~, s a mint inkább mind hiány-
talanság férjét, nem kerti szépirolt mulatságok után.—
Szentendrei hajlamai, [illegible] ~~[illegible]~~ maga köré — így láto-
gatták Lendvai Márton, Balázs Sándor, és a Pilvax fiuk
atobbiak rétkeiben, — ideiglenes felolvasásokkal — költeményei
szavalásával — s a ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ meghonosítva
töltötték el — vele közösen sétálva mentek.—

A különösség iránti hajlama mind inkább nyilvá-
nult — így készíttetett magának férfias ruhákat, olyat azt hordo-
fel, hogy könnyebben mehet, mint a női ruhákban férfiak
társaságába. — Mintha most is látnám, igen kis fiunak
nézett ki, lehajtott nyakgallérával, s pörge kalapjával.—
Mind — mind többet járt ki, — nem sétákra, hanem jött a
szabadban egy éjét tölteni, s atyáinál és kiválóbb férfiakkal
kiment a nyers ökör szekerén — künn hált a szekér alá
~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ állította, hogy soha oly
jót nem aludott, mint a csillagos ég nép-
ségén ~~(felett)~~ Ha Sándoram látta volna, be szép volt.— x
~~olyan~~ gyermekes örömmel ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ —

Mind vastabb is ~~[illegible]~~ mulatozásokat rendezett
s kis ja szájim állította, hogy ezt nem illők sem nemekhez, sem
pedig nagy nevű férjéhez — s az akkori felettébbi inicára
bájt okokat magának — s úgy szüleimnek is — ilyenkor
~~kitört~~ egész szenvedélyével ő tetteit felől csak férjének felelős,
s ő mint Petőfiné felett áll minden bírálaton.—

x ismerésül ígyette

Pire, a férjtől válla hagyott nőt pénz, bő költekezése folytán fogytán volt – panaszolt zavart helyzetéről, s kötekedett férje közötti viszony törtön. még mindig hitte hogy viszony fog tenni – sokszor igen lovert volt, de a más pénzben képes volt a legnagyobb kegyelmességre – A kolozsvári német szín házat egy osztrák tábornok a német színészetnek elfoglaltathatta mert oly borzalmas időkbe, minők akkor voltak, minden lehető volt – Petőfinének kedve jött egy előadást az abba működő német színészektől megnézni – Lendvai Mártom gondoskodott egy páholyról – s Petőfiné engemet is magával vitt; soha el nem felejtem miilyen kellemetlen volt a nagy üres színház, mert egy pár katona tiszt ~~környékéből~~ s egy két páholyba ülő nők – az igen színtelen üres volt – Petőfiné unatkozott az előadás miatt egé végre azt is megunta s korán távoztunk haza. –

Excentrikus hajlamai mind inkább előtérbe nyomultak; szerette mind azt a mi nem nőies; estvéit többnyire pohárazás között férfiakkal töltötte, s igen kérte jó anyámat, hogy varrassan még újra kort, mert ő megtanulja próbálni mielőtt [illegible] az ittasság; mit nem lehetett őt lebeszélleni – s [illegible] [illegible] [illegible] még magán vagyul nem lett – lefektették s három napig ágyba kellett maradjon ~~agyán vagyi lett~~ –

S ez Júlia, ki olyan magasan állónak hitte magát, mind inkább sülyedt a nőiség ~~[illegible]~~ alá folyt. Saját szobájában gyakrabban látták a mulatozók – mire mindég [illegible] [illegible] következett – Többek között elment egy mulatságba, mire kizárólagosan csak férfiak voltak csak – amint szaladva jött haza lakására – felsőmentekből férfiú ruhába öltözött nőt – s kisérőjét tőlle elvakittatták kapunkig üldözték őt. –

Szüleim figyelmeztették, hogy nem türhetik házok közelébe ily magaviseletet, [illegible] meg – de ő korlátozást nem akart tűrni s felköltözött egyenesen a ház második emeletébe. – ott aztán kitört féktelen szenvedélye – kis fiát elhanyagolta és egész orgiákat rendeztek. –

Néha le jött hozzánk s keservesen panaszolta lelke egész
bánatával, és vádolta magát;– már, már felmerült az a
gondolata is hátha férjét soha se fogja látni – Ez az idő
be történt, hogy Szendrey Mártonnal kirándult Désre
az ottan működő magyar színészet egy néhány tagjával
egy pár előadást rendeztek– és Petőfiné ottan álnév
alatt fellépett– ~~hogy mily sikerrel~~ –

Pénz ily élet mód mellett nem csoda, ha el fogyott – s már
már a legszükségesebbre alig jutott, gyakran jött le a dajka
panaszolt hogy kis Zoltánnak egy ünneplőre nem jut– de a
mulatságok megszaknak;– ha él az a nő– az tudna legtöbbet
beszélleni (akkori életéről Juliának)–

Végre megkérte atyám fivéremet, hogy utazzon ki Erdélybe
Szendreyékhez, s kérje őt, leánya nevébe hogy nyujtson segélyt
leánya, s kis unokája részére– Fivérem ki is ment s ott
igen szívélyes fogadtatásra talált Szendrey részéről– két leánya
kellete igen aggasztotta– fivéremmel vissza jött egy megbízott
ja Szendreyéknek– saját fogatát küldötte leánya után.–
Akkor vált el végleg tőllünk Petőfiné– Még írt többször
jó anyámnak, írt az öreg Szendreyné is, megköszönte szülői
jóságát– fájdalom azon levelek nincsenek meg;– utolsó
levelébe írta hogy otthon helyzete tűrhetetlen, s fel fog menni
Pestre, ott várja férje vissza tértét– két [illegible] szabadon
bocsátanak a munkák, ha a körülmények rendeződnek.–

Petőfiné jelleme egy különös vegyüléke volt a legnagyobb
jellemű, s ~~a magyarnak~~ önfeledtségig határos [illegible] tettek [illegible]
hogy azt kielégítőleg megfejteni nem képes senki; én láttam
őt megtört lelke mély küzdelmeiben– láttam önfeledten magát
a leggyermekebb mulatságoknak át adni– s láttam mind
akarta mind ezeket nem történtté tenni;–

Ott van a mit írtatok Julia felől: rövid idő alatt,
melyet vélünk körünkben töltött, állíthatom hogy ő benne két nő
lakott– az egyik méltó a nagy költőhöz– eszes, s a halhatatlan
férjért rajongó– a másik annak ellentéte, és annak ellenmondása.–
Az akkori rendkívüli viszonyok befolyása hatalmas– s az a nagy
csás nagy boldogságából lelke elvesztette az egyensúlyt s a neme
sek lépten alá szállt;– Petőfivel meghalt az ő Juliája – –
s az a Julia mely túlélte a nagy költőt– már nem volt
az ő Juliája.– –

(6)

~~A férje hűtlenségéből, ... [illegible] ... elvadult, [illegible] nő~~

(6)

S a lelki működés, látva élete dicsőségét, s halálaggá-ga hangulatát minden támpontot vesztett ifjú [illegible] jellemé - más emberek, más gondolatok lelkesítették azon időkben életét - s ő ki látta férjét azok által il-letve, a hír dicsőség magaslatain mellette állott, ostoro-va mindenekben volt - Fatal hamisakat is [illegible] a férjesugárn mely Petőfi szerelme által reája szállott - ~~ez~~ért ment szerelmet s hatalmasságot nyújtott a költőnek - legszebb fokaiban is meghosszabbítod tévedé-sei! —

Lehet-e [illegible] ki ~~a maga lelki küzdelem-ből~~ nem tudta magát amott főért át küzdeni? Sokat szenvedett - legyen számára halála után bocsánat! —

Dékányné Vadadi Berta

Lehet-e csodálni, hogy ~~a~~ férje [illegible] fegyelem [illegible], elvadult, [illegible] nő, [illegible] [illegible] [illegible] s [illegible] s boldogságának [illegible] látva, a lelki viharokon s [illegible] idők [illegible] nem tudta magát amott fővel átküzdeni? Sokat szenvedett; legyen számára halála után bocsánat!

[illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Előszó

U.o. II doboz /28

(Petőfi-aphorismák) (1.
300/28

Előszó.

A magyar irodalomban még mai napig is
igen tekintélyes száma van azoknak, kik Petőfiben nem látják
meg a lánglelkü dalköltő mellett a kiváló gondolkodót is, a bölcsel-
kedő lángészt, a philosophust. S ez onnan van, hogy a philosophus-
költő fogalmát úgy alkották meg magoknak, a mint az Petőfire nehe-
zen, vagy teljességgel nem alkalmazható.

Mert az kétségbe vonhatatlan tény, hogy Petőfi nem
szegődött egyik vagy másik bölcsészeti irány rendszeréhez, hogy annak téte-
[illegible] ifjusága [illegible]: [illegible] költői alkotásaival, a mint azt pl.
Schiller tette Kant philosophiájával szemben. Másfelől a tisztán elvont
elmélkedésnek sem volt soha barátja, mint a milyennek bizonyult pl.
Madách az Ember Tragoediájában. Harmadszor útját állta ~~a Petőfi~~
bölcselkedő tehetsége elismerésének a tudat, hogy ő már 26 éves korá-
ban bevégezte földi pályafutását; olyan korban, a mikor még
általában véve szunnyadni szokott az emberben a philosophálás hajla-
ma, a mikor az ifjú valóját, kivált olyan lobogó természetü
egyéneknél, a milyen Petőfi is volt, főleg az érzelmek hullámai
ragadják magokkal.

Mindezek daczára Petőfi első rangu gondolkodó fő is
volt, és pedig nem csak virtualiter, hanem nyilvánvalólag, tényekkel,
szellemi alkotásaikkal igazolhatólag.

Mélyen érző (Nagy szellemé) lelke nem elégedett meg a homályos hangulatokkal; szenvedélyének hullámai gyöngyszemeket is dobtak a partra: az emberi élet és világ fő kérdéseinek fejtegetéseit, általánosabb érdekű életigazságokat. Subjectiv természetű volt a legnagyobb mértékben; de azért egyéni érzelmeit igen gyakran általánosan érvényes tételek formájában fejezte ki.

Néha meg valóságos bölcseleti kérdéseket vett tárgyul egyes költeményeiben (Utolsó ember, Őrült, Világosságot stb), melyek a világirodalom remekművei között ismeretesek, az ó és új világban egyaránt.

És ő már 26ik évében befejezte földi életét, költői működésének pályáját illetőleg még előbb, mert a 48tól kezdve a szabadságharc és a politika mindennél jobban lefoglalta. Milyen ő, mint Shakespeare-i nagyság a bölcselmi lyra terén, ha sorsa megengedi élet- és költői erejének teljes kifejlődését!

Minden fejtegetésnél világosabban bizonyítják Petőfink gondolkodó lángeszét az itt következő aphorismák, melyek műveiből vannak kiszedve és fogalom-csoportokban betűrend szerint összeállítva.

Élvezet azokat olvasgatni: egyikben az élet igazság meggyőző ereje hat, másikban egyéniségének kiválóbb vonásai tükröződnek, de mindenikben gyönyörködtet a lángeszű író szellemessége vagy a kifejezésmód művészi szépsége. Nem szükséges bővebben fejtegetnem, hogy e könyvecskét nagy lelki [illegible] jellemesen gondolkodó és haszonnal forgathatja az ifjúság is, mely a nemesen, [illegible] választhatja példányképül.

f D.

VÉGE